

Worldwide Travel, Inc.

Call for special fares

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਿੱਲੀ, ਬੰਬੇ

734-525-7304 ਜਾਂ 800-504-3044

ਵਾਜ਼ਬ ਰੇਟ, ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ

APPROVED MORTGAGE
THE LENDER YOU CAN TRUST

C.S. Ahluwalia
Mortgage Consultant

916.747.5801 cell
317.423.7000 fax
317.634.4391 office
cgate007@yahoo.com

1740 Lafayette Rd Indianapolis, IN 46222
Headquarters: 107 N. State Rd 135 Ste. 301 Greenwood, IN 46142
www.approvedonline.com

Call Prince Buttar 513-693-5125
7801 Braintreefield Ct. Liberty Township, Ohio 45044

Prince Art Gallery

Professional HD, Video and Digital Photography
Wedding & Birthday Parties, Sweet Sixteen, Marriage Annv.

Discounts for Religious Events

Dj services available Princeart13@Hotmail.com

Eleventh Year in Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 11, Issue 25, June 19, 2010 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਚਰਚੇ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ
ਜਲੰਧਰ: ਇਹ ਗੱਲ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਵੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਇਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਿਆਸੀ ਚਾਲਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਖੜਾ ਹੈ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸੰਕਟਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਵੀ। ਜੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਲ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਰਾਹ ਤਲਾਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਥੇ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਾਮਿਦ ਕਰਜ਼ਈ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ

ਨੂੰ ਤਖਤ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸੱਤਾ ਹਥਿਆ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਅਮਰੀਕੀ ਦਬਾਅ ਤੇ ਭਰੋਸਿਆਂ ਕਾਰਨ ਉਹ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਰਤਾ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਿਚ ਘੱਟ ਖਤਰਨਾਕ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਮੁੱਲਾ ਅਬਦੁਲ ਗਨੀ ਬਰਾਦਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਧੜੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਏ ਤੇ ਮੁੱਲਾ ਬਰਾਦਰ ਦੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਗੋਤਾਂ ਵਿਚ ਦੁਵੱਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਚੱਲੀ।

ਪਰ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਭਿਣਕ ਪਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੱਲਾ ਬਰਾਦਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੇ ਡੰਕੇ ਵਜਾਏ। ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਅਮਰੀਕੀ ਏਲਚੀਆਂ ਦੀ ਤਾਲਿਬਾਨਾਂ ਨਾਲ ਚਲ ਰਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਸਾਬੋਤਾਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸੀ।

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 5 'ਤੇ)

ਜੌਹਨਸਬਰਗ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਫੀਫਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਡੈਨਮਾਰਕ ਤੇ ਹਾਲੈਂਡ ਵਿਚਾਲੇ ਇਕ ਫਸਵਾਂ ਮੈਚ - ਖਬਰ ਸਫਾ 6 'ਤੇ

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ
ਓਟਾਵਾ: ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਹਾਰਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਅਤਿਕੇ ਡਾਹੁਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਬੀਤੀ 11 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਸਬੰਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ 10 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਪਰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ

ਕਨਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਇਕ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਸਦਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 10 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਵਾਲੀ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਐਲਾਨਣ ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਤਹਿਤ ਇਸ ਨੂੰ ਨਸਲਘਾਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 10 'ਤੇ)

Wraich Transport LLC
North American Truck Stop

14320 Slover Ave., Fontana, CA 92337

ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ (ਟੀਮ ਅਤੇ ਸੋਲੋ) ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਮਿਡਵੈਸਟ ਜਾਂ ਨੌਰਥ ਈਸਟ ਦੇ ਰੂਟ ਹਨ

- *We have trailer engine for carrier and thermo king
- *North american truck stop offer all kind of truck repair @ economy price.
- *We have special deal on oil change \$189 +

ਤੁਰਤ ਕਾਲ ਕਰੋ: 800-746-6201, 909-350-3310

Dhillon Truck Stop
Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM Gill Manj Gurdaspur Wale

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph:575-576-4111, 317-918-6776

PUNJABI AMERICANS ORGANIZATION

ਮਾਣ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦਾ 6ਵਾਂ ਰੰਗਾ ਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ 2010

(A colorful entertaining program exclusively for ladies & girls)

8 ਅਗਸਤ 2010 (ਐਤਵਾਰ)

ਸਮਾਂ: ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4:30 ਵਜੇ ਤੱਕ

Tickets

Adults \$ 10.00, Kids under 5 yrs are free....!!!

VENUE

HOLIDAY INN

3405 ALGONQUIN RD,
ROLLING MEADOWS,
IL. Zip-60008

Phone#847.259.5000

Live DJ

Brunch will be served between 11:00 am to 2:30 pm

Introducing First Time: The talent show of
“Punjabis Got Talent”
“Best Dressed Punjaban”
(For Miss’ and Mrs.)

**Giddha, Dholki,
Singing & Dancing**

Stalls

> Mehndi > Face Painting
> Jewellery > Dresses etc.

Contact for Tickets, Participation, Stalls and More Info:

Sukhi Singh 847-708-4071

Pinky Walia 847-999-8720

Kulbir Kaur 630-637-1394

Veena Kapil 224-628-0076

Mini Multani 630-935-5239

Navjot Bajwa 312-446-4432

Simmi Verma 847-650-6046

and Parminder Hansra.

Naina Singh 847-828-9412

Naina Walia 630-803-4627

Balbir Kaur 815-556-8407

Grand Sponsor: Suga Builders – Jasmeet & Jasbir Suga

Gold Sponsor: Star Foods & Salwan Trading– Schaumburg 847-985-7000

Sponsors: Narinder S. Munder-Michigan, Gurbachan S. Pappu-Indian, Balwinder Singh (Vicky), Kuldeep S. Tanda, The Goddard School-Amrita Dandona, Amar Carpets Inc., A-1 American Limo-D.C, Happy Heer, Punjab Auto Works-Jaidev S. Bhattal, Harvinder S. Billa and Ocean Mist Inc.

* Jesse singh Remax Showcase

* Pan-Oceanic Engineering-Gulzar Singh

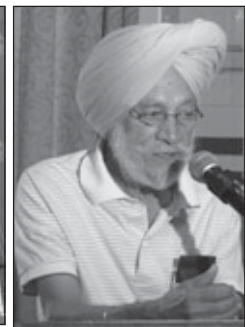
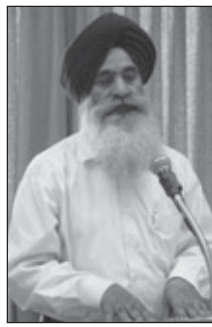
ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ

ਹਿਊਸਟਨ, ਟੈਕਸਸ: ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਹਰ ਹੀਲੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਏਗਾ ਬੇਸ਼ਕ ਸਵਾਰਥੀ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਇਕ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਲਿਆ।

ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਮੈਰਿਕਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਡਾ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਹਿਜਰੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵੀ ਉਸੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਸ. ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਅਹਿਮ ਬੁਲਾਰੇ ਅਤੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਰਚੇਤਾ ਸ. ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ

ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਉਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਸ ਦਲੀਲ

ਕਿ ਇਹ ਸੋਧਾਂ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਦੇ ਪਰਖਥੇ ਉਡਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਕੈਲੰਡਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦੇ? ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਧੁੰਮਾ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਦੱਸਦਿਆਂ ਸ. ਪੁਰੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖੌਤੀ ਸੋਧਾਂ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਚੇਅਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਡੇਰਾਵਾਦ, ਬਾਬਾਵਾਦ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ, ਕੱਚੀ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਕੱਚਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਲੈ ਕੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ-ਮਹੰਤਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਗਿਲਾ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਦਵਾਨ ਸ. ਪੁਰੇਵਾਲ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਹੀ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਆਗੂ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ

ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਪਰਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਗਲਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ

ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੀ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਿਆਰੇਪਨ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਭਗਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਠੋਕਾ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸੋਧਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਦਾ ਹਿੰਦੂਕਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੋਸ਼ਕ ਸਾਡੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨਾਲ ਕਈ ਮਤਭੇਦ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾ 14 ਅਪਰੈਲ, 2003 ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ, ਦੂਜਾ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਵਿਰੁਧ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਨਿਉ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਘਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਹੱਥ ਧੋਣੇ ਪਏ।

ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਇਕਪਾਸ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਖਾਸ ਯਤਨ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਖੌਤੀ ਸੋਧਾਂ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਰਾਮਨੌਮੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਸ਼ਟਮੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਉਪਰ ਵੀ ਸਖਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਕੀ

ਵਾਸਤਾ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤਾਰ ਕਿਥੋਂ ਹਿੱਲਦੀ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ, ਨਿੰਤਨੇਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸ. ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਹਿਊਸਟਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਟੈਕਸਸ ਦੇ ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਰੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਚਮਦਲ, ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਸ. ਹਰਦਮ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਸੈਨ ਐਂਟੋਨੀਓ ਦੇ ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਡੈਲਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੋਂ ਸ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਨਿਉ ਯਾਰਕ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੋਨ ਉਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸਲੀ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਅਤੇ ਧੁੰਮਾ-ਮੱਕੜ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਕੈਲੰਡਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਬਿਕਰਮੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨਾਲ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਨ-ਸੁਧ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮੰਗਵੇਂ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਉਤੇ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕ ਕੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ

ਮਿਲਵਾਕੀ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਕਾਈ ਕਾਇਮ

ਮਿਲਵਾਕੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਇਕਾਈ ਮਿਲਵਾਕੀ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਨਾਂ ਨਾਲ ਇਥੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਇਕਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ 'ਲਾਲੀ' ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜਰਨਲ ਸਕੱਤਰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧਰ, ਮੀਤ ਜਰਨਲ ਸਕੱਤਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਬੋਪਾਰਾਏ ਅਤੇ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਸੈਕਟਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇਸ ਇਕਾਈ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਇਥੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸੱਜਣਾਂ

ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਾਖਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧਰ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਇਲੀਨਾਏ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਿੰਘ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ

ਸਕੱਤਰ ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁਲਤ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਯੂ ਪੀ) ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੱਧੂ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਰਾਜਸਥਾਨ) ਹਰਦੇਵ ਸਾਹੂ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਦਿੱਲੀ) ਦੀਪਕ ਸੋਧੀ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਦਿਆਲ, ਯਸ਼ਪਾਲ ਮਾਇਰ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲਾ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਕਾਲਾ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

- * ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
- * ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
- * ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
- * 2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

National Truck Driving School

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu
Cell: 916-502-7733

4585 Pell Dr. Sacramento CA, 95838

PANNUN THE LAW FIRM
ATTORNEYS & COUNSELLORS

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਂਡ ਲਾਅ

ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ? ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਅ

ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸਿਜ਼

- ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਪੀਲਜ਼
- ਰੀਲੀਜ਼ਿਅਸ ਵਰਕਰਜ਼
- ਬੋਨਾਫਾਇਡ ਅਸਾਇਲਮ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ

NEW YORK
T 718.672.8000

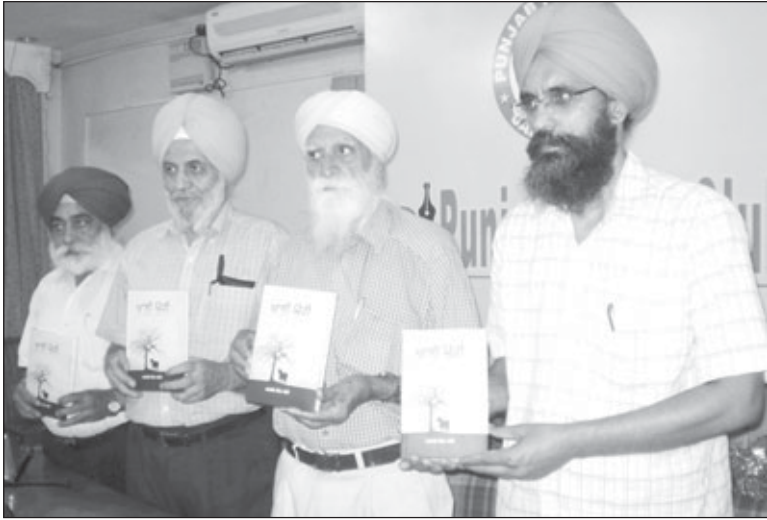
CALIFORNIA
T 510.796.9000

JACKSON HEIGHTS, NY 11370

39300 CIVIC CENTER DR., SUITE 170, FREMONT, CA 94538

ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

FREMONT, CA 94538

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰੀ ਦਾ ਨਾਵਲ 'ਖਾਲੀ ਘੋੜੀ' ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਵਲੋਂ ਰਿਲੀਜ਼

ਜਲੰਧਰ : 'ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।' ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਨਾਵਲਕਾਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨੇ 10 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ। ਸ. ਕੰਵਲ ਇਥੇ ਲੇਖਕ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰੀ ਦੇ ਪਲੇਨੇ ਨਾਵਲ 'ਖਾਲੀ ਘੋੜੀ' ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ-ਚੁਕਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ. ਕੰਵਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੁਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਚੌਧਰੀ ਆਪਣੀ ਚੌਧਰ ਦੇ ਗੁਰੂਰ ਵਿਚ ਏਨੇ ਗਰੱਬੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਤਬਾਹੀ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਿੰਤਤ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲ ਭੱਜ ਰਹੇ ਹਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਲੋਕ ਮੂੰਹ ਮੋੜਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਪ੍ਰੈਸ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਚੌਥਾ ਬੰਸੂ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਯਥਾਰਥ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਨਾਵਲ ਮੂਲਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਪਰ ਪਾਤਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਾਪਰਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਹੱਡੀ ਹੰਢਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਵਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬੇਹੱਦ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਅਤੇ ਦਰਿਆ ਵਾਂਗ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਅਗੇ ਤੁਰਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਏਨਾ ਮਨ-ਲੁਭਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੀਤੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮੇਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਕਿਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪਿਆ।

ਡਾਕਟਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਵਧ ਰਿਹੈ ਲੱਠਮਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਰੁਝਾਨ

ਬਠਿੰਡਾ : ਮੁਜ਼ਰਮਾਨਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਹੀ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਨੂੰ ਲਗਾਮ ਦੇਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਕੁ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵਲੋਂ ਲੱਠਮਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਤੋਂ ਜਿੱਥੇ ਸੁਚੇਤ ਨਾਗਰਿਕ ਡਾਢੇ ਚਿੰਤਤ ਹਨ, ਉਥੇ ਡਾਹਵਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਤੋਂ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁਜ਼ਰਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪੁਲਸੀਆ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਵੀ ਚੁਫੇਰਿਉਂ ਨਿੰਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਿਸ਼ਾਬ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਡਾਢੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਾਰਨ ਸਥਾਨਕ ਕਮਲਾ ਨਹਿਰੂ ਨਗਰ ਦਾ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਰਵੀ ਕੁਮਾਰ ਬੀਬੀਵਾਲਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਬਡਿਆਲ ਸੁਪਰ ਸਪੈਸ਼ਲਿਟੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਚੈਕਅੱਪ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਡਾਕਟਰ ਉਸਦਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਦੇ ਦੀ ਪਥਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਘਟਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤਕਲੀਫ਼ ਵਧਣ 'ਤੇ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਮੁੜ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 2 ਮਈ ਤੱਕ ਦਾਖਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਹਾਲਤ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਬਣੀ ਰਹੀ।

ਸਥਿਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਗੜਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਾਰਸ ਰਵੀ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਡੀ ਐਮ ਸੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਾਂਚ ਉਪਰੰਤ ਉਥੋਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰਦੇ ਵਿਚ ਪੱਥਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਵੀ ਭਾਂਪ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਦੇ ਅਤੇ ਗਦੂਦਾਂ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਪੀਕ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। 9 ਮਈ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਰਵੀ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨੌਂ ਬਰ ਨੌਂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਰਾਹਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤਕਲੀਫ਼ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦੋ ਵਾਰ ਰਵੀ ਦੇ ਪੇਟ ਦੀ ਚੀਰਫਾੜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਮੁਹਾਰਤ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦੀ ਪਹੁੰਚ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਤੇ ਮੁਜ਼ਰਮਾਨਾ ਹੈ। ਸੱਜਣਾਂ -ਸਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਥਾਪਤ ਰੀਤੀ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਲਾਂਭਾ ਦੇਣ ਲਈ 10 ਜੂਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ 7 ਕੁ ਵਜੇ ਉਹ ਬਡਿਆਲ ਸੁਪਰ

ਸਪੈਸ਼ਲਿਟੀ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ।

ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵੇਲੇ ਸੜਕ ਉਪਰ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਤਕਰਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਸਮਝਦਾਰ ਤੇ ਮੋਹਤਬਰ ਸੱਜਣ ਮਹੌਲ ਨੂੰ ਸਾਂਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ, ਅੰਦਰੋਂ ਆਏ ਲੱਠਮਾਰਾਂ ਨੇ ਤਿੱਖਾ ਹਮਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮਰੀਜ਼ ਰਵੀ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਸਿਰ ਲਗੂ -ਲੁਹਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਜਦ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਮਰਜੀਤ ਨੂੰ ਸੜਕ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਅਜਿਹਾ ਤਾਂਡਵ ਤੱਕ ਕੇ ਦਰਜਨਾਂ ਰਾਹਗੀਰ ਰੁਕ ਗਏ, ਪਰ ਲੱਠਮਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ੁਰਅਤ ਨਾ ਪਈ। ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਅਤੇ ਬਿਜਲਈ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਜਦ ਕਵਰੇਜ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ

ਭੂਤਰੇ ਹੋਏ ਲੱਠਮਾਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਰਤੇ ਹੱਥੀ ਸਿੱਝਣ ਦੇ ਉਲਟ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵਿਚ-ਬਚਾਅ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਅਪਣਾਉਣ ਨੂੰ ਹੀ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਮਰੀਜ਼ ਰਵੀ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਬਕਾਇਦਾ ਮੈਡੀਕੋ ਲੀਗਲ ਵੀ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ।

ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਦਾ ਇਹ ਸਿਖਰ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਭਰਾਵਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਕਈ ਹਫ਼ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਹੱਡ ਰਗੜਾਉਣ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਲੱਠਮਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੁਟਾਪੇ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਪਤਤਾਲ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਠੰਡੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਰਜਾਹ 'ਚ 8 ਹੋਰਨਾਂ 'ਤੇ ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ

ਮੋਗਾ : ਅਜੇ ਯੂ.ਏ.ਈ. 'ਚ 17 ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸ਼ਾਰਜਾਹ 'ਚ ਅੱਠ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ 14 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਅਤ ਅਦਾਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 12 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਟਾਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਇਕਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਾਰਜਾਹ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਕਤਲ 11 ਜੁਲਾਈ 2009 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਕਤਲ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਕੋਈ

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ 17 ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਚਾਰਜੇਈ ਤਹਿਤ ਸ਼ਾਰਜਾਹ ਵਿਖੇ ਸ਼ਰੀਅਤ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਹੋਰ ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ 8 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਠ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਹੁਣ ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮ

ਪ੍ਰੋ. ਰਾਕੇਸ਼ ਰਮਨ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਆਮ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪੈਂਤੜੇ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅਕਸਰ ਕੇਂਦਰ ਦੀ (ਕਾਂਗਰਸ) ਸਰਕਾਰ ਉੱਪਰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਇਸ ਵਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਖਾਉਂਦਿਆਂ 'ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ' ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਵੀ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਇਹ ਨੀਤੀ ਵੀ ਲਗਭਗ ਤਿਆਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਵਾਲੇ ਛਿੱਟ-ਪੁਟ ਬਿਆਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੂਜੀ ਜਾਂ ਤੀਜੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਪਣੀ ਇਸ ਮਨਪਸੰਦ ਇਕਲੌਤੀ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਸਿਖਰਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਫਿਲਹਾਲ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਇਸ ਚੁੱਪ ਤੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਇਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇ। ਖੈਰ, ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਾਜ਼ ਦੇ ਠੰਡਾ ਹੋਣ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮਰਾਨ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਟਕਰਾਓ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ (ਸ਼ਾਇਦ) ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮੋ ਨੇ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਅਹਿਮ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਫੇਰੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਠੰਡਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਅਜਿਹੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਭਖਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਗਰਮਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਜੋ ਸੂਬਾਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰੂ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਨਾਕਾਰਤਮਕ ਵੋਟ ਰੁਝਾਨ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੱਤਾ 'ਚ ਪਰਤਣ

ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੇ ਵੱਡੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ। ਇਹ ਲੀਡਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਸੂਬਾਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਜਿਵੇਂ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਆਗਾਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤਕ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਨਾਕਾਰਤਮਕ ਵੋਟ ਰੁਝਾਨ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਤਨ ਸਮੇਂ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗ ਜਾਣ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ। ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਤੇ ਤਿਕਤਮਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਗਰਮਾਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੂਬਾਈ ਇਕਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਪਦ 'ਤੇ ਵਾਪਸੀ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਗਰਮਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਸ ਪਦ ਲਈ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਵਲੋਂ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਮਿਲਣੀ ਬਾਕੀ ਹੈ।

ਆਰਥਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਕਾਰਨ

ਗੈਸ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ 'ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਚ ਖੜਕੀ

ਖੰਨਾ: ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚ ਗੈਸ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦੇਣਗੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਅਤੇ ਖਣਿਜ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਗੈਸ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਵਿਛਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 'ਗੋਲ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ' ਨੇ ਇਹ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਠੇਕਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਦੇਹਰਾਦੂਨ (ਉਤਰਾਖੰਡ) ਤੋਂ ਆ ਰਹੀ ਇਹ ਗੈਸ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 9 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਬਠਿੰਡਾ ਪੁੱਜੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਰੋਪੜ, ਗੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ, ਪਟਿਆਲਾ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਸੰਗਰੂਰ, ਬਰਨਾਲਾ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 300 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਇਹ ਪਾਈਪ

ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਸਰਗਰਮੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸਮਰਥ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਪਛਾਣ ਪੱਖੋਂ ਸਿਆਸੀ ਭਿੰਨਤਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕ ਪਛਾਣ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਦੂਜੀ ਧਰਮਨਿਰਪੱਖ, ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਇਕੋ ਹੀ ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਇਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਰਥਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ 'ਏ' ਤੇ 'ਬੀ' ਟੀਮਾਂ ਹੀ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਵਲ ਸੰਸਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਨਿਰੋ-ਪੁਰੇ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਾਜ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਜਨਤਕ ਮੁਹਾਜ਼ ਉੱਪਰ ਵਧੇਰੇ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜਨਤਕ ਮੁਹਾਜ਼ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਾਫ਼ੀ ਗਰਮ ਹੈ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋਰ ਗਰਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ, ਮੰਗਾਂ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਘੱਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਪਰ

ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਮੁਹਾਜ਼ ਉੱਪਰ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਗਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤਕ ਦੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਜਨਤਕ ਮੁਹਾਜ਼ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਜਨਤਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਲੜਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਬੇਚੈਨੀ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਬੇਚੈਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਜਨਤਕ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਆਮ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ

ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ, ਜਦ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਭਾਰੀ ਫੀਸਾਂ ਵਸੂਲ ਕੇ ਧੜਾਧੜ ਬੀ ਐਂਡ ਆਫਿ ਕੋਰਸ ਪਾਸ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਭਰਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਜਿਹੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਕੇ ਵੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੇਚੈਨ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਬੇਚੈਨ ਹਨ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਏ ਦਿਨ ਰੋਹ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉਠਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦੇ ਘਿਰਾਓ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਟੈਂਕੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਤਾਂ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਗੁਰੀਲਾ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਉਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਨਤਕ ਮੁਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਭਖਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਕਿਰਤੀਆਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਬੇਟ ਦੇ ਅਬਾਦਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਗਭਗ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਚਲੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਖੁਦ ਆਪਣੀਆਂ ਅਬਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਲੈਣ ਲਈ ਸਿੱਧਵਾਂ ਬੇਟ ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਮੋਰਚਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ-ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸੁਖਬੀਰ-ਕਾਲੀਆ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਵਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਹੋਰ ਭਖਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜਨਤਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿਚ ਹਨ।

ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਜਗਰਾਉਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਸਫਲ ਰੈਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਰੈਲੀ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਗੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਾਜ਼ ਉੱਪਰ ਜਨਤਕ ਮੁਹਾਜ਼ ਹਾਵੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਜਨਤਕ ਮੁਹਾਜ਼ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹੋ ਰਹੀ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਾਜ਼ ਉੱਪਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਛਾਪ ਛੱਡੇਗਾ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ

ਤਿਰਛੀ ਨਜ਼ਰ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਦ, ਸਟਾਕਟਨ

***ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜੇ**

-ਦਿਨੇ ਈ ਬੋਤਲਾਂ ਖਾਲੀ ਕਰਨ 'ਚ?

***ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ-ਹੁੱਡਾ**

-ਫੂਕਾਂ ਛਕਾਈ ਜਾਓ ਤੇ ਪਾਣੀ ਲੁੱਟੀ ਜਾਓ।

***ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਆਦਰਸ਼ ਬਣੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ**

-ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ 'ਦੇ ਪੈਰ ਘੱਟ ਤੁਰਨਾ ਪਰ ਤੁਰਨਾ ਮੜਕ ਦੇ ਨਾਲ'।

***ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਹੁਣ ਵਿਰੋਧੀ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵੱਲ**

-ਦਿਸ਼ਾ ਜਿਹੜੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਵੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਇਕੱਠਿਆਂ ਨੇ ਐ, ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵੀ ਇਕੋ ਐ-ਲੁੱਟ ਖਸ਼ੋਟ।

***ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਿਲ ਛੇਤੀ-ਚਿੰਦਬਰਮ**

-ਯਾਨਿ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸੀ?

***ਕਾਂਗਰਸ ਕੌਮ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੋ-ਭਾਜਪਾ**

-ਗੁਜਰਾਤ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ? ***15 ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਾਲ**

-ਯੇ ਮੇਰਾ ਇੰਡੀਆ, ਆਈ ਲਵ ਮਾਈ ਇੰਡੀਆ

***1824 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਵੇਗਾ ਆਨ ਲਾਈਨ**

-ਪਰ ਜਨਮ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਤੇ ਰੋਟ ਉਹੀ ਰਹਿਣਗੇ।

www.punjabtimesusa.com

ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ੱਕੀ ਖਾੜਕੂ ਕਾਬੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਟਾਲਾ ਅਧੀਨ ਪੈਂਦੇ ਕਿਲਾ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ੱਕੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੜੇ ਗਏ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਬਿੰਦਾ ਅਤੇ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਮੰਨਾ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਬੀਤੀ 13 ਜੂਨ ਨੂੰ ਫੜੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਕੋਲੋਂ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਤੇ ਕਾਰਤੂਸ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਦੋ ਦਿਨ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਣਾ ਕਿਲਾ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮੁਖਬਰ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੇ ਸਮੇਤ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ।

ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਾਣਾ ਮੁਖੀ ਐਸ ਆਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੀਤੀ 13 ਜੂਨ ਦੀ ਦੇਰ ਰਾਤ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਬਿਜਲੀਵਾਲ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਬਟਾਲਾ ਦੇ ਐਸ ਐਸ ਪੀ ਦਿਨੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਫੜੇ ਗਏ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਹਵਾਰਾ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਬੀ ਗੁਰਬਾਜ ਸਿੰਘ ਪਿਲਖਣੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 5 ਸਾਲ ਕੈਦ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਚਰਚੇ

ਹੁਣ ਨਸ਼ਰ ਹੋਈ ਖ਼ਬਰ ਨੇ ਇਹ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਨਵੀਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬੀਤੇ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਸੈਂਡੇ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਬੀਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਛਪੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਖ਼ਬਰ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਵੀ ਬਥੇਰੇ ਵੇਰਵੇ ਛਾਪ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਖੰਡਨ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਵੁੱਕਤ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ।

ਖ਼ਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਸਿਫ਼ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਮੁੱਲਾ ਅਬਦਲ ਗਨੀ ਬਰਾਦਰ ਸਣੇ 50 ਤਾਲਿਬਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਮੁਕੱਮਲ ਹਮਾਇਤ ਤੇ ਛੇਤੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਦਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਖ਼ਬਰ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 5 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਤਾਲਿਬਾਨ ਕੈਦੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਣ-ਤਾਣ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਗਾਰਦ ਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਵਿਚ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਰਵਾਇਤੀ ਅਫ਼ਗਾਨ ਖਾਣਾ ਵੀ ਪਰੋਸਿਆ ਸੀ।

ਖ਼ਬਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਤਾਲਿਬਾਨ ਸੂਤਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਦਬਾਅ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਹੋ, ਅਸੀਂ ਦੋਸਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਾਂਗੇ।" ਇਸ ਮੌਕੇ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਛੱਡਣ ਦਾ ਆਰਡਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾਮੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੇ ਦੌਰੇ ਤੋਂ 5 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਕੁ ਤਾਲਿਬਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕੋਇਟਾ ਲਿਜ਼ਾ ਕੇ ਰਿਹਾਅ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਛਪ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਨਸਨੀ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਖ਼ਬਰ 'ਤੇ ਭਖਵੀਂ ਚਰਚਾ ਦਾ ਦੌਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਆਸਿਫ਼ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸਗੋਂ ਫੌਜ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਵਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ-ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਾਲਿਬਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਨੀਲਾ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਤਲ

ਮਲਸੀਆਂ : ਬੀਤੀ 9 ਜੂਨ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਫਿਲਪਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਦਬਾਉ ਸਿਟੀ 'ਚ 22 ਸਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਮਲਸੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਫਿਲਪਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਟਾਪੂ ਦਬਾਉ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਨਕਲੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਫੜੀ

ਕਪੂਰਥਲਾ: ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੇ ਪਸੀਨੇ ਛੁੱਟਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ, ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਔਰਤ ਆਖਿਰ ਬਾਣਾ ਸਿਟੀ ਦੀ ਹਵਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦੱਸ ਕੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਪੂਰਥਲਾ ਕੋਲੋਂ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਕਾਰਨ ਉਕਤ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮਤ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਐਸ ਐਸ ਪੀ ਕਪੂਰਥਲਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐਸ ਪੀ ਟਰੈਫਿਕ ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਨੇ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਨਕਲੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਬੀਤੀ 11 ਜੂਨ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਛਾਪਾ ਮਾਰ ਕੇ ਦਬੋਚ ਲਿਆ। ਸਥਾਨਕ ਮੁਹੱਲਾ ਸ਼ੇਖਾ ਵਾਲਾ ਦੀ ਵਸਨੀਕ ਵਰਿੰਦਰ ਉਰਫ਼ ਵਿੱਕੀ ਪਤਨੀ ਕੁਲਦੀਪ ਪਾਸੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਐਸ ਪੀ ਟਰੈਫਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪੀ ਏ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਨੰ. 94636-85995 ਤੋਂ ਇੱਕ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦੱਸ ਕੇ ਕੁਝ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੜਤਾਲ ਕਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡੀਐਸਪੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੀਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਾਣਾ ਇੰਚਾਰਜ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੱਲ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੰਬਰ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਵਰਿੰਦਰ ਵਿੱਕੀ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਵਾਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 419-420 ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਵਿੱਕੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਬੰਧ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪੀ ਏ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਫੋਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਜਿਸ ਨੰਬਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇੱਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੈਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ
Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

The Karn Gill Radio Show
TUESDAY(S)
8:00 PM till 9:00 PM
680/690 AM

Karn Gill, Realtor
44644 Ann Arbor Road Suite A
Plymouth, MI 48170
Cell: (734) 612-9984
Email: KarnGill@Hotmail.com
Website: www.KarnGill.com

COLDWELL BANKER Preferred, Realtors

Serving Michigan's Greater Detroit Communities

Topics:
-Bollywood Movie Songs
-Discussions / Debates
-Community Events
-Every Day Issues
-Interviews

Language:
- Hindi
- English
- Punjabi
- Gujarati
- Urdu

If you want to buy or sell a home in Michigan always go with the winner!

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ???

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ ਅਤੇ ਜਾਨ ਸੁਖੀ ਕਰੋ

✓ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 60% ਤੱਕ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ
✓ ਲੋਟ ਫੀਸ ਅਤੇ ਓਵਰ ਲਿਮਿਟ ਫੀਸ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ
✓ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਆਜ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ
✓ ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ, ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਤੋਂ ਬਚੋ

ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 877-899-6244
www.tryemc.com

We Work in All 50 States

Punjab Times

Established in 2000
11th Year in Publication

Published every Saturday
by A B Publication Inc.
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:
Amolak Singh Jammu
Asth. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:
Mandeep Singh

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Prof. Kulwant S. Romana

California Bureau:
Mandeep Mann
661-889-1927
Shiara Dhindsa
Photographer
661-703-6664

Director Community &
Business Relations:
Sunita Chopra
Ph:773-370-7106

Jalandhar Bureau:
Jasvir Singh Sheeri
181-325-1889
181-279-1422

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, Kansas, Minnesota, New York

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 80 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 375 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.

All disputes subject to
Chicago jurisdiction.

ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਫੁੱਟਬਾਲ:ਪਹਿਲੇ 14 ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚੋਂ 6 ਬਰਾਬਰ

ਜੌਹਾਨਸਬਰਗ: ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਮਹਾਂਕੁੰਭ
ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫੀਫਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ-2010 ਵਿਚ
15 ਜੂਨ ਤੱਕ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਲੀਗ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਫੀ
ਸਖਤ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ
ਕੱਪ ਦੀਆਂ ਸੁਪਰਸਟਾਰ ਟੀਮਾਂ, ਛੋਟੇ ਮੁਲਕਾਂ
ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ
ਸਿਰ ਤੋੜ ਯਤਨ ਕਰਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆਈਆਂ।
ਇਸੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ 15 ਜੂਨ ਤੱਕ ਖੇਡੇ ਗਏ
14 ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 6 ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਰਾਬਰੀ
'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋਏ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਜਰਮਨੀ, ਦੱਖਣੀ
ਕੋਰੀਆ, ਅਰਜਨਟੀਨਾ, ਜਪਾਨ, ਨੀਦਰਲੈਂਡ,
ਬਰਾਜ਼ੀਲ, ਸਲੋਵੇਨੀਆ ਅਤੇ ਘਾਨਾ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ
ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ
ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

15 ਜੂਨ ਨੂੰ ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਅਤੇ ਉਤਰੀ
ਕੋਰੀਆ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਬਰਾਜ਼ੀਲ
ਨੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ
ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 2-1
ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਕਤਾ ਸੰਘਰਸ਼
ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਟੀਮ
ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਇਸ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਖੁਸ਼
ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਦਿਨ ਪੁਰਤਗਾਲ ਅਤੇ
ਆਈਵਰੀਕੋਸਟ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਇਕ ਮੁਕਾਬਲੇ
ਵਿਚ ਦੋਨੋਂ ਟੀਮਾਂ ਕੋਈ ਗੋਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀਆਂ।
ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੀਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਅਤੇ ਸਲੋਵਾਕੀਆ ਦੀਆਂ
ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ ਮੁਕਾਬਲਾ ਵੀ 1-1
ਗੋਲ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਰਿਹਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ ਗਰੁੱਪ
'ਬ' ਦਾ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਤੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਵਿਚਕਾਰ
ਉਦਘਾਟਨੀ ਮੈਚ 1-1 ਗੋਲ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਰਿਹਾ।

ਦੂਸਰਾ ਮੈਚ ਉਰੂਗੁਵੇ ਤੇ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚਕਾਰ
ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਮੈਚ ਵੀ 1-1 ਗੋਲ ਦੀ
ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋਇਆ। ਗਰੁੱਪ 'ਬੀ' 'ਚ
ਹੋਏ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਨੇ
ਯੂਨਾਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 2-0 ਨਾਲ
ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ ਜਦਕਿ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਨੇ ਨਾਈਜੀਰੀਆ
ਨੂੰ 1-0 ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ।

ਜਰਮਨੀ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ,
ਅਰਜਨਟੀਨਾ, ਜਪਾਨ,
ਨੀਦਰਲੈਂਡ, ਬਰਾਜ਼ੀਲ,
ਸਲੋਵੇਨੀਆ ਅਤੇ ਘਾਨਾ ਨੇ
ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ ਜਿੱਤੇ

ਗਰੁੱਪ 'ਸੀ' ਦੇ ਖੇਡੇ ਗਏ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ
ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਮੈਚ 1-1 ਦੀ
ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸਲੋਵੇਨੀਆ
ਨੇ ਅਲਜੀਰੀਆ ਨੂੰ 1-0 ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ।
ਗਰੁੱਪ 'ਡੀ' ਵਿਚ ਘਾਨਾ ਨੇ ਸਰਬੀਆ ਨੂੰ 1-0
ਨਾਲ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਨੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ 4-0
ਨਾਲ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ। ਗਰੁੱਪ 'ਈ' ਵਿਚ
ਨੀਦਰਲੈਂਡ-ਡੈਨਮਾਰਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ
ਨੀਦਰਲੈਂਡ 2 ਗੋਲਾਂ ਨਾਲ ਜੇਤੂ ਰਿਹਾ ਜਦਕਿ
ਜਪਾਨ ਨੇ ਕੈਮਰੂਨ ਨੂੰ 1-0 ਨਾਲ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ।
ਗਰੁੱਪ 'ਐਫ' ਦੇ ਇਕ ਮੈਚ ਵਿਚ ਇਟਲੀ ਅਤੇ
ਪੇਰਾਗਵੇ 1-1 ਗੋਲ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਰਹੇ।

19ਵਾਂ ਫੀਫਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਇਥੇ ਮੁੱਕਰਵਾਰ
ਨੂੰ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ

ਕਿਸੇ ਅਫਰੀਕੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਫੀਫਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ
ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਛੇ ਸਾਲ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ
ਰਹਿਣ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਇਥੇ ਅਰੰਭ
ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਜ ਅਫਰੀਕਾ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵੀ
ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਮਹਾਂਕੁੰਭ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ
ਨਾਲ ਹੀ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੂੰ
ਜਵਾਬ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ 'ਤੇ
ਸ਼ੱਕ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕਈਆਂ ਨੇ ਤਾਂ
ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ
ਗੱਲ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਲਈ
ਵੀ ਇਹ ਪਰਖ ਦੀ ਘੜੀ ਸੀ।

ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 'ਚ 32 ਟੀਮਾਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈ
ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਮੁਰੀਦ ਦੱਖਣੀ
ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੈਕਬ ਜੁਮਾ ਹੁਣ
ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨੀ
ਮੈਚ ਜੌਹਾਨਸਬਰਗ ਦੇ ਸੈਂਕਰ ਸਿਟੀ ਸਟੇਡੀਅਮ
ਵਿਚ 90 ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ
ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਤੇ ਮੈਕਸੀਕੋ
ਦਰਮਿਆਨ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ
ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ 10 ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ 'ਚ
63 ਮੈਚ ਖੇਡੇ ਜਾਣਗੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਫਾਈਨਲ
ਮੁਕਾਬਲਾ 11 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸੈਂਕਰ ਸਿਟੀ
ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ। 204 ਮੁਲਕਾਂ 'ਚੋਂ
ਨਿੱਤਰ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਲਈ ਕੁਆਲੀਫਾਈ ਹੋਏ
32 ਮੁਲਕ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਫੁੱਟਬਾਲ
ਦੇ ਮਹਾਂਕੁੰਭ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਨ ਲਈ
ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਟੀਮਾਂ 'ਚੋਂ ਸਲੋਵਾਕੀਆ
ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਖੇਡ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ
ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਨੇ 1966 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ

ਵਾਰ ਕੁਆਲੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੀ
ਟੀਮ ਵੀ ਖੇਡ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਨੂੰ
ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਹਿਲੇ
ਅਫਰੀਕੀ ਮੁਲਕ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੋ ਗਿਆ
ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ
ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ।

1930 ਵਿਚ ਉਰੂਗੁਏ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ

ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ
ਕੋਈ ਅਫਰੀਕੀ ਮੁਲਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਠ ਸਾਲ
ਪਹਿਲਾਂ 2002 'ਚ ਜਪਾਨ ਤੇ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ
ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਏਸ਼ੀਆ
ਨੂੰ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ 80
ਸਾਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਯੂਰਪ, ਲਾਤੀਨੀ
ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ
ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ।

ਨਿਤੀਸ਼ ਨੇ ਮੋਦੀ ਦੇ ਚੇਲੇ ਵਾਹਣੀਂ ਪਾਏ

ਬਿੰਦਰ ਬਸਰਾ

ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ
ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ
ਵਿਚਲੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ
ਹੋਈ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਅਤੇ ਤਲਖੀ ਹੋਰ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਗਈ
ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ
ਆਤਮ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਵੱਜੀ ਸੱਟ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ
ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਿਰੁਧ ਆਪਣੀ ਭੜਕ ਕੱਢ
ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਲਾਲ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਰਦ ਯਾਦਵ 'ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਯੁੱਧ' ਦੀ
ਖਾਤਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰਿਆਂ
ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ 'ਚ
ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਲੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ
ਖਿਲਾਫ਼ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਦੋ ਰੋਜ਼ਾ
ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਕਮੇਟੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ
ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਮਾਣ 'ਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ
ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਨਮਾਨ
ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਪਿਛੋਂ ਬਿਹਾਰ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ
ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਦੇ
ਦਫ਼ਤਰ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰ ਕੇ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਹੋਰ
ਭੜਕਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਧਰ ਭਾਜਪਾ ਨੇ
ਇਸ 'ਤੇ ਤਿੱਖਾ ਰੁਖ਼ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਦਿਆਂ
ਆਪਣੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਨੂੰ
ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ
ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਿਆਣਪ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੇ
ਆਤਮ-ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੋਦੇਬਾਜ਼ੀ
ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਬਿਹਾਰ 'ਚ
ਚੱਲ ਰਹੀ ਸਵੈਮਾਣ ਰੈਲੀ ਸਮੇਂ ਸਥਾਨਕ
ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ 'ਚ ਨਿਤੀਸ਼
ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ

ਛਾਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ 'ਚ
ਕੋਸ਼ੀ ਨਦੀ 'ਚ ਹੜ੍ਹ ਵੇਲੇ ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ
ਵਲੋਂ ਬਿਹਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਹਾਇਤਾ
ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਜ਼ਿਕਰ 'ਤੇ
ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ
ਇਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੱਭਿਅਕ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਨਿਤੀਸ਼
ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਵਾਲਿਆਂ
ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਖ਼ੀਤੋ
ਦਿਨੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੋਦੀ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ
ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਹਾਰ 'ਚ ਕੋਈ ਕੰਮ
ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ
ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਢੇਡੋਰਾ ਪਿੱਟਿਆ ਜਾਵੇ।
ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਕਮਜ਼ੋਰ
ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ
ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੌਰਾਨ
ਗੁਜਰਾਤ ਵਲੋਂ ਬਿਹਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ
ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਮੋੜ ਦੇਣਗੇ।
ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ
ਬਿਹਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ 'ਚ
ਮੋਦੀ ਦੇ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਭਾਵਨਾਤਮਕ
ਰੁਖ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
ਹੈ।

ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ 'ਚ ਗੁਜਰਾਤ ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦਾ
ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਸੰਬੰਧ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ
ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ
ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਕਾਮਯਾਬ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ 'ਚ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ
(ਗੁਜਰਾਤ ਮਾਡਲ) ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ
ਵਧੀਆ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ
ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਾਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ
ਲਈ ਗਈ। ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਰਦ

ਯਾਦਵ ਨੇ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦਸਤੂਰ ਦੀ
ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤਸਵੀਰ ਛਾਪਣ
ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਉਸ
ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਿਹਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਖ਼ਬਾਰ
'ਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਨਾਮੀ
ਐਡ ਏਜੰਸੀ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਜਿਥੇ ਨਿਤੀਸ਼
ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ 'ਤੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ
ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਥੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ
ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਹਟਦਿਆਂ ਦੂਜੇ
ਦਿਨ ਪਟਨਾ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਪੂਰੇ ਸਫ਼ੇ ਦੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਬਿਹਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਐਡ
ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ 'ਤੇ ਇਕ ਪੀ. ਡੀ. ਐਫ. ਫਾਈਲ
ਅਤੇ ਈਮੇਲ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਏ ਹਨ।

ਉਧਰ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਤੀਸ਼
ਕੁਮਾਰ ਮੁਸਲਿਮ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣ ਲਈ
ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ
ਹੈ ਕਿ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ 2009 ਦੀਆਂ ਲੋਕ
ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 2002 'ਚ ਗੋਧਰਾ ਕਾਂਡ ਮਗਰੋਂ
ਹੋਏ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ
ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ
ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ
ਪਿਛੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਜਨਤਾ ਦਲ
(ਯੂ) ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ
ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਤਰਜ਼ਮਾਨ
ਰਾਜੀਵ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰੁਡੀ ਨੇ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਤਿੱਖੀ
ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਸਾਡੀ ਸੁਲਤੀ ਹੋਈ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ
ਪ੍ਰੋੜ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਿਆਣਪ ਦਿਖਾ
ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਆਤਮ ਸਨਮਾਨ ਸਭ ਤੋਂ
ਅਹਿਮ ਹੈ। ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ 'ਤੇ ਵਰੁਦਿਆਂ ਭਾਜਪਾ

ਦੇ ਇਕ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ
ਨਾਲ ਭੜਕਾ ਕੱਢੀ ਕਿ (ਉਨ੍ਹਾਂ) ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ
ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ
ਹਮਰੁਤਬਾ ਫਿਰਕੂ ਹੈ।

ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵਿਚਲੇ
ਤਲਖੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੋਰ ਨੇਤਾ ਵੀ
ਇਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ
ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸ਼ਰਦ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਲਾਲ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਇਸ ਵਧ ਰਹੀ ਤਰੇਤ ਨੂੰ ਭਰਨ
ਲਈ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਟਨਾ ਦੀ ਸਵੈਮਾਣ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ
ਪੂਰੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ
ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਜਾਪ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਤੀਸ਼ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ
ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ
ਰਿਸ਼ਤਾ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਟੁੱਟ ਨਹੀਂ
ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਈ
ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਬਦਲੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਬਿਹਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਬਦਲ ਕੇ ਪਾਟਲੀਪੁੱਤਰ ਰੱਖਿਆ
ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਭਾਸ਼ਣ ਤੋਂ ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਵੇਂ
ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ, ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਤਲਖੀ
ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ
ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ
ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਤੀਰ ਨਾਲ ਕਈ
ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾਂ ਲਿਆਂ ਨਿਤੀਸ਼
ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਰਗੜੇ ਲਾਏ। ਰੈਲੀ ਦੌਰਾਨ ਬਿਹਾਰੀਆਂ
ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਭਚਿੰਤਕ ਦੱਸਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਜਦੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਭੂਚਾਲ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਸ
ਸਮੇਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬਿਹਾਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ
ਨੇ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਪੁੱਝੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਤੀਸ਼ ਨੂੰ ਛੁਟਿਆਉਣ
ਲਈ ਉਧ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਮੋਦੀ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ
ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

- ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)
ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਯੂੜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)
ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸ੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)
ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

ਭੁਪਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਖਦਸੇ

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ

ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਭੁਪਾਲ ਗੈਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ, ਸੂਬਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮੂਹ ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੁਕੂਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇੱਕ-ਸੁਰ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੁਕਾਮੀ, ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੀਡੀਆ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਅਤੇ ਤੱਤਕਾਲੀ ਸੂਬਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭੁਪਾਲ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼-ਪੱਤਰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਚਰਚਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਤੱਤਾਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਪੈੜ ਨੱਪ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਜ਼ਾਮ, ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਖੋਪੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਪੈਚੀਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭੁਪਾਲ ਵਿਚ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਨੇ 1976 ਵਿਚ ਕਾਰਖਾਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਕੀਟਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਅੰਨ-ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਟੀਚਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਸੈਵਨ' ਨਾਂ ਦੇ ਰਸਾਇਣ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਏਨੀ ਕਾਹਲੀ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਬਦਲ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਖੇਪ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੀ। ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਲਈ ਹਰ ਮਹਿਕਮੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਆਂ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਮਿਲੀਆਂ। ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਭੁਪਾਲ ਵਿਚ ਪੈਦਾਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਲਾਗਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪਲੀਤ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਰਸਾਇਣਕ ਸਨਅਤ ਵੱਲੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਢਿੱਲ ਵਰਤਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਬੱਚਤ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹਨਰਮੰਦ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹਾਂ ਉੱਤੇ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਖੋਂ ਰਸਾਇਣਕ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਘਾਤਕ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਲੋੜਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭੁਪਾਲ ਵਿਚ ਲੋੜੋਂ ਵੱਡੇ ਭੰਡਾਰ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਖਦਸਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਭਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਅੰਦਰ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਢਿੱਲੀਆਂ ਅਤੇ ਹੰਗਾਮੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸੁਸਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਾਹਰ ਪਸ਼ੂ ਮਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰਸਾਇਣਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਘਾਤਕ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਖਦਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਸਾਇਣ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤ ਕਾਰਨ ਕਾਰਖਾਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਹਾਦਸੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਆਖਰ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਸਨਅਤੀ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰ ਗਿਆ।

ਜਾਨੀ-ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਅੰਕੜੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਡਾਕਟਰਾਂ ਕੋਲ ਢੁਕਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਡਾਕਟਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਬਾਬਤ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਬਹਿਸ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਸਾਇਣ ਰਸਾਅ ਦਾ ਅਸਰ ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਪੀੜੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਲੋਕ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਉਹ ਅੱਜ ਤੱਕ ਹਸਪਤਾਲਾਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਮਨੁੱਖੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਬਾਬਤ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹਾਦਸਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੀਤੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਟੱਲ ਨਤੀਜਾ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਮਹਿਜ਼ ਤਕਨੀਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਇਹ ਤੈਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਾਰਨ ਐਂਡਰਸਨ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਜਾਂ ਗੁਪਤ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 25,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਹ ਭੁਪਾਲ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ। ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਉੱਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਗਿਆ।

ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਭੁਪਾਲ ਵਿਚ ਜਿਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਹ ਮੁਜਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭੁਪਾਲ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅੰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਮਝੌਤੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸੀ। ਐਂਡਰਸਨ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਲਾਂਘਾ ਦੇ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮਸਲਾ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੇ ਮੁਤ-ਵਸੇਬੇ ਦਾ ਸੀ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 1996 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਤਹਿਤ ਇਲਜ਼ਾਮ 'ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਘਾਤਕ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ' ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 'ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਕਤਲ' ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤਹਿਤ ਹੁਣ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ।

ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ 1989 ਵਿਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਨੇ 713 ਕਰੋੜ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉਨੇ ਲੋਕ ਰੋਹ ਕਾਰਨ

ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ 1991 ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦੋ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 25,000 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ 33 ਅਰਬ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਹਾਰ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ 15 ਤੋਂ 18 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ 9 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ।

ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੱਧ-ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਤੱਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ-ਮੰਤਰੀ ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਇੱਕ ਧੜਾ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਰੋਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਐਂਡਰਸਨ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲਣਾ ਔਖਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਭੁਪਾਲ ਗੈਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ਼ਵ ਮਹਿੰਦਰਾ ਨੂੰ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ਼ਵ ਨੇ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤੱਤਾਂ ਕੰਨੀ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਨੂੰ ਡਾਓ ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਨੇ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਹੈ। ਡਾਓ ਨੇ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭੁਪਾਲ ਵਿਚ ਪਿਆ ਰਸਾਇਣਕ ਕਚਰਾ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਡਾਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਓਟਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਡਾਓ ਨੇ ਵੀਅਤਨਾਮ ਦੀ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਘਾਤਕ ਰਸਾਇਣ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜੇ ਡਾਓ ਨੇ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਓਟ ਲਈਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਾਮਲੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜੰਗੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਭਾਈਵਾਲੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਪਾਰ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਹੌਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਤੱਕ ਘਟਾ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੱਟੀ ਦੇ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸਮਝ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤਾ ਹੈ। ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਬਾਬਤ ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ

ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫੈਸਲੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਸੱਦੇ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਛੋਟਾਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉੱਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੇਰੇ ਤੋੜ ਕੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹੋ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਭੁਪਾਲ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੀ ਜ਼ਦ ਵਿਚ ਆਏ। ਹੁਣ ਸਰਕਾਰੀ ਰਵਈਏ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪੀੜਤ ਨਾਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦੀ ਜ਼ਦ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਘੱਟ ਹੈ। ਭੁਪਾਲ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਵੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਛਿੱਕੇ ਉੱਤੇ ਟੰਗ ਕੇ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀਆਂ ਹਨ। ਚੌਗਿਰਦੇ, ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ, ਟੈਕਸਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਛੋਟਾਂ ਤਾਂ ਘਰੇਲੂ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਬਾਇਲੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਣੇ ਸਮਝੌਤੇ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਵਲੋਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਰਸਾਇਣਕ ਨਿਕਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉਡਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੁਆਹ ਭੁਪਾਲ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਰੂਪ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਵਗਦਾ ਬੁੱਢਾ ਨਾਲਾ ਜਾਂ ਬਠਿੰਡੇ ਵਿਚ ਉਡਦੀ ਸੁਆਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਾਪਰਦਾ ਭੁਪਾਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਘਾਤਕ ਜ਼ਦ ਵਿਚ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਕੌਣ ਫੜੇਗਾ?

Matrimonials

Bride Wanted

Ramgariah Family from Chicago area seeking suitable well educated Ramgariah match for their son, Doctor of Podiatric Medicine, 29, 5' 8". Send photo/Biodata to angelhavok@aol.com
105-25-4

Need pretty, educated USA settled family girl for Ramgharia Sikh cleanshaven boy, 28, 5'10", M.S (USA), permanent job in MI. Call 425-773-9030 or email: psingh03850@gmail.com.
101-22-4

Wanted match for 28 yrs, 5'-8", Gursikh Ramgariah boy on H1B, working and holds master's deg of US. Tel: 9815062407 (Parents currently in India). e-mail@paramjeet.1@hotmail.com
102-22-4

Khatri Sikh family looking for a qualified match for their US citizen son, 29, 5'-5", undergraduate in biology, good job. e-mail: ninakr4@yahoo.com
103-22-4

Bridegroom Wanted

ਰਾਮਗੜੀਆ ਸਿੱਖ, 30 ਸਾਲ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਲੜਕੀ ਲਈ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਸਦੀ ਹੈ। ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 209-470-3732
106-22-4

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

Easy Travel Inc.

7191 Camelot Drive, Canton, MI 48187 Fax: 866-908-6663
www.easytravelinc.net info@easytravelinc.net

ਸਸਤੀਆਂ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟਾਂ

Please call us for the lowest fare from your city to india

Tel: 734-451-9526, Toll Free 866-51-INDIA

SUPER TRAVEL

847-676-9090

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR, CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS DELTA AIR INDIA, ANSA.

For Emergency Call anytime at

847-673-3825

EARLY BIRD SA

\$545 on \$250

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ Punjabi Dhaba North Shore Banquet

Fine Indian Cuisine

Restaurant & Banquet Hall

2525 W. Devon Ave., Chicago IL 60659

Lunch & Dinner Buffet

ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਪਾਰਟੀ ਬੁਕ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸੇਵਾ ਲਈ ਦੇਵ ਜਾਂ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

773-262-2080, 773-764-9392

ਅਸੀਂ ਨਾਨ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀ ਚਿਕਨ ਤੰਦੂਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਤੁਹਾਡੇ ਟੇਬਲ ਤੇ ਪਰੋਸਦੇ ਹਾਂ

ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਜਾਰੀ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਘੱਟੋ ਮੁਢਲੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮੌਟੋਕ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਨਾਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਹੀ ਇਸ ਸੰਕਟ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਨਾਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਧ ਆਮਦਨ ਹੋ ਸਕੇ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਵੀ ਅਨਾਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦੇ ਫ਼ਸਲੀ ਚੱਕਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਘੱਟ ਰਹੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਠੋਸ ਸੁਝਾਅ ਦਿਤੇ ਪਰ ਅੱਜ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿਤੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੋਨੇ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚੋਂ ਕਢਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਮੌਕੀ ਅਤੇ ਅਰਹਰ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਖ਼ਰੀਦ ਕੀਮਤਾਂ ਤੈਅ ਕਰੇ ਅਤੇ ਕਣਕ ਤੇ ਝੋਨੇ ਵਾਂਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਰੀਦ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਗਾਈ ਬਰਿੰਡ ਮੌਕੀ ਦਾ ਭਾਅ 850 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਤੈਅ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਝੋਨਾ ਛੱਡ ਕੇ ਮੌਕੀ ਦੀ ਖੇਤੀ ਵਲ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਤਕ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਵਿਚੋਂ ਮੌਕੀ ਦਾ ਝਾੜ 70 ਕੁਇੰਟਲ ਤਕ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਝੋਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 50 ਕੁਇੰਟਲ। ਜੇ ਝੋਨੇ ਦਾ ਭਾਅ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੌਕੀ ਉਨੀ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਨੂੰ ਪਾਲਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਖ਼ਰਚਾ 6 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਕੀਮਤੀ ਪਾਣੀ ਬਰਬਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਧਦਾ। ਮੌਕੀ ਦੀ ਫ਼ਸਲ 'ਤੇ ਖ਼ਰਚ ਲਗਭਗ ਕਣਕ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਮੌਕੀ ਦੀ ਕਢਾਈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਕਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਆ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਕੀ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਲਈ ਡੀਜ਼ਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਸਾਉਣੀ ਦੇ ਸੀਜ਼ਨ ਲਈ ਝੋਨੇ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁਲ ਵਧਾ ਕੇ 1000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਦਕਿ ਦਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਸਮਾਨ

ਝੋਨੇ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ 50 ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿਗੁਣਾ ਵਾਧਾ

ਛੁੱਹਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁਲ ਵਿਚ 700 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਤਕ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਬੀਡੀ 10 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਕੈਬਨਿਟ ਦੀ ਆਰਥਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਧਾਰਣ ਝੋਨੇ ਅਤੇ ਏ ਗਰੇਡ ਝੋਨੇ ਦਾ ਭਾਅ ਵਧਾ ਕੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1000 ਅਤੇ 1030 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਾਲਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁਲ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੌਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ ਭਾਅ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੂੰਗੀ, ਮਾਂਗ ਅਤੇ ਅਰਹਰ ਦੀਆਂ ਦਾਲਾਂ ਪ੍ਰਚੁੱਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ 100 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ ਵਿਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦਾਲਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਧਾ ਕੇ 3170 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਾਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਲ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋਣਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਅਸਮਾਨ ਛੂਹ ਰਹੀਆਂ ਦਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਘੱਟ ਕਰਨ 'ਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਧਾ ਅਰਹਰ ਦੀ ਦਾਲ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 2300 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਵਧ ਕੇ 3000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੂੰਗੀ ਦਾ ਭਾਅ 2760 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 3170 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਅਤੇ ਮਾਂਗ ਦੀ ਕੀਮਤ 2520 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 2900 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ।

ਦਾਲਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਉਤਪਾਦਕ ਦੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਾਮਦ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 2009-10 ਦੌਰਾਨ ਦਾਲਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ 14.77 ਮਿਲੀਅਨ ਟਨ ਹੋਇਆ ਜਦਕਿ ਲੋੜ 18 ਤੋਂ 19 ਮਿਲੀਅਨ ਟਨ ਦੀ ਸੀ। ਝੋਨੇ ਅਤੇ ਕਣਕ ਵਾਂਗ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਦਾਲਾਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਖ਼ਰੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਪਰ ਜੇ ਭਾਅ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਦਖ਼ਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਬੋਨਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੇਲ ਬੀਜਾਂ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ 2100 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 2300 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਲੀ ਸੋਇਆਬੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਮਾਮੂਲੀ 50 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਹੈ ਜੋ ਵਧ ਕੇ 1400 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਦਾ ਭਾਅ 2215 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 2350 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੌਟੋ ਅਨਾਜ ਜਿਵੇਂ ਮੱਕੀ ਅਤੇ ਬਾਜਰੇ ਦਾ ਭਾਅ 840 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 880 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਵਾਰ ਦੀ ਕੀਮਤ 900 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੋਨਾ 10 ਜੂਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਲਵਾਈ ਦਾ ਇਕਦਮ ਜ਼ੋਰ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਲੇਬਰ ਦੀ ਵੀ ਕਿੱਲਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ 10 ਜੂਨ ਤੋਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਅਰੰਭ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਸਬੰਧੀ ਦੋ ਤਜਰਬੇ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਤੇ ਦੂਜਾ ਪਨੀਰੀ ਵਾਲਾ ਝੋਨਾ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਝੋਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਬਹੁਤਾ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਜੇ ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਇਹ ਤਜਰਬੇ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਮੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲੇਗਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਹਿਕਮੇ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਝੋਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤਾ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਾਰਨ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ 'ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਉਪਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਲਈ ਮੈਟ ਉਪਰ ਪਨੀਰੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਇਕ ਏਕੜ ਪਨੀਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਉਪਰ ਵੀ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਿਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਪਾਬੰਦੀ ਰੱਦ ਕਰਾਉਣ 'ਚ ਲਗਭਗ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਨੀਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਪਰ ਇਸ ਸਾਲ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਬਨਾਉਣ ਤੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੈਂਪ ਲਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਟ ਉਪਰ ਪਨੀਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦਸਿਆ। ਇਕ ਏਕੜ ਪਨੀਰੀ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਵੀ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਝੋਨਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲਗਭਗ 600 ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ

ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਝੋਨਾ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸਾਲ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਦਾ ਢੰਗ ਵੀ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਅਪਣਾਇਆ ਤਾਂ ਇਹ 600 ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸ਼ੀਨਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੈਟ ਵਾਲੀ ਪਨੀਰੀ ਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ 'ਚ ਸਮੱਸਿਆ ਆਈ। ਇਸ ਸਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਮੈਟ ਉਪਰ ਪਨੀਰੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ। ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਦੂਸਰਾ ਤਜਰਬਾ ਕਣਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਲਗਭਗ 30 ਤੋਂ 40 ਫ਼ੀ ਸਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਸਾਲ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤਕ ਛੇਤੀ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਢਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਸਫੈਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ: ਚੌਟਾਲਾ ਦੇ ਪੁਤਰਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਟਾਲਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਸਫੈਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਤਿੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਪਰ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਸਫੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੇ ਐਕਟ (ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ.) ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਧੂ ਕੋਡਾ ਮਗਰੋਂ ਚੌਟਾਲਾ ਦੂਜੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪੰਜ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਚੌਟਾਲਾ ਫਿਲਹਾਲ ਉਚਾਨਾ ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਅਜੈ ਚੌਟਾਲਾ, ਅਭੈ ਚੌਟਾਲਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਡੱਬਵਾਲੀ ਤੇ ਏਲਨਾਬਾਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਹਨ।

75 ਸਾਲਾ ਚੌਟਾਲਾ ਆਖਰੀ ਵਾਰ 1999 ਤੋਂ 2005 ਤਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ 26 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਕਤਕਤਡੂਮਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਟਾਲਾ ਕੋਲ 6.09 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਜੈ ਚੌਟਾਲਾ ਕੋਲ 27.74 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਤੇ ਅਭੈ ਕੋਲ 119.69 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਮਦਨ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਕੀਮਤ ਕਈ ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਨਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।

ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬਾਰੂਵਾਂ ਗੁਰੂ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਾਰੂਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੋ. ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤਾ ਚਾਵਲਾ ਦੀ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਤਕਰੀਰਾਂ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਠੋਸ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ।

ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਅਫਗਾਨਾ, ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਟ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਪ੍ਰੋ. ਚਾਵਲਾ ਦੀਆਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਛਾਣਬੀਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਮਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਰੋਧੀ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਚਾਵਲਾ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਕੈਬਨਿਟ ਵਜ਼ੀਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਦੇ ਕੇ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਛੁਰਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੁਣ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਨਿਰਪੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਤਾਲ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਰੂਵਾਂ ਗੁਰੂ ਦਿਖਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਠੋਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਈ ਜਾਵੇ।

ਮਿਲੇਗੀ ਸ਼ਰਾਬ, ਛਕੋਗੇ ਕਬਾਬ ਪਰ ਸਾਡੀ ਜੀਰੀ ਲਾ ਦਿਉ ਜਨਾਬ

ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟੌਹਰ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭਈਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਡੀ ਰੁਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਭੱਜੇ-ਭੱਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭਈਏ ਮਿਲ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਅਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼-ਨਸੀਬ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਭਈਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਸ ਹਦ ਤਕ ਆਕੜ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਧੇ ਮੂੰਹ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਕਿਸਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ, ਸੁਆਦੀ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਦੀ ਵੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਅਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਭਈਏ ਤਾਂ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਖੜੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਕਿਸਾਨ ਨਾਲ ਫ਼ੋਨ 'ਤੇ ਹੋ

ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਾਨ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਲਈ 1000-1200 ਰੁਪਏ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ 2,000 ਰੁਪਏ ਤਕ ਵੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਭਈਏ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੇ। ਕਿਸਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਈਆਂ ਜਿੰਨਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਥੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤਕ ਨਕਾਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਈ ਕਿਸਾਨ ਭਈਆਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤੇ ਰੁਕਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਨਿਰਾਸ਼ ਕਿਸਾਨ ਖ਼ਾਲੀ ਹੱਥ ਘਰ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਡੀਜ਼ਲ ਫੁਕ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੋ ਭਈਏ ਰੇਲ ਗੱਡੀ 'ਚੋਂ ਉਤਰਦੇ ਹਨ

ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢਾਬੇ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਖੁਆਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਲਈ ਦੁਖੀ ਹਨ ਕਿ ਭਈਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋਬਾਈਲ ਫ਼ੋਨ 'ਤੇ ਬੇਵਕੂਫ਼ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਉਣ ਦਾ ਲਾਰਾ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਉਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਭਈਆਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮਦ ਘਟਣ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਨਰੋਗਾ ਸਕੀਮ ਦਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨਰੋਗਾ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਪਣਾ ਜੱਦੀ ਸੁਭਾ ਛੱਡ ਕੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਭਾਵੇਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਝੋਨਾ ਲਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੇਲਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾਣ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰੇਗਾ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸੰਸਥਾ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਵਲੋਂ ਹੁਣ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਜ਼ੀਰੋ ਬਜਟ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਖੁਦ ਤਜਰਬਾ ਕਰਕੇ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਪਿੰਡ ਧੀਰੋਕੋਟ ਨੇੜੇ 32 ਏਕੜ ਦੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਬਾਨੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਮਾਹਿਰ ਸੁਭਾਸ਼ ਪਾਲੇਕਰ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਹੈ। ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਕਣਕ, ਝੋਨਾ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਧੇਰੇ ਝਾੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਝੋਨਾ 1121 ਦਾ ਇਕ ਕਿੱਲੋ ਵਿਚ ਬੀਜ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਲਾਉਣ 'ਤੇ 16 ਕੁਇੰਟਲ ਦਾ ਝਾੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਨੀਰੀ

ਰਾਹੀਂ ਬੀਜੇ ਝੋਨੇ ਦਾ 21 ਕੁਇੰਟਲ ਝਾੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਰਾਹੀਂ 50 ਫੀਸਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੀ ਬਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਖੇਤੀ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਪਾਲੇਕਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਨਾਲ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਰਾਹੀਂ ਵਧੇਰੇ ਝਾੜ ਲੈਣ ਲਈ ਜੀਵ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦਾ ਬਦਲ ਹੈ। ਜੀਵ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਅ ਦਾ ਇਹ ਮਿਸ਼ਰਣ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ਾਬ, ਗੋਹਾ, ਮਿੱਟੀ, ਆਟਾ, ਗੁੜ ਆਦਿ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਅਤੇ ਕੀਤੇਮਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਬਦਲ ਹਰਬਲ ਪੌਦਿਆਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ਾਲਾ 16 ਤੋਂ 18 ਜੂਨ ਤੱਕ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਦੀ ਮਾਨਵਾਲਾ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿਖੇ ਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਭਾਸ਼ ਪਾਲੇਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਹਿਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣਗੇ।

ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਦਾ ਕਤਲ

ਬੰਗਾ: ਬੰਗਾ ਬਲਾਕ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨਾਗਰਾ ਦੀ ਘਰ 'ਚ ਇਕੱਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਔਰਤ ਦਾ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਨਕਦੀ ਤੇ ਗਹਿਣੇ ਲੁੱਟਣ ਉਪਰੰਤ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ (70) ਪਤਨੀ ਸੋਹਨ ਲਾਲ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਜੋ ਇਟਲੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਕੱਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮੁਖਤਿਆਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਤਾ ਸ਼ਾਮ 7.30 ਵਜੇ ਖਾਣਾ ਖਾ ਕੇ ਘਰੋਂ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਨਾ ਉਠੀ ਤਾਂ ਗੁਆਂਢ 'ਚ ਕੋਠੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਜਦ 11 ਵਜੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹਵਾਇਆ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਦੀ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਧਪਥ ਲਾਸ਼ ਪਿਛਲੇ ਵਿਹੜੇ ਪਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਦੀਆਂ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ, ਦੋ ਮੁੰਦਰੀਆਂ ਲਾਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਕਦੀ ਵੀ ਗਾਇਬ ਸੀ। ਘਰ ਅੰਦਰ ਅਲਮਾਰੀ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਖਿਲਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰ ਭਾਰਗਵ ਨੇ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਚਿਰਕੋਈ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਾਬਕਾ ਜਸਟਿਸ ਹਰਫੂਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਬੀਤੀ 10 ਜੂਨ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਥਿਤ ਸਰਕਟ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ 7 ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਤੇ ਐਸ ਐਸ ਪੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਉਪਰੰਤ ਸੱਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਬਰਾੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮਿੰਨੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ. ਬਰਾੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 9 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਚੋਣਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 15 ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਸਭਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਣ ਜਾਣ। ਸ. ਬਰਾੜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਸ ਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵੋਟਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਣਗੇ। ਅੱਠ ਵੋਟਰਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਔਰਤ ਭਰਵੱਟੇ ਕੱਟਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਔਰਤ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 9 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ. ਬਰਾੜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਵੋਟਰਾਂ ਤੋਂ 1 ਜੂਨ ਤੋਂ 15 ਜੁਲਾਈ 2010 ਤੱਕ ਫਾਰਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਡਰਾਫਟ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ 'ਤੇ ਦਾਅਵੇ/ਇਤਰਾਜ਼ 6 ਅਗਸਤ ਤੋਂ 31 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਲਏ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ 27 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚੋਣ ਫਾਰਮਾਂ 'ਚੋਂ ਵੋਟਰ ਬਣਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸ਼ਰਤ ਗੁਣ

ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ 15 ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਬਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫਾਰਮ ਤਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਫਾਰਮ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ, ਉਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਧਿਰ ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ, ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਦਮਗਜ਼ੇ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਵਾਂਗੇ। ਜੇ

ਪੈਰੋਕਾਰ ਵੀ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਵੋਟਰ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਦਰਜ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ ਬਿਆਸ, ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦਿੱਲੀ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਭੈਣੀ, ਦਿਵਯ ਜਯੋਤੀ ਜਾਗ੍ਰੂਤੀ ਸੰਸਥਾਨ ਆਦਿ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੱਬੀ ਜੁਥਾਨ ਵਿਚ ਇਸ ਗੁਲਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਨਿਰੰਕਾਰੀ, ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ ਤੇ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾ ਲੈਣਗੇ ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨਾਲ ਤੁਰੰਤ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਉਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਯੂ. ਕੇ. ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਗਿਆਨੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਆਗੂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਟਾਲਵੀ ਵੀ ਮੁਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ

ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਵੋਟਰ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਸੋਧ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਉਧਰ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਵੋਟਰ ਬਣਨ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਫਾਰਮ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਵੋਟਰ ਬਣਨ ਲਈ ਫਾਰਮ ਨਾਲ ਫੋਟੋ ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਫੋਟੋ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲਾ ਕਈ ਅਕਾਲੀ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਉਸ ਮੰਗ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਗੋਵਾਲ) ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਧੜਿਆਂ ਵਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਧਾਂਦਲੀਆਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ। ਇਸ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਵੋਟਰ ਫਾਰਮ ਵੀ ਜਾਅਲੀ ਭਰਵਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਿੰਨੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਕੋਈ ਲੋੜੇਂ ਵਧ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਿਖਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਿਖਾਈ ਗਈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਭਰਵੱਟੇ ਵੀ ਬਣਨਗੇ ਸਮੱਸਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਧੜੇ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਮੁਸੀਬਤ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਸੀਬਤ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਵਾਰਕ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਖੜੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਭਰਵੱਟਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਕ ਕੁੜੀ ਦੀ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਸੀਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ 'ਸਿੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ' ਦੱਸਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕੁੜੀ ਪਤਿਤ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸੀਟ ਗਵਾ ਬੈਠੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫੈਸ਼ਨ ਦੇ ਯੁਗ ਵਿਚ ਆਮ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਭਰਵੱਟੇ ਕਟਾਏ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀਆਂ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਅਧਯ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੀਬੀਆਂ ਪਤਿਤ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਉਪਰ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਵੋਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੀਬੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਰਵੱਟਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਵੋਟ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਐਚ.ਐਸ. ਬਰਾੜ ਅਪਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਜਨਤਕ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਭਰਵੱਟੇ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਵੀ ਪਤਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਔਰਤ ਵਿੰਗ ਵਿਚ ਕਈ ਉਹ ਚਿਹਰੇ ਵੀ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਵੱਟੇ ਕੱਟੇ ਹੋਏ

ਸਾਫ਼ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਕ ਮੋਟੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੱਕ ਸੈਂਕੜੇ ਬਿਊਟੀ ਪਾਰਲਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹੇ 'ਕੇਂਦਰਾਂ' ਵਿਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਥੇ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦਾ ਬਿਲ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਰੋਅਬ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰਵੱਟਿਆਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਕੁ ਬੀਬੀਆਂ ਇਸ ਫੈਸ਼ਨ-ਨੁਮਾ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹਨ ਜੋ ਨਿਧਤਕ ਹੋ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣਗੀਆਂ।

ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ, ਉਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਫਾਰਮ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਾਰਮਾਂ ਦਾ ਕਰਨਾ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵੋਟਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਆਸਥਾ ਰਖਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਇਸ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛਾਪੇ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਮੈਂ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹਾਂ, ਦਾੜ੍ਹੀ ਤੇ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਕੱਟਣਾ/ਕਟਦੀ ਹਾਂ, ਧੂਮਰਪਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ/ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੁੱਠਾ ਹਲਾਲ ਮਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦਾ/ਕਰਦੀ ਹਾਂ, ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ/ਪੀਂਦੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪਤਿਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣੇ ਡੇਰਾਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਅਕਾਲੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਨਾ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਯੂ.ਟੀ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਾਰਮਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖ ਪੂਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਪੁਰਖਾਂ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਵੋਟ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ 'ਸਿੰਘ' ਤੇ 'ਕੌਰ' ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜੋ ਕੇਵਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹੋਣ। ਇਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਜਸਟਿਸ ਬਰਾੜ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਫਾਰਮਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1925 ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਾਰਮਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਣੀਆਂ ਜਾਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ 'ਸਿੰਘ' ਅਤੇ 'ਕੌਰ' ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜੋ ਸਿੱਖ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦਾ ਹੋਵੇ। ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਸਟਮ ਅਪਣਾਉਣ ਨਾਲ ਤਾਂ

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.
Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography
(with flush mount Album)
Live Video Display with Large Screens
DJ Service with Laser Lights
Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN
(725-7928)
(With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767
E-mail: raj@syanvideo.com
or visit at: www.syanvideo.com

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੌਣਕ ਮੇਲਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਇੰਟਰਨੈਟ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੇਲੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

www.Raunkmela.com

Enjoy Live Radio Show
Every Sun: 9am-9.30am
(Central Time)
on 1590AM
or on Internet.
Since 1983

ਮੇਜ਼ਬਾਨ: ਪੰਮੀ ਗਿਲ

ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਟੌਹੜਾ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਚੈਂਕ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਧਰਮਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਟੌਹੜਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੈਬਨਿਟ ਚੈਂਕ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦੀਆਂ ਘੁੱਟਾਂ ਭਰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਊਰੋ

ਜਲੰਧਰ: ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੈਬਰਟਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਆਦਿ ਸੂਬੇ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ, ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀਆਂ ਅਤੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਮਾਈਕ੍ਰੋਟਰੇਸ ਮਿਨਰਲ ਲੈਬ ਹਰਸ਼ਬਰਗ ਨਾਮੀ ਜਰਮਨ ਲੈਬਰਟਰੀ ਨੇ ਮਈ 2008 ਵਿੱਚ 150 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਾਲਾਂ, ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਲਏ ਸਨ ਜਿਸ ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ 13 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਚਿਲਡਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਖੁੰਬਣ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ 60 ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਮੂਨੇ 3 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 70 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੇ

ਖਤਰਨਾਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ

ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉਹ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦੀ ਏਨੀ ਮਾਤਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਇਰਾਕ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਮਾਰ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਬੰਕਰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਹੈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਜਾਪਾਨੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਤੇ ਨਾਗਾਸਾਕੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਬੰਬਾਂ ਤੋਂ ਵਾਈ ਲੱਖ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੇਡੀਓਐਕਟਿਵ ਮਾਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਲੱਗ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਪੈਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਿੰਦਿਆਂ

ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਚਮੜੀ ਦੇ ਰੋਗ, ਕੈਂਸਰ, ਗੁਰਦੇ ਖਰਾਬ ਹੋਣੇ, ਨਿਪੁੰਸਕਤਾ, ਬਾਂਝਪਣ, ਦਿਮਾਗੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਰੋਗ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਅਸਰ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਅਮਨ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਸਥਿਤੀ ਉੱਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਬੂ ਨਾ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਹਰ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਗਲੀ-

ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਸਬੰਧੀ ਰੀਪੋਰਟ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ

ਨੰਗਲ: ਖੇਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੀਤੀ 15 ਜੂਨ ਨੂੰ ਨੰਗਲ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਜਾਹਰ ਹੋਈ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਸਬੰਧੀ ਉਸ ਰੀਪੋਰਟ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ, ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦੇ ਸਰੋਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਸੁੱਟੇ ਗਏ ਬੰਬਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੈਰਿਨ ਸਮਿਥ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦਾ ਸਰੋਤ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟੇ ਗਏ ਬੰਬ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੋਜ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕੁਝ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਵਾਲਾਂ, ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਡਬਲਯੂ.ਐਚ.ਓ. ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਚਮਕਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਸਰੋਤ ਖੁਦ ਹੀ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚਲੇ ਬੰਬਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਸਿੱਧਾ

ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਲੋਕ ਹਨ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਮੁੰਬਈ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾਨਹਾਨੀ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਆਏ।

ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਚੁੱਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਇੱਕ ਬਾਹਰ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਲਾਗੂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਲੋਕ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਗੋਂ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕੇ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਕਰਕੇ ਅਪਾਹਜ ਹੋਏ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦਾ ਹਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਹੋਇਆ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ। ਮਾਨ ਨੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵਿਰੁਧ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮੁਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤਮੰਦ ਬੱਚੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮੰਦਬੁੱਧੀ ਬੱਚੇ ਖੇਡਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਡਾਕਟਰ ਕੈਰਨ ਸਮਿਥ ਨੇ 3 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਤਿਆਰੀ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਨਾਮਵਰ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ ਨੇ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਲਵਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਖਤਰਨਾਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਕਈ ਵਾਰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਟੀ 'ਚ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਕੈਂਸਰ ਤੇ ਹੋਰ ਲਾਇਲਾਜ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਸੈਂਟਰ 'ਚ ਦਿਮਾਗੀ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨੇ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸਨਸਨੀਖੇਜ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ

ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਾਦਸਿਆਂ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦੀਆਂ ਮਾਰੂ ਕਿਰਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਰੂਸ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੇ ਚਿਰਨੋਬਿਲ ਹਾਦਸੇ ਬਾਰੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਵੇਚੇ ਗਏ ਕੂੜੇ 'ਚ ਰੇਡੀਓਐਕਟਿਵ ਪਦਾਰਥ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪਾਹਜ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ 'ਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤਰਾ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹੋਰ ਅੰਗਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਫੇਰ ਇਹ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਗਿਆ? ਇਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਗਿਆਨੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਇਰਾਕ ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਜੋ ਜੰਗ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ 'ਚ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਗੋਲਾ ਬਰੂਦ ਵਿੱਚ ਰੇਡੀਓਐਕਟਿਵ ਪਦਾਰਥ ਕੁਝ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗੋਲੇ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਟੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਸਕਣ। ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਟੈਂਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰੀ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ 'ਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਹਵਾ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਲੀਤ ਕਰ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਵਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਏਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਜਾਵਨਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਮਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਐਨਾ ਕੁ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਵਾ ਨਾਲ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲ ਕੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਸਿਰਫ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਸੈਂਟਰ ਦਾ ਹੀ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਰ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੇ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਪਰਵਾਨਤ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧੇਰੇ ਮਿਲੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੈਮੀਕਲਾਂ 'ਚ ਵੀ ਭਾਰੀ ਯਾਤਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਨਅਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ 'ਚ ਛੱਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਦੁਰਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਵਰਗੀ ਯਾਤ ਰਾਹੀਂ ਫੈਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੱਲ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼

ਉਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜੀ ਤੇ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦਿਵਾਉਣਗੇ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਿਬਰਲ ਐਮ.ਪੀ. ਐਂਡਰਿਊ ਕੋਨੀਆ ਤੇ ਸੁੱਖ ਧਾਲੀਵਾਲ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁੱਖ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ 1984 ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਸਲਘਾਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਠਾਵੇ।" ਲਿਬਰਲ ਆਗੂ ਬੋਬ ਰੇਅ ਨੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕ੍ਰਿਸਟੀ ਡੰਕਨ, ਰੋਬ ਐਲਫੈਡ, ਬਾਨੀ ਕਰਾਮਬੀ, ਮਾਰਕ ਹੋਲੋਡ ਅਤੇ ਜੇਹਨ ਡੋਰੇਨ ਆਦਿ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਸ. ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ

ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਚ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਰਦਾ ਫਾਸ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਕੈਨੇਡਾ-ਇੰਡੀਆ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ' ਨਾਮ ਦੀ ਗੈਰ-ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਗੈਰ ਮੁਨਾਫਾ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਜਾਰੀ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪਾਏ ਗਏ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਅਹਿਮ ਇੱਕਸਾਫ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਆਗੂ ਰਮੇਸ਼ ਚੌਟਾਏ, ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਦਿੱਤਿਆ ਝਾਮ, ਕੌਮੀ ਬੁਲਾਰੇ ਮਨੋਜ ਪੰਡਿਤ, ਦੀਪਕ ਰੁਪਾਰਲ ਅਤੇ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕਲਿਆਣ ਸੁੰਦਰਮ ਆਦਿ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ 'ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਵਾਲੀ' ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਔਟਵਾ ਸਥਿਤ

ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਫਤਰ ਵਲੋਂ ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਜੈਕ ਲੇਟਨ, ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਮਾਈਕਲ ਇਗਨੈਟੀਆਫ ਤੇ ਟੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਰੁਧ ਭੁਗਤਣ ਤੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਸੁਖਾਵੇਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਟੋਰੀ ਮੈਂਬਰ ਦੀਪਕ ਉਬਰਾਏ ਵਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ-ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਸੰਬੰਧ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਲ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਓਟਾਵੀਓ ਖਾਲਸਾ ਦਰਬਾਰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਡਿਕਸੀ ਰੋਡ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਜ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸ. ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲਣ ਤੱਕ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਰਹਾਂਗੇ।" ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨੋਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਜੀ-20 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਗੇ ਕਿ

ਸਿੱਖ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਪਰ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਮੰਗ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਨੋਟਿਸ ਆਫ ਮੋਸ਼ਨ ਦੀ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬੀਤੀ 13 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸਕੱਤਰ ਕੰਵਲਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸੁੱਖ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਐਂਡਰੀਊ ਕੋਨੀਆ ਵਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਮਤੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਨਾਲ 26 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਜੰਦੋਜਹਿਦ ਕਰਨ ਵਾਲ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਆਸ ਬੱਝੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਫੁੱਟਪਾਊ ਕਰਾਰ : ਇਥੇ ਵਸਦੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਬੱਝਵੀਂ ਹਿੰਸਕ ਮੁਹਿੰਮ

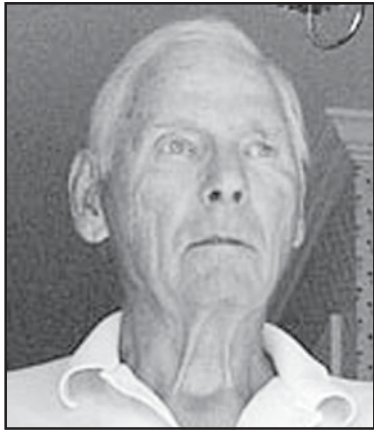
ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਨੂੰ 'ਸੁਰਾਰਤਪੁਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਪਾਉ' ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਇਥੇ ਵਸਦੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਦੀਪਕ ਉਬਰਾਏ ਨੇ ਆਖਿਆ, "1984 ਵਿੱਚ ਜੋ ਬੇਦੋਸ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੰਦਭਾਗਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰਾਰਤਪੁਰਨ ਅਤੇ ਫੁੱਟਪਾਉ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤੀ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਉਬਰਾਏ ਨੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਖਿਆ, "ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਅਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।" ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਸਤਿਕਾਰਤ ਸਿੱਖ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਮੁਖਤਾਬ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸੁਖਸ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੰਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਐਂਡਰਸਨ ਹੁਣ ਮਿਲ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਕਰੇਗਾ?

-ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਘੜੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਪੰਜ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵਧ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਭੋਪਾਲ ਦਾ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਚੌਥੀ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪੈ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਅਗਲੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੌਰਾਨ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਪੰਝੀ ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਚਾਲੇ ਝੁਲਦੀ ਹੈ। ਸਾਢੇ ਪੰਝੀ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ, ਹਾਲੇ ਤਕ ਮੁਕੱਮਲ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਜਿਹੜੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਚ ਗਏ, ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਨਾ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਵਿਚ ਹਨ, ਨਾ ਮਰ ਗਿਆਂ ਵਿਚ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਡੋਲੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਏ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ-ਬਾਹਾਂ ਵਿੰਗ-ਤਿੰਗੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਹੋਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਰੀਰਕ ਵਿਗਾੜ ਲੈ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਉੱਤੇ ਆਈ ਹੈ ਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਮੁੜ-ਵਸੋਬੇ ਦੇ ਲਾਭ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚਾੜ੍ਹੇ।

ਵਾਰਨ ਐਂਡਰਸਨ

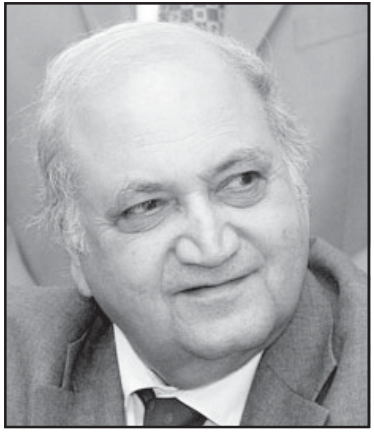
ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਦਾ ਪ੍ਰਜਨੀਪਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮਾਲਦਾਰ ਅਸਾਮੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਦਾ ਚੌਕੀਦਾਰ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਏਦਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਆਈ ਏ ਐਸ ਅਫ਼ਸਰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਫ਼ਸਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਪੰਚਕੂਲੇ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਪੁਲਸ ਨੇ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ। ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਕੇ ਛੱਡਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ 'ਸਪੁਰਦ' ਕਰਕੇ ਸਪੁਰਦਦਾਰੀ ਲਿਖਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਬਾਸ ਦੀ ਬੀਵੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਧੋਬੀ ਸੱਦ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਾਰਨ ਐਂਡਰਸਨ ਤਾਂ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਉਸ ਚੌਕੀਦਾਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਤੇ ਉਸ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਚੌਕੀਦਾਰ ਦਸਖ਼ਤ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਡਰੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣੀ ਮੰਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਨਾਇਆ ਕਿਸ ਨੇ, ਇਹ ਕੰਮ ਵਾਰਨ ਐਂਡਰਸਨ ਨੇ ਨਹੀਂ, ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਨੇ ਖੁਦ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਕਾਰਿੰਦੇ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਉਦੋਂ ਦਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਐਂਡਰਸਨ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਵਿਹਲਾ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ

ਲਈ ਹਵਾਈ ਐਂਡੇ ਪੁਜਦਾ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਭਰਵਾ ਕੇ ਹਵਾਈ ਐਂਡੇ ਪੁੱਜੇ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤਿਆਰ ਖੜਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਵਾਲਾ ਪਾਇਲਟ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਅਗੋਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਦੋਂ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਹੁਣ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਤੌਤ ਰਿਹਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸ ਚੁੱਕਾ, ਉਹ ਬੰਦਾ ਹੁਣ ਚੁੱਪ ਤੌਤ ਕੇ ਹੋਰ ਪੁਆਏ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਉਦੋਂ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਹਾਇਕ ਪੀ ਸੀ ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ ਸਿੰਘੀ ਉੱਗਲ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਵਲ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹਦੀ ਹਦਾਇਤ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣਾ ਤੁਰ ਪਵੇ।

ਦੂਜੀ ਖ਼ਬਰ ਇਹ ਵੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਰਨ ਐਂਡਰਸਨ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਉਡਾਰੀ ਭਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਕੇ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਉਦੋਂ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਬੁਣਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਉਲਝ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਇਸ ਮਿਲਣੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੀ ਇਹ ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਥਲਾ ਲੇਖ ਅੱਧਾ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਵਾਰਨ ਐਂਡਰਸਨ ਬਾਰੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਸ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤ ਜੋਤੀਦਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਜਿਹੜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਦੇਸ਼ੀ ਗਰਦਾਨੇ ਹਨ? ਏਦਾਂ ਦੀ ਕਮਾਲ ਹੁੰਦੀ ਅਸੀਂ ਵੀ ਵੇਖੀ ਹੈ। ਸੱਤ ਜੂਨ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆ ਗਿਆ, ਅੱਠ ਜੂਨ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾਅ ਫੁੱਪ ਗਏ, ਪਰ ਬਾਰਾਂ ਜੂਨ ਤੱਕ ਇਕ ਵੀ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤਾਂ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਛੇਤੀ, ਬਹਿਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ, ਸਿਰਫ਼ ਵਾਰਨ ਐਂਡਰਸਨ ਦੀ ਹੀ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਇਆ ਕਿਵੇਂ, ਫਤਿਆ ਕਿੱਦਾਂ, ਰੱਖਿਆ ਕਿਥੇ, ਦੌੜਿਆ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੌੜਾਇਆ ਕਿਸ ਨੇ, ਹੁਣ

ਕੇ.ਐਸ. ਬਰਲੋ

ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਿਸ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕੰਢੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ?

ਐਂਡਰਸਨ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸੀ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੌੜ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਨਾ ਉਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਮਿਲ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕਰਾਂਗੇ ਕੀ? ਇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਪੈਸੇ ਲੈਣਾ ਫਤਿਆ ਜਾਵੇ, ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਲਾ ਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਨੱਬੇ ਸਾਲਾਂ ਨੇੜੇ ਪੁੱਜਾ ਐਂਡਰਸਨ ਵੀ ਲਿਆ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹਸਪਤਾਲ ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ 'ਆਲੇ 'ਚ ਤਤੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਉਡਦੀਆਂ ਮਗਰ ਨਹੀਂ ਦੌੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।' ਐਂਡਰਸਨ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੋਲ 'ਆਲੇ ਵਿਚ ਤਤੇ ਹੋਏ' ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸੱਤ ਮਹਾਂ-ਦੇਸ਼ੀ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਕੀ ਵਿਗਾੜ ਲਿਆ ਹੈ? ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮੂੰਹ ਚਿੜਾਉਂਦੇ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਵਾਰਨ ਐਂਡਰਸਨ ਮੁੱਖ ਦੇਸ਼ੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਨਾਹ ਵੀ ਘੱਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਸੰਭਾਲਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਈ ਇਕ ਟੀਮ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਕਹਿ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਗੈਸ ਲੀਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਹ ਸੱਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲਾਪਰਵਾਹ ਰਹੇ। ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਖਾਸ ਸੀ। ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੀ ਬ੍ਰਾਂਚ ਨੂੰ 'ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ

ਇੰਡੀਆ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਖੇਤਰੀ ਕੰਪਨੀ 'ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਈਸਟਰਨ' ਰਾਹੀਂ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਵਾਲੇ ਉਸ ਈਸਟਰਨ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਭੋਪਾਲ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਇਥੇ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਉਧੇੜ ਕੇ ਹੁਣ ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਲੈ ਜਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਲਾਗਤ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ 26 ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਨੂੰ, ਗੈਸ ਲੀਕ ਹੋਣ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਤੋਂ ਸਵਾ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ, ਬਣ ਕੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਖਾਨੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਅੰਦਰਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਮਹਾਂ-ਕਹਿਰ ਮਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਰਖਾਨਾ ਜਿਸ ਵੀ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਜੋ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਾਰਨ ਐਂਡਰਸਨ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਮੁਕਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਦੇਸ਼ੀ ਉਹ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਜੰਮੇ-ਜਾਏ ਸਨ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਚਰਚਾ ਵਿਚੋਂ ਅਣਗੌਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੱਤਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਅਸੀਂ ਇੱਕੋ ਲੇਖ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਸ ਸਿਖਰਲੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਨਾਂ ਕੇ.ਐਸ. ਬਰਲੋ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਕ ਸਿਖਰਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਕਾਰਾਂ-ਜੀਪਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਟਰੈਕਟਰ ਤੱਕ ਬਣਾਉਂਦੀ ਤੇ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮੰਜ਼-ਮੇਲੇ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣ-ਚੰਦੇ ਦਾ ਅਤੇ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਾਰਨ ਐਂਡਰਸਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਕੇਸਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮਹਿੰਦਰਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਡਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤਕ ਆ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਨ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਛੱਬੀ ਜਨਵਰੀ 2002 ਨੂੰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੇ.ਐਸ. ਬਰਲੋ ਦਾ 'ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ' ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਭੋਪਾਲ ਦੇ ਗੈਸ ਪੀੜਤ ਇਸ ਤੋਂ ਭੜਕ ਉਠੇ ਸਨ। ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਹਾਲਤ ਇਹ ਬਣ ਗਈ ਕਿ ਫਰਵਰੀ ਮਸਾਂ ਲੰਘੀ ਤੇ ਮਾਰਚ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਕੇ.ਐਸ. ਬਰਲੋ ਨੂੰ ਖੁਦ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਵਾਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ 'ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ' ਵਰਗੇ ਐਵਾਰਡ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ ਤਾਂ ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ ਲਾ ਕੇ ਜ਼ਮੀਰ ਕਿਉਂ ਜਾਗੀ ਸੀ? ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇਕ ਭਖਰਾ ਮਸਲਾ ਰੁਚਿਕਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਡੀ ਜੀ ਪੀ ਰਾਠੌਰ ਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲਿਆ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੈਡਲ ਵੀ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕਿਆ। ਰਾਠੌਰ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਕੇ.ਐਸ. ਬਰਲੋ ਨੂੰ ਮਹਾਂ-ਦੁਖਾਂਤ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਜਿਸ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਤੀਜਾ ਵੱਡਾ ਸਨਮਾਨ 'ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ' ਦੇਣ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਸੀ, ਕੀ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ? ਕਾਂਗਰਸ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਭਾਜਪਾ, ਪੱਲਾ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ।

ਸਿਰਫ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਕਿਉਂ, ਭੂਮਿਕਾ ਤਾਂ ਉਸ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਵੀ ਈਮਾਨਦਾਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਕ ਅਦਨਾ ਜਿਹਾ ਅੰਗ ਅਸੀਂ ਵੀ ਹਾਂ। ਮੀਡੀਆ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਵਾਰਨ ਐਂਡਰਸਨ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁਮਾ ਕੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੇ.ਐਸ. ਬਰਲੋ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਗੁਨਾਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ?

ਵਿਦੇਸ਼ੀਂ ਜਾਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ

ਪਠਾਨਕੋਟ : ਲੰਬੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੋਧੀ ਨੀਤੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਛੁੱਟੀ ਲੈਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੁਣ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਐਡਵਾਂਸ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਵੀ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਪੱਤਰ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਲਈ ਆਮ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ 2 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਕੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਧੰਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ 4 ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਰਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੇਨਤੀਕਰਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਛੁੱਟੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਰੈਡ ਆਫਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਬਣਦੇ ਬਕਾਏ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਜੇਕਰ ਅਧਿਆਪਕ ਛੁੱਟੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਾਰਨ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵਲੋਂ ਐਡਵਾਂਸ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦਾ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਅਗਲੇਰੀ

ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਵਿਦੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਕਿਸਮ, ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਛੁੱਟੀ ਦੌਰਾਨ ਬਿਜ਼ਨਸ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬੇਨਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੀ ਤਸਦੀਕਸੁਦਾ ਕਾਪੀ ਵੀ ਨੱਥੀ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੁੱਟੀ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਾਰਾ ਚਾਰਜ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈਂਡੋਵਰ ਕਰਕੇ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮੰਤਨ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਨੀਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਹੈ।

ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਲੰਧਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਗੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਅਧਿਆਪਕ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਲਰਕਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀ ਭੁਗਤ ਨਾਲ ਇਹ ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਦੇਸ਼ ਬੈਂਨੋ ਟੈਲੀਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਛੁੱਟੀ ਵਧਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਈ-ਕਈ ਸਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਵਿਹਲੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਪਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਸਕੂਲ ਜਾ ਕੇ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੀਤੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੁਣ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਆਪਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦਫ਼ਤਰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਤੈਨਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੋਣਗੇ। ਇਥੇ ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਣਗਿਣਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੜਤਾਲਾਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਲੰਧਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਗੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਅਧਿਆਪਕ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਲਰਕਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀ ਭੁਗਤ ਨਾਲ ਇਹ ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਦੇਸ਼ ਬੈਂਨੋ ਟੈਲੀਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਛੁੱਟੀ ਵਧਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਈ-ਕਈ ਸਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਵਿਹਲੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਪਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਸਕੂਲ ਜਾ ਕੇ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੀਤੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੁਣ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਆਪਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦਫ਼ਤਰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਤੈਨਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੋਣਗੇ। ਇਥੇ ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਣਗਿਣਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੜਤਾਲਾਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 19 ਜੂਨ 2010

ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਨੇਤਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ - ਡੋਵਿਡ ਰੋਚਰਟ

'84 ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਸੰਬੰਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨ

ਲੰਮੀ ਜਦੋਜਹਿਦ ਮਗਰੋਂ ਬੀਤੀ 10 ਜੂਨ ਨੂੰ 1984 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਸਤਖ਼ਤ ਵਾਲੀ ਇਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. ਐਂਡਰਿਊ ਕੋਨੀਆ ਅਤੇ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਸੁੱਖ) ਪਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਸੰਸਦ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਦੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਦਲ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਇਨਸਾਫ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ਮਾਨੀ ਕਰਦਿਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਚੋਪੀਅਨ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕੋਲ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਥੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਉਪਰ ਆਉਂਦੇ 45 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਓਟਾਵਾ ਸਥਿਤ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਚ ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਊਸ ਆਫ ਕਾਮਨਜ਼ ਵਿਚ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. ਐਂਡਰਿਊ ਕੋਨੀਆ ਵਲੋਂ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਸੁੱਖ ਪਾਲੀਵਾਲ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਸੰਬੰਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. ਮਾਰਵ ਟਵੀਡ ਵਲੋਂ ਹਾਊਸ ਬਿਜਨੈਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧੀ ਲਿਆਂਦੇ ਇਕ ਮਤੇ 'ਤੇ ਪਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਦਨ ਵਿਚ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦਿਨ ਵੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਕ੍ਰਿਸਟੀ ਡੰਕਨ, ਨਵਦੀਪ ਬੈਂਸ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਮੱਲੋ ਅਤੇ ਬੋਨੀ ਕਰਾਊਬੋਈ ਨੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਨਿਊ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਬਲਾਕ ਕਿਊਬੈਕ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾਈ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਟੋਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਵਧ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕੀ।

ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਭਾਰੀ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵੀ ਹਾਊਸ ਆਫ ਕਾਮਨਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੱਗੇ ਕੈਨੇਡਾ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ 1897 ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਅਟੱਟ ਅੰਗ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 1984 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁਧ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਬੜੀ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਸੰਗਠਤ ਤਰੀਕੇ ਤਹਿਤ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬੇਕਸੂਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੇ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸੰਗਠਿਤ ਅਤੇ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਇਸ ਸੰਗਠਿਤ ਮੁਹਿੰਮ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵੀ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਜਿਨੋਸਾਈਡ ਬਾਰੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਇਕ ਸੰਗਠਿਤ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ-ਇੰਡੀਆ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਗੈਰ-ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਆਮਦ ਦਾ ਜ਼ਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ-ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤੀ ਸਵਾਰਤਖਾਨੇ ਵਲੋਂ ਵੀ ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੱਖੀ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਸੰਬੰਧੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਵੱਡੀਆਂ ਅਰਥ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੀ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕੇਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੀਡੀਏ ਨੇ ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਗਿਣਵੀਆਂ-ਚੁਣਵੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਸਥਾਰ 'ਚ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਮੀਡੀਏ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਨਵੇਂ ਮੀਡੀਏ ਰਾਹੀਂ ਜਿੰਨੀ ਇਕਮਿਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਇਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਨਾ ਤਾਂ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਜਾਂ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਬਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਸੰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਛਾਪ

ਹਰਜਾਪ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ

ਆਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੋਵੇਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤਾਂ ਹਨ, ਲੇਕਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਕਦੀ ਵੀ ਸੰਘਣੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 'ਜੇ ਮਕਾਰਥੀ' ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਰੀਪਬਲੀਕਨ ਸੈਨੇਟਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਐਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੂਤੀ ਗੂੰਜਦੀ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਉਪਰ ਵਧ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਸੈਨੇਟਰ ਮਕਾਰਥੀ ਦਾ ਸੀ। ਮਕਾਰਥੀ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਨੂੰ ਘਿਰਨਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਨਾਲ ਜੁੜਾ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਘਿਰਨਾ ਦਾ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਪਾਤਰ ਸੀ।

ਹੁਣ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਸਦ (ਅਮਰੀਕਨ) ਵਿਚ ਮਕਾਰਥੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਗੂੰਜਦੀ ਏ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕੇ ਕਿਸ਼ਨਾ ਮੋਨਨ ਅਤੇ ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੈ। ਉਨੀ ਸੌ ਪੰਜਾਹਵਿਆਂ ਤੋਂ ਅੱਸੀਵਿਆਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਮਹਿਜ਼ 2 ਤੋਂ 4 ਫੀਸਦੀ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਲਟਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸਨੂੰ ਪੀਲੀਆਗੁਸਤ ਮਾਨਸ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਦਰਸਾ ਕੇ ਦੁਰਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਇਕ ਅਤਿ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਇਸੇ ਹੀ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਧੇ ਦੀਆਂ ਆਪਾਰ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਲੇਕਿਨ ਜੇ ਮੁਲਕ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕੋਈ ਸਨਅਤ ਲੱਗਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਤਾਂ ਉਨਤੀ ਦੀ ਦਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧ ਸਕੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਆਖਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਮਸਨੂਆਤ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਤਾਮੀਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੇਚੇਗਾ। ਲੇਕਿਨ ਜੇ ਕਾਰਾਂ ਵੱਲ ਹੀ ਵੇਖ ਲਓ ਤਾਂ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤਾਈਂ ਭਾਰਤ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਘਸੀ ਪਿਟੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨਾਲ ਬਣੀ ਅੰਬੈਸੈਡਰ ਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬੜੀ ਜਿਹੀ ਬੇਹਤਰ ਇਟਲੀ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਫੀਅਟ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਇਕ ਪੁਰਾਣੇ ਮਰਸਿਡੀਜ਼ ਮਾਡਲ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਟਾਟਾ ਟਰੱਕਾਂ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਲੈਲੈਂਡ ਦੇ ਮਾਡਲ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤਾਈਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੋਰੀਆ

(ਦੱਖਣੀ), ਤਾਇਵਾਨ ਅਤੇ ਜਪਾਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾਤਰੀਨ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਆਮਦ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਟੋਜ਼ੇਟਾਂ, ਹਾਂਡਾਂ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਹੰਡੇਈ ਕਾਰਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਵਿਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਖਸੀਅਤ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਸਰੇ ਸਿਆਸੀ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦੀ ਉਪਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ

ਵੀ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਅਰਥ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ। ਉਹ ਅਮ੍ਰਿਤਸਾ ਸੇਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿੱਲ ਗੇਟਸ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹਨ। ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਉਹ ਬੜੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਠੀਕ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 1991 'ਚ ਜਦੋਂ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੀ ਵੀ ਨਰਸਿਮ੍ਹਾ ਰਾਓ ਨੂੰ ਇਕਤਸਾਈ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਾਇਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਸ ਮੁਲਕ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ 1950 ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਉਹ ਆਖਿਰਕਾਰ ਚਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ

1991 ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 4% ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 6% ਅਤੇ 7% ਹੋ ਗਈ। ਚੀਨ ਜੋ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੂੰਜੀਨਿਵੇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 8% ਤੋਂ 9% ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਸੀ ਜੋ ਵਧ ਕੇ 10% ਤੱਕ ਅੱਪੜ ਗਈ।

1996 ਵਿਚ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਬਦਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਾਸਤੇ ਦੇਵੇਗੋਤਾ ਅਤੇ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਬਹੁਮਤ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ। ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਕਾਰ ਸਕੇ। ਅਲਬੱਤਾ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਉਪਰ ਹੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ 1998 ਤੋਂ 2004 ਤਾਈਂ ਰਹੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 7% ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਣੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਕਈ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

2004 ਦੇ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗਿਲਾ ਸ਼ਿਕਵਾ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਇਕ ਝਗੜਾਲੂ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਕਤਸਾਈ ਮਿਲਵਰਤਨ ਵਾਸਤੇ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦਖਲ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਸਖਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਲੜਦੇ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਿੱਤਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਛੁਕ ਨਹੀਂ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਇਕ ਵੱਡਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਫੌਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜਕਾਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਕਸ਼ੀਦਗੀ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਸਮਝ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ, ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਸੰਬੰਧ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਪਹਿਲ ਹੁਣ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਵਲੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭੁਪਾਲ ਕਾਂਡ ਨੇ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੰਗੇ ਕੀਤੇ

ਕੰਵਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਗੂਧੋਂ

ਕੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਨਿਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ੈਅ ਹੈ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਬੇਹੱਦ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਮਸਲਾ ਵੀ ਤੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਵੀ ਹੈ। ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਉਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਦਬਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਨਿਆਂਗੀਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਜਿਉਂ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਚੈਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਜਾਂ ਹੱਲ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਭੁਪਾਲ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭੁਪਾਲ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਢੇ 25 ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਇਸ ਕਾਰੇ ਦੇ ਅੱਠ-ਨੌਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ 2-2 ਸਾਲ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸੇ ਵਕਤ 25-25 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਜਮਾਨਤ ਦੇ ਕੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਆ ਗਏ। 2-3 ਦਸੰਬਰ 1984 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭੁਪਾਲ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਵਲੋਂ ਲਗਾਏ ਪਲਾਂਟ ਵਿਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਗੈਸ ਲੀਕ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਕੁਝ ਕੁ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਗੈਸ ਦੇ ਰਿਸਣ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਹੁਣ ਵੀ ਲੋਕ ਅਪਾਹਜ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਨਅਤੀ ਹਾਦਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ 15000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵਾਤਾਵਰਣਿਕ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵਾਲ ਵੀ ਵਿੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਾਰਨ ਐਂਡਰਸਨ

ਬਾਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ। ਕੰਪਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚੋਂ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਵਕੀਲ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰ ਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੱਕ ਇਸ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਦਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਐਂਡਰਸਨ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਖਾਸ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਦੇ ਕੁ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ ਬੜਾ ਹੀ ਚਰਚਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਰਾਠੌਰ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀ, ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਦੀ ਲੜਕੀ ਰੁਚਿਕਾ ਨਾਲ ਛੇੜਖਾਨੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗਦਿਆਂ, ਉਹ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜ਼ੋਰਜ਼ੋਰਿਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਰੁਚਿਕਾ ਦੀ ਇਕ ਸਹੇਲੀ ਅਰਾਧਨਾ ਤੇ ਰੁਚਿਕਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਰਾਠੌਰ ਵਲੋਂ ਰੁਚਿਕਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰਬੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਪਰ ਉਹ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੌਜ ਨਾ ਹੋਏ। ਅਖੀਰ 17 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲਾ ਆਇਆ ਤੇ ਰਾਠੌਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ, ਸਿਰਫ ਛੇ ਮਹੀਨੇ। ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਵੱਡੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਪਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਸਜ਼ਾ ਵਧਾਕੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਸਿਰਫ ਗਿਣਤੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤੇ ਝੂਠੇ ਸੱਚੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਬਿਨਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ

ਕੋਈ ਸੰਵੇਦਨਾ ਜਾਂ ਵਿਵੇਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ?

1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਆਇਆ? ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਕਹਿ ਸਕੀਏ। 1984 ਵਿਚ ਹੀ ਵਾਪਰੇ ਭੁਪਾਲ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਛੱਬੀ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇ ਨਿਗ੍ਹਣੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ, ਕੀ ਉਹ ਇਨਸਾਫ ਦਾ ਕਤਲ ਨਹੀਂ? ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਵਾਰਨ ਐਂਡਰਸਨ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਤਾਂ ਦੂਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਮਿਥਣ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ੁਅਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਕ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਦੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਾਠੌਰ ਨੂੰ ਸਤਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰਫ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇਨਸਾਫ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਕੋਝਾ ਮਜ਼ਾਕ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣੇਗੇ ਜਿਥੇ ਨਿਆਂ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਇਹ ਏਨਾ ਕੁ ਹਲਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸ਼ਾਇਦ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ। ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰੁਤਬੇ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਲੋਕ (ਰਾਜਸੀ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ) ਕਿਸੇ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਉਦੋਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕਿੰਨੀ ਮੁਸਤੈਦੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ ਗਤੀ ਨਾਲ ਤਰੀਕਾਂ ਭੁਗਤਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

ਠਾਹ-ਸੇਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਇਉਂ ਬੋਲਿਆ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ!

ਇੱਕ ਧੋਲੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਝੂਠੇ ਬਿਆਨ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਘੋਟਿਆਂ ਦੀ। ਭਲੇ ਮਾਣਸ ਨੂੰ ਗਊ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਨੇ, ਚੱਧਰ ਚੱਲਦੀ ਸਿਆਸਤੀ ਝੋਟਿਆਂ ਦੀ। ਕਿਰਤੀ ਹੱਠੀਆਂ ਰਗੜਦੇ ਮਰੀ ਜਾਂਦੇ, ਚਰਬੀ ਵਧੀ ਜਾਵੇ ਢਿੱਡਾਂ ਮੋਟਿਆਂ ਦੀ। ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਸਭ ਪਿੱਟਦੇ ਹਾਏ ਬਿਜਲੀ! ਸੁੰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਪਈ ਛਾਂ ਬਰੋਟਿਆਂ ਦੀ ਚਰਖੇ ਪਏ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਤਰਸਦੇ ਨੇ, ਕੱਤੇ ਕੱਣ ਚੰਗੇਰ ਗਲੋਟਿਆਂ ਦੀ। ਸਮੇਂ ਕਿੱਦਾਂ ਦੇ ਆਏ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘਾ, ਕੀਮਤ ਖਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧੀ ਏ ਘੋਟਿਆਂ ਦੀ।

ਬੰਗਲ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਚੋਣਾਂ ਤੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਦੀ ਡਿਗਦੀ ਸਾਥ

ਸੁਕੀਰਤ

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਏਨੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਕਿ ਉਹ ਕੌਮੀ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਥਾਂ ਮੱਲਣ ਦੀਆਂ ਹੱਦਦਾਰ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਣ ਪਰ ਜੇ ਸੂਬਾ ਹੋਵੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦਾ, ਜੇਤੂ ਬਣ ਕੇ ਨਿਕਲੀ ਹੋਵੇ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਫੋਟ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਪਿਰ ਹੋਵੇ ਖੱਬਾ-ਫਰੰਟ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਕ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਲੰਮੇਰਾ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਮਤਾ ਦੇ ਤੁਲਾਏ ਖੱਬੇ ਨੇ ਖੱਬੇ ਫਰੰਟ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੰਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸਾਲ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਸਭਾਈ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਪਿਰ ਲਈ ਉੱਤੋੜੀ ਹਾਰਾਂ ਦਾ ਤੀਜਾ ਝਟਕਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਹੋਵੇ ਵੀ ਉਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਖੱਬਾ ਫਰੰਟ ਪਿਛਲੇ 32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਗਮੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੁਗਰਾਫੀਕੀ ਚੋਣਾਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹ ਤਾਂ ਪਾਉਣਾ ਹੀ ਹੋਇਆ।

ਜਿੱਤ/ਹਾਰ ਦੇ ਰੌਲੇ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਬਹਿ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਵੇਂ ਮੁਖ ਪਿਰਾਂ (ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਖੱਬਾ ਫਰੰਟ) ਤੇ ਇਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚਲੀ ਤੀਜੀ ਨਿੱਕੀ ਪਿਰ ਕਾਂਗਰਸ, ਤਿੰਨਾਂ ਲਈ ਹੀ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਹਿਲੇ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਖੱਬੇ ਫਰੰਟ ਦੀ ਜਿਹੜਾ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ 82 ਨਿਗਮਾਂ ਵਿਚੋਂ 54 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਘਟ ਕੇ 18 ਜੰਗਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਨਿਗਮ, ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਲਕੱਤਾ ਨਿਗਮ ਦੇ 141 ਵਿਚੋਂ 95 ਵਾਰਡ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਆਏ ਹਨ ਤੇ 10 ਹੋਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਏ ਹਨ। ਖੱਬਾ ਫਰੰਟ 33 ਵਾਰਡਾਂ ਤੱਕ ਸੁੰਗਤ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੁੱਢਾਦੇਬ ਭੱਟਾਚਾਰਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਸੰਬਲੀ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ 10 ਵਿਚੋਂ 6 ਵਾਰਡਾਂ ਉੱਤੇ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਹਾਲ ਕੈਬਨਿਟ ਦੇ ਸੱਤ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੰਬੇ ਵਰ੍ਹੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 35 ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ 15 ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖੱਬੇ-ਫਰੰਟ ਲਈ ਇਹ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਖੱਬੇ ਫਰੰਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਿਮਾਨ ਬੋਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਹੈ, "ਸਾਨੂੰ ਨਿਗਮੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਕਿ ਗਤਬੱਧ ਕਿੱਥੇ ਹੋਈ, ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅੰਦਰ ਫਰੋਲ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਖੱਬੀ ਪਿਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦੀ

ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ।" ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਕਪਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ 'ਪੀਪਲਜ਼ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ' ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਉੱਤਰੀ 24 ਪਰਗਣਾ ਅਤੇ ਗੁਗਲੀ ਵਰਗੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ, ਜਿਹੜੇ ਖੱਬੀ ਪਿਰ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਇੱਜ ਢਹਿ ਜਾਣ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਹੀ ਸਬਕ ਲੈਣੇ ਪੈਣਗੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ"। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ 2005 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 33 ਵਿਚੋਂ 26 ਨਿਗਮ ਖੱਬੇ ਫਰੰਟ ਨੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਇਸਦੀ ਤੋਲੀ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 4 ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋ ਬਾਵਾਂ ਤੇ ਤੱਕੜੀ ਐਨ ਸਾਂਵੀਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਕਪਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕਾ. ਬਰਧਨ ਨੇ ਟੀ.ਵੀ. ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਰਤੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ

ਕਿਹਾ, "ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖੱਬੀ ਪਿਰ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹਾਰ ਹੈ... ਖੱਬੇ ਫਰੰਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕੁਝ ਫਿਰ ਗਏ ਸਨ..." ਭਾਕਪਾ ਦੇ ਹੀ ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ ਸੁਧਾਕਰ ਰੈਡੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ 'ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ' ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਖੱਬੇ ਫਰੰਟ ਨਾਲੋਂ 'ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਦਾ ਸੂਚਕ' ਮੰਨਿਆ ਹੈ, "ਖੱਬੇ ਫਰੰਟ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜਚੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਤੁਰੇ ਆ ਰਹੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੀ ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।" ਅਸੰਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਬਾਕੀ ਹੈ। 2006 ਦੀਆਂ ਅਸੰਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਖੱਬੇ ਫਰੰਟ ਨੇ ਸੱਤਵੀਂ ਵਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ 294 ਵਿਚੋਂ 235 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਖੱਬੇ ਫਰੰਟ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੇਤੂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ 'ਚਮਤਕਾਰ' ਹੀ ਖੱਬੇ ਫਰੰਟ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੀਕ ਪੁਚਾ ਸਕਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੁਖੀ ਬਿਮਾਨ ਬੋਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, "ਖੱਬੀ ਪਿਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਲੋਕ-ਹਿਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਪਨਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ।"

ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਵਿਭੰਭਨਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ-ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਹਿਤਾਂ ਬਾਰੇ 'ਸੋਚਣ' ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਤੇ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪੁਆਉਣ ਵਿਚ ਬੱਜਰ ਗਲਤੀਆਂ

ਹੋਈਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਜੇ ਹੁਣ ਵੀ ਇਸ ਹਾਰ ਤੋਂ ਸਹੀ ਸਬਕ ਸਿੱਖੇ ਜਾ ਸਕਣ!

ਹੁਣ ਆਈਏ ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਨਿਗੂਣੀ ਪਿਰ, ਯਾਨਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਲੜੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਗਮੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਲਗਾਤਾਰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਈ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਉੱਤੇ ਵਿੱਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭਰੋਸਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਬੇਲੋੜਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ 16 ਨਿਗਮਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼

ਰਹਿ ਚੁੱਕੀ ਕਾਂਗਰਸ, ਆਪਣੇ ਬਲਬੁੱਤੇ ਸਿਰਫ 7 ਬਾਈ' ਹੀ ਜੇਤੂ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਨੇ ਖੱਬੇ ਫਰੰਟ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਲਾਈ, ਜ਼ਮੀਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਵੀ ਖਿਸਕਾਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਲਕੱਤਾ ਨਿਗਮ ਵਿਚ 15 ਵਾਰਡਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਰਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਇਸ ਵਾਰ ਸਿਰਫ 10 ਵਾਰਡ ਹੀ ਪਏ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਨੇ 42 ਦੀ ਥਾਂ 95 ਵਾਰਡ ਆਪਣੇ

ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਸੋ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹੁਣ ਸੂਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਵੀ ਬਦਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦੇਣ ਵਿਚ ਪਹਿਲ ਸੁਖ ਪ੍ਰਣਥ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਜਿਹੜੇ ਅਜੇ ਇਕ ਹਫਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੀਕ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨਾਲ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਲੱਭਦੇ ਸਨ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਵੋਟਰ ਕੋਲੋਂ 33 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਲ-ਬੁੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਸੇ 'ਚਮਤਕਾਰ' ਦੀ ਹੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਸਦੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਜਾਂ ਮੰਦੀਆਂ ਵਾਗਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹੱਥ ਹੀ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿਹੜੀ ਪਿਰ ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਵਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਖੜੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਉਸਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਕਲਕੱਤਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਸਮੇਤ 27 ਨਿਗਮਾਂ ਉਪਰ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਭੁੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ ਨਿਗਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਇਹ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। 31 ਨਿਗਮਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿਰ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਪਵੇਗੀ ਹੀ, ਇਹ ਤੱਥ

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਸੂਚਕ ਹੈ ਕਿ ਅਖਬਾਰੀ ਸੂਚਖੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਮਮਤਾ ਦੇ ਝੁੱਲੇ ਝੱਖੜ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਇਹ ਉਸਨੂੰ ਏਨਾ ਤਾਕਤਵਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਕਿ ਆਉਂਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਰਾਜਗੱਦੀ ਤੇ ਲਿਆ ਬਿਠਾਉਣ। ਅਸੰਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਮੁੜ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਤ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਖੁਮਾਰੀ ਘੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾ ਤੋਂ ਉਲਟ ਠਰ੍ਹੁੰਮੇ ਵਾਲੀ ਸੂਰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਅਸੀਂ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਹਾਜੋੜ (ਵੱਡੇ ਗੱਠਜੋੜ) ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹਾਂ"। ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਸ਼ਾਤਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਖੱਬੇ-ਫਰੰਟ ਨੂੰ ਲਾਭੇ ਕਰਨ ਦੀ ਦੰਤ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਲੋੜ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਾਥ ਦੀ ਹੈ, ਉਨੀ ਹੀ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਮਮਤਾ ਦੀ ਸ਼ਾਤਰਤਾ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਮੋਕਾਪੁਸਤੀ ਵੀ ਰਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਕਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕਦੇ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਮਹਾਜੋੜਾਂ ਵਲ ਧੱਕਦੇ ਹਨ। ਲੋੜ ਪੈਣ ਉੱਤੇ ਉਹ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪੱਤਾ ਵੀ ਖੋਡ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਸਦੀਆਂ ਇਹ ਤਕਰੀਬਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਆਉਣ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਖੱਬੇ ਫਰੰਟ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸੀ। ਸਿੰਗੂਰ ਅਤੇ ਨੰਦੀਗ੍ਰਾਮ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦੇ ਉਸਨੂੰ ਬੈਠੇ ਬਿਠਾਏ ਪਰੋਸ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹਰ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਉਦਮੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ (ਜੋ ਸੂਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਮਤਾ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਗੁਣ ਰਿਹਾ ਹੈ) ਅਤੇ ਮੋਕਾਪੁਸਤੀ (ਇਹ ਸਿਧਾਂਤਕ ਲਚਕੀਲਾਪਣ ਵੀ ਮਮਤਾ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਪੈਂਤੜਿਆਂ ਵਿਚ ਸੂਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ) ਕਾਰਨ ਉਸਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਲਾਹਾ ਲਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਉਹ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਮਧ-ਵਰਗੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਲ ਖਿੱਚਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈ। ਪਰ ਹੁਣ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ (ਜਾਂ ਖੱਬੇ-ਫਰੰਟ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ) ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇ ਕੇ ਜਨਤਕ ਰਾਏ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ਲੰਘ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸਾਰੂ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮੋਹ ਨੂੰ ਰੋਸ ਵਿਚ ਬਦਲਦਿਆਂ ਵੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਅਸੰਬਲੀ ਵਿਚ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਠੋਸ ਬਦਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਨਿਰੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਮੁੱਦੇ ਉਛਾਲਣ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸਰਨਾ। ਅਸੰਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ... ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਅਸੰਬਲੀ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਹੋੜ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਪਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਰਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਖੁਸ਼ਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰੀਯਾ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਬਿੰਫੂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਮਗਰੋਂ 15 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਅਤਿਵਾਦ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਆਪਸੀ ਮੱਤਭੇਦ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਉਠਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਲਈ ਇਕ ਭਖਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲਬਾਤ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਾਰਤ ਵਿਰੁਧ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਵਾਰਤਾਵਾਂ ਲਗਭਗ ਅਸਫਲ ਹੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

1947 ਵਿਚ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪ੍ਰਤੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨੀਅਤ ਲਾਲਚੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਈਆਂ ਲਗਪਗ ਸਭ 600 ਦੇਸੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਈਆਂ। ਅੰਤ 'ਚ ਸਿਰਫ ਕਸ਼ਮੀਰ ਹੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਰਿਆਸਤ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਜਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਆਰਜ਼ੀ ਸਮਝੌਤੇ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲਾ ਵੱਡੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਗੁੰਝਲ ਬਣਿਆ

ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਿਆਸਤ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮਝੌਤੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਦੇ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਕਾਫੀ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਮੰਗੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ 26 ਅਕਤੂਬਰ, 1947 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਭਾਰਤ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਫੌਜ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਫੌਜ ਗੱਦਰਦਾਰ ਲਾਸਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ ਤੇ 27 ਅਕਤੂਬਰ, 1947 ਤੱਕ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੁੱਜ ਗਈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਸੁੰਨਗਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਪਾਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਖਦੇੜ ਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਚਾਨਕ ਜੰਗ ਦਰਮਿਆਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਜੰਗਬੰਦੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਹ ਮਸਲਾ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਵਿਚ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਕੁਝ ਹੀ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚੋਂ ਖਦੇੜ ਸਕਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੀ।

ਜੰਗਬੰਦੀ ਮਗਰੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਕਾਫੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਆਜ਼ਾਦ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਰੇਖਾ 'ਲਾਈਨ ਆਫ ਕੰਟਰੋਲ' ਬਣ ਗਈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ

ਬਦਲ ਮੂਹਰੇ ਰੱਖੇ (1) ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੁਰੰਤ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਕਾਬਜ਼ ਹਿੱਸੇ 'ਚੋਂ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਹਟਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰੇ, (2) ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਗਰੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਜਨਤਾ ਹੀ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ (ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਨਮਤ) ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਹਾਲੇ ਤਕ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬਦਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਇਹ ਦਬਾਅ ਨਾਲ ਕਰਵਾ ਸਕਿਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ 5 ਅਗਸਤ, 1965 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਵਾਰ 1999 ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਈ ਵਾਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਚ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲਾ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਕਦੇ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। 1998 ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਵਲੋਂ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੀਖਣਾਂ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਣ। ਇਸ ਲਈ 21 ਫਰਵਰੀ, 1999 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਘੋਸ਼ਣਾ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਕੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵਿਅਰਥ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਮਈ 1999 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਹਮਲਾ

ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਾਰਗਿਲ ਦਾ ਯੁੱਧ ਛਿੜ ਗਿਆ।

15 ਜੁਲਾਈ, 2001 ਨੂੰ ਆਗਰਾ ਵਾਰਤਾ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪ੍ਰਤੀ ਅਤੀਅਲ ਰਵੱਈਆ ਜੰਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਸੀ। ਆਗਰਾ ਵਾਰਤਾ ਦੌਰਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ੱਰਫ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦਰਮਿਆਨ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਲੰਬੀ ਬਹਿਸ ਹੋਈ, ਪਰ ਇਹ ਦੋ-ਦਿਨਾ ਵਾਰਤਾ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ੱਰਫ ਦੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਣਨੀਤੀ ਨਾ ਬਦਲਣ ਕਾਰਨ ਅਸਫਲ ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਮੁਸ਼ੱਰਫ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਚਲਦੇ ਬਣੇ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਬਹੁਤ ਜਟਿਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜੋ ਐਨੇ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੁਲਝ ਸਕਦੇ।

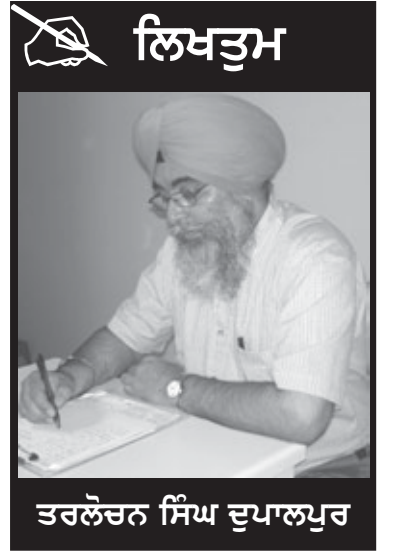
ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਵਿਚੋਲਾ ਬਣੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਜਟਿਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੁਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਵਾਰਤਾਵਾਂ, ਸਮਝੌਤੇ ਸਿਰਫ ਲੋਕ ਵਿਖਾਵਾ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਵਾਰਥੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਥਿਕ ਪਛੜੇਪਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪੂਰਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛੜ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਨਾ ਚੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੜਕਾਂ, ਇਮਾਰਤਾਂ, ਰੇਲ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਵ-ਨਿਰਮਾਣ। ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਹਨ। ਦੂਜਾ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ

ਦਾ ਅੱਡਾ ਬਣ ਚੁਕਾ ਹੈ ਤੇ ਖੁਦ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਭਖਦਾ ਰੱਖ ਕੇ ਕੰਮ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਮਾਹੌਲ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਭਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਤੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਹ ਇਕ ਵਪਾਰੀ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਏਸ਼ੀਆ ਉਸ ਦੇ ਮਹਿੰਗੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਹੈ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਗਾਹਕ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਭਾਰਤ ਵਿਰੁਧ ਲਗਾਤਾਰ ਮਹਿੰਗੇ ਹਥਿਆਰ ਖਰੀਦਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਮਤਭੇਦ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਸਿੱਧਾ ਘਾਟਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲਾ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ, ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਲ ਦੂਰ ਬੈਠੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਭਾਵੇਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਮਸਲੇ ਵਿਚ ਗਲਤ ਠਹਿਰਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੰਘ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਕਦੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਵਿਚ ਪਾਕਿ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਹੁਣ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਬਲਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਗੁੰਝਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਆਪਣੇ ਸੋਝੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕਦੇ ਸੁਲਝਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੇਗੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਲਝਣ ਦੇਵੇਗਾ।

ਕ੍ਰੋਧ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਬੁੱਧੁ ਬਕਸੇ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅੱਗੇ ਜੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਏ ਕਿ ਬੰਦੇ ਦੇ ਪੰਜ ਮਿੰਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ? ਉਹ ਸੱਜਣ ਬੇਸ਼ੱਕ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖੇ ਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਹੋਣ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਗਿਣਾਏ ਗਏ ਨਾਮ, ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜੇ ਦਸ ਅਨਪੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬੰਦੇ ਦੇ ਪੰਜ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ? ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਕਿ ਦਸ ਦੇ ਦਸ ਇਕੋ ਸਾਰੇ ਕਹਿ ਦੇਣ- 'ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਤੇ ਹੰਕਾਰ।' ਸ਼ਾਇਦ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਸਾਰ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤਾਕਤਵਰ ਗਰੁਪ ਬਣਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਆਢਾ ਲਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਨਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਤਕਰੀਬਨ ਹਰੇਕ ਧਰਮ-ਫਲਸਫੇ ਨੇ ਜਾਂ ਹਰੇਕ ਧਰਮੀ ਰਹਿਬਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਉਮਤਿ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ।

ਪੰਜਾਂ ਦਾ ਕੁਰਸੀਨਾਮਾ ਫਰੋਲਣ ਲੱਗੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਅਖਬਾਰਾਂ ਭਰ ਜਾਣ। ਇਥੇ ਸਿਰਫ 'ਦੇ ਨੰਬਰ' ਵਾਲੇ, ਕ੍ਰੋਧ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਾਰੇ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਵਿਚਲੀ ਤੁਕ 'ਜਬੋ ਬਾਣ ਲਾਗਯੋ ਤਬੋ ਰੋਸ ਜਾਗਿਉ' ਵਿਚ ਆਏ ਸ਼ਬਦ 'ਰੋਸ' ਨੂੰ ਆਪਾਂ ਗੁੱਸੇ ਜਾਂ ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਹੀ ਸੁਧਰਿਆ ਰੂਪ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਸੂਰਮੇ ਦੇ ਬਾਣ ਵੱਜਦਾ ਹੈ ਤਦੇ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰੋਸ ਜਾਗਦਾ

ਹਾਲ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਬੰਬ ਨਾ ਸੁੱਟਦਾ। ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਸਾਏ ਤੇ ਵਰੋਸਾਏ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਲੇ ਬਾਈਧਾਰ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਵਲੋਂ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਘੇਰਾ ਦੇਖ ਕੇ, ਮਧਰੇ ਜਿਹੇ ਕਦ-ਕਾਠ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਰੋਸ ਜਾਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ? ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁਣ ਕੇ, ਨੰਦੇਤ ਤੋਂ ਸਰਹਿੰਦ ਵਲ ਵਧਦੇ ਆ ਰਹੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਇਆ ਗੁੱਸਾ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਉਬਾਲੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਜੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਵਜੀਦੇ ਖਾਨ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਤਾਂ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਨਾ ਖੜਕਦੀ।

ਗੁੱਸਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਡਿਸ਼ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਹੀ ਕਟਵਾ ਕੇ ਅਹੁ ਮਾਰਿਆ। ਨਾ ਰਹੇਗਾ ਬਾਸ, ਨਾ ਵੱਜੇਗੀ ਬੰਸਰੀ!! ਲਓ ਜੀ ਉਹ ਦਿਨ ਗਿਆ ਤੇ ਆਹ ਦਿਨ ਆਇਆ, ਟੀ.ਵੀ. ਦੀ ਬੋਲਤੀ ਹੀ ਬੰਦ! ਇਕ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਗੁੱਸੇ ਨੇ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਕਿੜ ਕਿੜ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੀ।

ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਸੁਣੋ, ਇਸ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼-ਫਾਇਦਿਆਂ ਦੀ ਫਹਿਰਸਤ। ਉਹ ਪਾਠਕ, ਜਿਹੜੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸੁੱਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਸਵਾਲ ਉਠਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਲਾਹੀ ਕੀਰਤਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋ ਗਏ ਹੋਵਾਂਗੇ? ਜੀ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਭੁੱਖ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਰਾਹੀਂ ਕੀਰਤਨ 'ਸੁਣ ਕੇ' ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਰਤਨ 'ਦੇਖਣ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਸੁਣਨਾ' ਵਧੇਰੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਿੰਨੀ ਕੁ 'ਸ਼ਰਧਾ' ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ 'ਸਤਿਕਾਰ' ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਿਤੇ ਵੱਖਰਾ ਲੇਖ ਲਿਖਾਂਗਾ। ਹਾਂ, ਚੈਨਲਾਂ ਵਾਲੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਇਕ 'ਕਮਾਉ ਬਹਾਨਾ' ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੋ ਘੰਟੇ ਦਾ ਕੀਰਤਨ, ਬਾਕੀ ਬਾਈਘੰਟੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦਾ ਉਲ-ਜਲੂਲ! ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਨਾਂ ਥੱਲੇ ਭੰਗੜਖਾਨਾ, ਧਾਂਬੜ-ਧਸੀਆ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਚੱਲਣ ਦੇ!!

ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ (ਟੀ.ਵੀ.) ਦੀ ਜੁਬਾਨਬੰਦੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਵਰਗੀ ਸਾਂਤੀ ਪਸਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਰਸੋਈ 'ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਮੰਗਿਆਂ ਦਾਲ ਨਹੀਂ ਪਾਣੀ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਤਦੇ 'ਤੇ ਕਦੀ ਰੋਟੀ ਸੜਨ ਜਾਂ ਦਾਲ ਸਬਜ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭੁੱਜਣ ਦੀ ਸੜ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਉਠਦੀ। ਸੋਫਿਆਂ 'ਤੇ ਆਲੂ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠਿਆਂ ਸਕਰੀਨ ਵਲ ਨਜ਼ਰਾਂ ਗੱਡਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਸ ਵਿਚੀਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬ ਰਹਿੰਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ-ਭੁੱਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਕਤਲੇ-ਗਾਰਤ, ਮਾਰ-ਧਾੜ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦੇਖ ਦੇਖ, ਭਿਆਨਕ ਜਿਹਾ ਮੂੰਹ ਬਣਾ ਕੇ 'ਚੁ-ਚੁ-ਚੁ' ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਸੈਰ ਵੀ ਅਕਸਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤੇ ਆਚਰਣਹੀਣ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੰਗੇ ਜ ਭਰਪੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ (ਸਾਡੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ) ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਮੂੰਹ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਨਹੀਂ ਘੁਮਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਬੇਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਹਾਸੇਗੀਣੀਆਂ 'ਐਡਾਂ' ਤੱਕ ਕੇ ਨੱਕ ਬੁੱਲੂ ਚਾੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜੋਕਾਂ ਬਣ ਕੇ ਚਿੰਬੜੇ

ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪੈਣ ਵੇਲੇ ਸੂਝ ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਸੰਜਮ ਦਾ ਪੱਲਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜੀ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਇਹ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਥਾਂ ਤਾਬਿਆਦਾਰੀ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੁਖ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦਾ ਕੁਰਸੀਨਾਮਾ ਫਰੋਲਣ ਲੱਗੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਅਖਬਾਰਾਂ ਭਰ ਜਾਣ।

ਹੈ। ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹੇ ਗੁੱਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਸੰਗਲ ਟੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਆਪਣੇ ਮੁਖੜੇ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਲਦੀ ਹੈ। ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅਣਖੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਗੇ ਰੋਸ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਪੂਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਨਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਵਿਛੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਜੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਸੁਨਾਮ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਭੜਕਦਾ ਤਾਂ ਉਡਵਾਇਰ ਦੀ ਫਟਕੜੀ ਫੁੱਲ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ? ਜੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਹੀ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਚ ਹੀ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਅਸੰਬਲੀ

ਇਹ ਪੰਜੇ ਯੋਧੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁਕਣ-ਮੀਚੀ ਖੇਡਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਦਸਤ-ਪੰਜਾ ਲਈ ਰੱਖਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਵੀ ਸਿਤਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਚਲੇ ਮਾਈ ਦੇ ਲਾਲ ਨੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਫਤਿਹ ਪਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ 'ਸੁੱਕਾ' ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਭਾਗ ਵਾਲਾ ਅੱਡੀਆਂ ਤੱਕ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਕੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੋਹ ਨੂੰ ਹਰਾ ਵੀ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਦੇ ਐਸਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੱਲਾ ਬੋਲਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਬੰਦੇ ਵਿਚਾਰੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਕਰਾਈ ਖੂਹ 'ਚ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਲੇਕਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜੇ ਵੈਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਖੇਹ-ਖਰਾਬੀ ਵਾਲੀ ਭੈੜੀ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਇਕ ਦੂਸਰਾ ਪੱਖ ਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ 'ਗਲੀਆਂ ਹੋਵਣ ਸੁੰਨੀਆਂ' ਵਾਲਾ ਭਾਣਾ ਹੀ ਵਰਤ ਜਾਵੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰੋਣਕ ਮੇਲਾ ਹੀ ਅਲੱਪ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦੀ ਹੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਿਆਣੇ ਆਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ, ਗੂੜ੍ਹੀ ਤੋਂ ਗੂੜ੍ਹੀ ਦੋਸਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਫਿੱਕ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪੈਣ ਵੇਲੇ ਸੂਝ ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਸੰਜਮ ਦਾ ਪੱਲਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜੀ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਇਹ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਥਾਂ ਤਾਬਿਆਦਾਰੀ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੁਖ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ

ਹਥਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਅੱਧ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਬੈਠ ਕੇ ਮੁਕਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਬੈਠ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਲਿਆਉਣੇ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਲਾਗਲੀ ਹੱਟੀ ਉਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਵੇਖ ਕੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਰਲੇ-ਟਾਵੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੱਟੀ ਉਤੇ ਕਣਕ ਲਿਆ ਕੇ ਉਸ ਬਦਲੇ ਸੌਦਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਦਾਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਉਮਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਦਾਣੇ ਹੱਟੀ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ। ਬਾਹਰੋਂ ਪੈਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਕਪਾਹ, ਬੋਝਿਆਂ ਵਿਚ ਭਰ ਕੇ ਹੱਟੀ ਲੈ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਇਕ ਕੋਰੀ ਕਾਪੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। 'ਦਸਾਂ ਵਾਲੀ ਕਿ ਪੰਜਾਂ ਵਾਲੀ' ਰਤਨ ਹੱਟੀ ਵਾਲਾ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਾਪੀਆਂ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਪੰਜ ਵਾਲੀ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਕ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾ, ਦਸਤਾ ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਵਧੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਠੀਕ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਮਿਲਦੇ ਵੀ ਕਿਹੜੇ ਸੌਖੇ ਸਨ। ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮੰਗਦੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਖੈਰ!

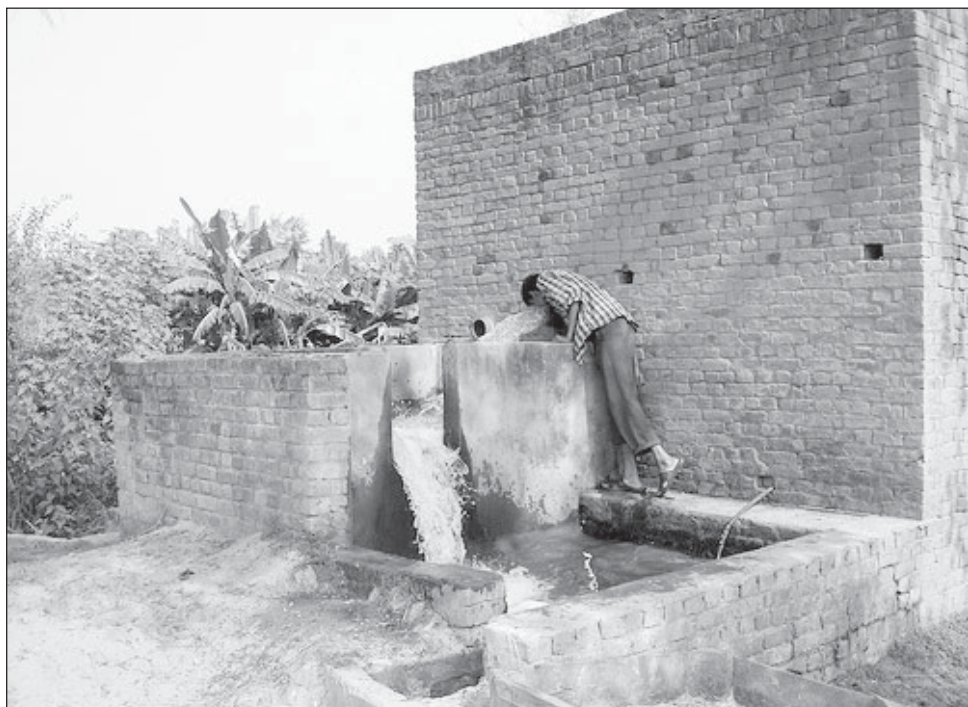
ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਸਾਂ ਪਿੰਡ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਬੰਬੀ ਉਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਬੜਾ ਲਵਾਂਗਾ। ਜਦੋਂ ਜੀਅ ਕੀਤਾ ਚੁਬੱਚੇ ਵਿਚ ਨਹਾ ਲਿਆ ਪਰ ਅਜੇਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਬਿਜਲੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਭਤੀਜਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਰਾਤ ਨੂੰ। ਕਦੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਚੁਬੱਚੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਤੱਤਾ ਤੇ ਮੈਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਖਬਰ ਲਵਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਨਹਿਰ ਵਗਦੀ ਹੋਏਗੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਕੂਲੋਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਅਸੀਂ ਦੁਪਹਿਰ ਸਮੇਂ ਮੱਝਾਂ ਨੁਹਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ ਤੇ ਨਾਲੇ ਆਪ ਖਰਮਸਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਹੁਣ ਜੇ ਇਸ ਵਿਚ ਨਹਾਵਾਂਗਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਮ ਨੂੰ

ਉਹ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣੇ...

ਇਸ ਕਿਨਾਰੇ ਸੈਰ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਲਿਆ ਕਰਾਂਗਾ। ਪਰ ਨਹਿਰ ਤਾਂ ਕਦੋਂ ਦੀ ਸੁੱਕੀ ਪਈ ਹੈ। ਵਿਚ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਲਿਫਾਫੇ ਤੇ ਹੋਰ ਗੰਦ-ਮੰਦ ਉਡਦਾ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਜਾਣ ਦਾ ਚਾਅ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ

ਉਸਰੀਆਂ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਵੱਡੇ ਰੁੱਖ, ਪਿੱਪਲ, ਬੋਹੜ, ਨਿੱਮਾਂ ਕਿਧਰੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਅਸੀਂ ਪੀਘਾਂ ਪਾ ਕੇ ਝੂਟਿਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ। ਕੁੜੀਆਂ-ਮੁੰਡੇ ਸਭ ਇਕੱਠੇ। ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ ਪਿੱਪਲਾਂ,

ਬੋਹੜਾਂ ਥੱਲੇ ਦੀਆਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਣਕਾਂ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਚਾਰ ਬਣ ਗਏ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੇ ਉਚੇ ਕੇਸਰੀ ਝੰਡੇ ਝੂਲਦੇ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝਾਂ ਤੇ ਮੋਹ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਦੀਂਹਦੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਸਵੇਰੇ, ਸ਼ਾਮ ਸੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਭਤੀਜੇ ਦੇ ਚੁਬਾਚੇ ਦੀ ਛੱਤ ਉਤੇ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਬਿਜਲੀ ਬੰਦ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਿਰਮਲ ਅਕਾਸ਼ ਵਲ ਝਾਕਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀਰਿਆਂ ਜਤਿਆ ਕੋਈ ਚੰਦੋਆ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਤਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰੱਬ ਦੀ ਮੰਜੀ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਗਿੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਵਣ ਦੀ ਵਹਿੰਗੀ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਰੱਬ ਦਾ ਪਹਿਆ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਤਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਬਣਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦਾ ਹਾਂ। ਬੜਾ ਅਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਰਧ ਚੰਦ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਭਰਦਾ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਅਜੇਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਚਾਰਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਤ ਦੇ ਹੁਸਨ ਤੋਂ ਮੈਂ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਸ਼ਿਵ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ:

ਰਾਤ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਕੁੜੀ ਝਿਊਰੀ
ਪਾ ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਪਾਟਾ ਝੱਗਾ
ਚੁੱਕੀ ਚੰਨ ਦੀ ਚਿੱਬੀ ਗਾਗਰ
ਧਰਤੀ ਦੇ ਖੂਹੇ 'ਤੇ ਆਈ
ਤੁਰੇ ਵਿਚਾਰੀ ਉਧੀ ਪਾਈ।

ਉਠ ਕੇ ਮੈਂ ਇਕ ਝਾਤੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਉਤੇ ਮਾਰਦਾ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਛੱਤ ਉਤੇ ਸੁੱਤਾ ਭਲਾਮਾਣਸ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਸਾਡੇ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਛੱਤਾਂ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਛੱਤ ਉਤੇ ਚਾਚਾ ਲਛਮਣ ਸਿੰਹੂ ਅਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਸੁਨਿਆਰਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣੀਆਂ ਤੇ ਲੰਮੀਆਂ-ਲੰਮੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਦ ਦੇ ਤੁਰ ਗਏ ਨੇ ਉਹ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿ ਗਏ ਨੇ ਹੁਣ। ਮੈਂ ਭਤੀਜੇ ਦੇ ਇਨਵਰਟਰ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਪੱਖੇ ਥੱਲੇ ਥੈਠਕ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਤਰਜਮੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਮੁਕਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਭੋਪਾਲ ਗੈਸ ਕਾਂਡ-ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਭੋਪਾਲ: ਭੋਪਾਲ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਰਬਾਈਡ ਦੇ ਚੀਫ ਵਾਰੇਨ ਐਂਡਰਸਨ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸਬਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਐਂਡਰਸਨ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕੱਢਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਭੋਪਾਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ਮੋਤੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐਸ. ਪੀ. ਸਵਰਾਜ ਪੁਰੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਐਡਵੋਕੇਟ ਫੁਰਖਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਆਰ. ਜੀ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ।

ਖਾੜਕੂ ਬਾਬਾ ਸੁੱਖਾ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਕਾਊਂਟਰ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਨੇ ਆਰ. ਡੀ. ਐਕਸ ਲੱਗੇ ਸਿਲੰਡਰ ਬੰਬ ਰਾਹੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜੇ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਉਡਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਦੇ ਟਰੇਡ ਇਨਾਮੀ ਖਾੜਕੂ ਬਾਬਾ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸੁੱਖਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਕਾਇਦਾ ਐਲਾਨ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖੁਫੀਆ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਖਲਚੀਆਂ ਨੇੜੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜੋਗਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਦੰਦਾਂ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ ਸਿੱਧੀ ਕਾਲ ਕਰੋ 630-479-0031

- ਇੰਸੋਰੈਂਸ ਨਹੀਂ? ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ! 20-40% ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
- ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ Invisalign (Clear Braces) ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ? ਮੁਫਤ ਮਸ਼ਵਰਾ ਲਓ।
- ਦੰਦਾਂ ਤੇ ਮਸੂਤਿਆਂ ਦੀ ਬਦਬੂ, ਖੂਨ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ? ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਵੀਨ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ, ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਤੇ ਚਮਕਦੇ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹੀ ਅਪੁਆਇੰਟਮੈਂਟ ਬਣਾਓ

Fillings,
Dentures,
Crowns,
Bridge,
Veneers,
Extractions,
Cleaning,

Dr. Harjinder Khaira DMD & Associates

Lakestreet Dental
490 W. Lake Street, Suite 107 Roselle, IL 60172
630-894-8008

Lakeland Dental
115 E. State Rd., Island Lake, IL 60042
847-526-1920

ਮਹਿੰਦੀ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦੀ...

Unnati'Z

Mehndi and Artwork in Chicago and beyond
www.unnatiZart.com info@unnatiZart.com
847-301-4124 or 224-522-3424

ਆਪਣੀ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨਵੇਂ-ਨਕੋਰ ਕਰਾਊਨ ਪਲਾਜ਼ਾ ਮਿਲਵਾਕੀ ਏਅਰਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਰੋ

Book your wedding or social event at the brand new Crowne Plaza Milwaukee Airport. Fresh from a comprehensive renovation; 194 beautifully appointed guest rooms and 24,000 sq. ft. of banquet space. We work with local & Chicago Indian caterers. Ample complimentary parking available.

ਅਸੀਂ ਮਿਲਵਾਕੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜਾਮ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।
ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲੀ ਮੁਫਤ ਪਾਰਕਿੰਗ

Call our expert sales and catering staff today at:
414-563-4075 or visit us at:
www.cpmilwaukeeairport.com

CROWNE PLAZA®

MILWAUKEE AIRPORT

The Place To Meet

Crowne Plaza Milwaukee Airport

6401 S. 13th Street Milwaukee, WI 53221
Tel : 414-764-5300

ਮਿਲਵਾਕੀ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਯੂ.ਐਸ.ਏ.

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਵਿਟਹੁ ਕੁਰਬਾਨੀ

ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ 27 ਜੂਨ, 2010 (ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ)

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਅੱਗੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਆਉਂਦੀ 27 ਜੂਨ (ਐਤਵਾਰ) ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਇੰਡੀਆਨਾ ਸਾਊਥਬੈਂਡ ਵਿਖੇ ਸਾਊਥਬੈਂਡ ਤੇ ਮਿਸ਼ਵਾਕਾ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰੋ ਅਤੇ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ
25 ਜੂਨ, 2010 (ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ)
ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ
27 ਜੂਨ, 2010 (ਐਤਵਾਰ)

ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ

ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ
ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੰਗੀਲਾ
(ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ) ਅਤੇ ਜਥਾ

ਨੋਟ: ਕੀਰਤਨ ਪਰਵਾਹ 25, 26 ਅਤੇ 27 ਜੂਨ
ਤਿੰਨੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ 6 ਤੋਂ 8 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੰਗੀਲਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨਰੰਗ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ:

ਕਿਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ 574-320-3242 ਅਤੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ 574-532-7858

Sikh Cultural Society of Indiana
Guru Nanak Darbar

12800 Day Rd. Mishawaka, IN, 46545, Tel: (574) 255-7400

ਹਰਜਾਪ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ*

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਫੇਰਰਟਾ ਉਪ ਨਗਰ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਹੱਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕੀ ਵਡਾਲੀ ਨਾਉਂ ਦਾ ਇਕ ਅਣਗੋਲਿਆ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਫੇਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਹੀ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਾਸੀਕ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਬੰਮ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਉਸਤਾਦ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਉਸਤਾਦ ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਵਡਾਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਲਾਜਵਾਬ ਜੁਗਲਬੰਦੀ ਵਿਚ ਗਾਇਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬੁਲੰਦ ਕਲਾਸੀਕੀ ਰੁਤਬਾ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਅਸਲੀ ਗਾਇਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਪੌਪ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜਦੇ ਹਨ।

ਸੁਕਲ-ਓ-ਸੂਰਤ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਅਖਾੜੇ ਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਸੁਫਲ ਅਤੇ ਗਠਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੁੱਛਾਂ ਭਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁੰਡੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਬਚਪਨ ਅਤੇ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਮੌਤ 'ਤੇ ਅਖਾੜੇ ਦੀ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਹੀ ਉਹ ਕਲਾਸੀਕੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਬੱਝ ਗਏ

ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ

ਉਸਤਾਦ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ

ਅਤੇ ਨਿਪੁੰਨ ਗਾਇਕ ਬਣ ਗਏ, ਤਦ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਦਾ ਦਾਮਨ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਮੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਦੇ

ਨੇ ਕਦੀ ਹੌਂਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹਾਰਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਉਥੇ ਅਜੇ ਵੀ ਕਲਾਸੀਕੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਐਨੀ ਬੇਕਦਰੀ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨੀ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤਮਾਮ ਰਾਗੀਆਂ-ਨਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸਰੋਤੋਂ ਅਣਭੋਲਪੁਣੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਸਖਸ਼ ਨੂੰ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਰ ਅਤੇ ਤਾਲ ਦਾ ਗਿਆਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਰੋਤੋਂ ਹੀ ਉਸਤਾਦ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਵੀ ਕਦਰਦਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉਸਤਾਦ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਪਟਿਆਲਾ ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਸੱਚ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਿਰਮੌਰ ਕਲਾਸੀਕਲ ਗਵਾਈਏ ਉਸਤਾਦ ਬੜੇ ਗੁਲਾਮ ਅਲੀ ਖਾਂ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਨ। ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਨੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਰਾਗਾਂ ਨਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਅਤੇ ਕਦਰਦਾਨਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਕਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸਤਾਦ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ

ਦਾ ਇੰਨਾ ਰਿਆਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਰਾਗ ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਕਦਰ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਅਲਬੱਤਾ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਿੱਲੀ, ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥੀ ਛਾਂਦਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਗੁਆਂਢੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਘਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਵੀ ਰੀਸੇ-ਰੀਸੀ ਕਦਰਦਾਨ ਬਣ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਦਸਾਂ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਸਤਾਦ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਕੇਂਦਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਉਸਤਾਦ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਦੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਸਾਲੇ ਇੰਡੀਆ ਟੂਡੇ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸਤਾਦ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਹੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਮੰਚ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਵੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਹੀ ਰਸਾਲੇ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਮਹਿਫਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੁਨੱਕਿਦ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਸਮੇਂ ਉਸਤਾਦ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਨੂੰ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਬਹੁ ਚਰਚਿਤ ਸੰਗੀਤਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਸਾ ਰੇ ਗਾ ਮਾ ਪਾ' ਉਪਰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਉਸਤਾਦ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਨੂੰ ਬੜੇ

ਤਕਨੀਕੀ ਮਾਹਿਰ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬੰਬਈ ਦੇ ਉਚ ਪਾਏ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸਤਾਦ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਦੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਸੀਡੀਆਂ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਟੂਡੇ ਜਿਹੀ ਨਾਮਵਰ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਵਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਤਕੜਕਾਰ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ-ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਅਤੇ ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਵਡਾਲੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਚੋਟਾਂ ਆਈਆਂ। ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਤਾਦ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਤਾਂ ਛੋਟੀ ਸਿਹਤਯਾਬ ਹੋ ਗਏ। ਲੇਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਪਿਆਰਾ ਲਾਲ ਵਡਾਲੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਹਤਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਸਤਾਦ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਆਪਣੇ ਸਪੁੱਤਰ ਲਖਵਿੰਦਰ ਵਡਾਲੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਗਾਇਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਪੀ ਟੀ ਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ-ਓ-ਮੌਕੂਫ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਸਤਿੰਦਰ ਸੱਤੀ ਦੇ ਸ਼ੋਅ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਲਖਵਿੰਦਰ ਵਡਾਲੀ ਨੇ ਜੁਗਲਬੰਦੀ ਵਿਚ ਕਲਾਸੀਕਲ ਅਤੇ ਨੀਮ ਕਲਾਸੀਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜੋ ਬੜਾ ਹੀ ਮਕਬੂਲ ਹੋਇਆ।

ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਏ ਕਿ ਉਸਤਾਦ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਵਡਾਲੀ ਵਰਗੇ ਨਿਪੁੰਨ ਸਾਸ਼ਤਰੀ ਗਾਇਕ ਕੋਲੋਂ ਸੰਗੀਤ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਸਾਗਿਰਦ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੜਕਾ ਲਖਵਿੰਦਰ ਵਡਾਲੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਾਗਿਰਦ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵਧੀਆ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਵੀ ਕਦਰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।

*e-mail:harjapauja@gmail.com

ਰੋਚੈਸਟਰ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਪਾਬੰਦੀ!

ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ (ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ): 'ਉਲਟੀ ਵਾਤ ਖੇਤ ਕਉ ਖਾਈ' ਵਾਲੀ ਤੁਕ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਦੀ ਇਹ ਕੁਲਹਿਣੀ ਖਬਰ ਸਮੂਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਮਾਈ ਭਾਈ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗਹਿਰੀ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਏਗੀ ਕਿ ਨਿਉਯਾਰਕ ਸਟੇਟ ਵਿਚਲੇ ਰੋਚੈਸਟਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਗੇ। 11 ਜੂਨ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਸਥਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨਧਾਰੀ ਉੱਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਹੁਦੂਦ ਅੰਦਰ ਜਾਣ 'ਤੇ ਮਨਾਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਸਿਤਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੱਗੋਂ ਤੋਰ੍ਹਵੀਂ ਪਾਬੰਦੀ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੰਥ-

ਵਿਰੋਧੀ ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਗਵਾਈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਲਗਵਾਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਨਸਨੀ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਅਤੇ 'ਈ-ਮੇਲ' ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸੇ ਵਰ੍ਹੇ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੀਆਂ ਹੀ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ 'ਪਾਈਵੇਟ ਚਰਚ' ਸ਼ੋਅ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ 'ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ

ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ' ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਸੀਨ-ਜੋਰੀ ਵਿਰੁਧ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਰੋਹ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੋ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਦੋਖਦਿਆਂ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੱਗਾਂ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ 'ਪ੍ਰੋਸਾਨ' ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸੰਤੋਖ ਬਧੋਸ਼ਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਕ ਸਿੱਖ ਲਈ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤਿ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ 'ਅੰਦਰਲੀ ਸਿੱਖੀ' ਦੀ ਹੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪਾਨਧਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਕੁਝ ਅਪ-ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਅਤਿਵਾਦੀ' ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਕਲੀਨ-ਸ਼ੋਵ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਮੁਜ਼ਰਮਾਨਾ ਭੇਨ-ਤੱਤ ਕਰਕੇ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਪੱਲੇ ਮਾਯੂਸੀ ਪਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਲੰਬੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰੰਪਰਾਗਤ ਸਿੱਖ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਸੰਤੋਖ ਬਧੋਸ਼ਾ ਨਾਂ ਦਾ ਟਰਸਟੀ ਕਲੀਨ-ਸ਼ੋਵ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ 'ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦਾਨ, ਕੇਸ ਦਾਨ' ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਕਈ ਟਰੱਸਟੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਉਂਦਿਆਂ, ਪੱਗਾਂ ਬੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਦਿਮਾਗ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜ਼ਾਹ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਰੋਚੈਸਟਰ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੀਰਤਨ-ਵਿਖਿਆਨ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਨੂੰ 'ਤੈਅਸੁ ਦਾ ਸਕੀਮ' ਅਨੁਸਾਰ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਥਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੀਆਂ

ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਸੰਤੋਖ ਬਧੋਸ਼ਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਟਰਸਟੀਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਜਾਨਣ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਇਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਗੁਰਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਓਹਾਇਓ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਣਗੇ ਜਦੋਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਕਲੱਬ ਦੀ 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਥੇ ਹੋਈ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ-ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ

(ਫੰਟੂ), ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਧਾਰਨੀ, ਜਗਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਚਾਰ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰ-ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ ਅਤੇ ਬੰਟੀ ਸਿੰਘ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ 31 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਤੀਆਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੋਨ 513-373-0145 ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਚਾਵਲਾ-ਸਾਹਨੀ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਹੱਲ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਆਸਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤਾ ਚਾਵਲਾ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਪਟਨਾ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਰੋਅ ਵਿਚ ਹੈ।

ਸੁਖਮਨੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮੁਬਾਰਕ

ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਰੁਲਦੇ ਮਸਲੇ

ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੋਟਕਾਰਾ

“ਜਿਹੜੇ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਬਗ਼ਾਵਤ ਲਈ ਉਕਤਸਾਉਂਦਿਆ ਬੀ. ਬੀ. ਸੀ. ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਰੈਜੀਮੈਂਟਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰ ਦੇਣ, ਉਹ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ” ਧਰਮੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇੱਕ ਆਗੂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਾਫੀ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂ ਦੁਵੱਲੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਕੁਝ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਅਲੋਪ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਾਪਸ ਲਏ ਲੈ ਪਰ 26 ਸਾਲ ਬੀਤਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਗਿਣਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੱਲ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਫ਼ਰਕ ਹੈ, ਖੁਦ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜੇ ਵੀ ਦੋ ਵਾਰ ਬਦਲੇ ਗਏ। “ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ” ਕਿਤਾਬ ਅਨੁਸਾਰ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਵੀ 12 ਜੂਨ ਤੱਕ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਲੇਖਕ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ 15 ਸੌ ਜੁਆਨ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਤੋਂ ਦੋੜੇ ਅਤੇ ਦੋੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਰਮੀ 'ਤੇ ਯਾਵਾ ਬੋਲ ਕੇ ਇੱਕ ਕਮਾਂਡੋ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਐਸ. ਸੀ. ਪੁਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਨੇ, ਜੰਮੂ, ਸਿਲੀਗੁੜੀ, ਸਿਲਚਰ ਤੇ ਅਲਵਰ 'ਚ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਚੱਲਣ 'ਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਇੱਕ ਪੁੱਲ 'ਤੇ 20-30 ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ, 126 ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਗਏ।

ਰਾਜਸਥਾਨ-ਪੰਜਾਬ ਸਰਹੱਦ ਨੇੜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜੁਆਨ ਮਰੇ ਤੇ ਫੱਟਣ ਹੋਏ। ਇੱਥੇ ਗੋਰਖਾ

ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਨੇ ਗੰਗਾਨਗਰ ਤੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਆਏ 300 ਵਿਦਰੋਹੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ, ਇਸ ਝੱਤਪ ਵਿਚ 100 ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਪੂਨੇ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ 150 ਸਿੱਖ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਬੱਸਾ ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਟਰੱਕ ਕਾਬੂ ਕੀਤੇ ਤੇ ਉਤਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸੈਨਿਕ ਭਲਾਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪੱਤਰ ਨੰ. 13-3-97 ਰਭ-1410-ਮਿਤੀ 2 ਜੁਲਾਈ, 1999 ਮੁਤਾਬਕ ਕੇਵਲ 49 ਧਰਮੀ ਫ਼ੌਜੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 22 ਲਾਪਤਾ ਹਨ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੱਖਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਚਿੱਠੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਲ 433 ਸਿੱਖ ਸੈਨਿਕ ਬਾਗੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 365 ਨੂੰ ਡਿਸਮਿਸ ਕੀਤਾ, 49 ਮਾਰੇ ਗਏ, 19 ਗੁੰਮ ਹੋਏ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜੇ ਮੁਤਾਬਕ 437 ਬਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਡਿਸਮਿਸ ਕੀਤਾ, 277 ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ 72 ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮੀ ਫ਼ੌਜੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿੱਖ ਪਲਟਣਾਂ ਵਿਚ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ-ਸਿੱਖ ਰੈਜੀਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 1600 ਸਿੱਖ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵਿਦਰੋਹ-ਗੰਗਾਨਗਰ ਤੋਂ 6 ਸਿੱਖ ਰੈਜੀਮੈਂਟ 'ਚ 600, ਜੰਮੂ ਤੋਂ 18 ਸਿੱਖ ਰੈਜੀਮੈਂਟ 'ਚ 150, ਅਲਵਰ ਦੇ ਤੋਪਖਾਨੇ 'ਚ 50, ਨਾਗਲੈਂਡ ਤੋਂ 3 ਸਿੱਖ ਰੈਜੀਮੈਂਟ 'ਚ 100, ਕਲਕੱਤਾ ਅੱਜ ਕੱਲ ਕੋਲਕੱਤਾ ਦੀ 7 ਸਿੱਖ ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਦੇ 7 ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਫੜਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 309 ਸਿੱਖ ਸੈਨਿਕ ਬਾਗੀਆਂ ਦਾ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਹੋਇਆ, 900 ਸੌ ਵਾਪਸ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ, 71 ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਵਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ, 5 ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮੀ ਫ਼ੌਜੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨੂੰ 14-14 ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ।

ਆਓ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਬਣਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲਈਏ

ਪ੍ਰੋ. ਰੋਜ਼ਮ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ

ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਰਿਸ਼ ਦਾ ਜਿੰਮਾ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਮਾਪੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, ਚੰਗੀ ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਯੋਗ ਕਰਨ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਸਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਉਤਨਾ ਹੀ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਪ੍ਰਤੀ ਅਵੇਸਲਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੇ ਬੋਝ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਠਗੋਲਿਆਂ ਕਰਕੇ ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਉਕਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਬਣਨਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਿਰਫ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਮਾਤਾ ਦੇ ਪਿਆਰ, ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਨਿੱਘ ਨਾਲ ਲਿਖੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਾ ਮਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਅਲੱਗ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪਿਤਾ ਪਰੋਖ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪਿਤਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤ ਵਲੋਂ ਹੀ ਮਾਦਾ ਨੂੰ ਘਰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਨਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਕੰਮਾਂ ਕਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ

ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਘਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਔਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਮਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਾਂ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਪਿਤਾ ਘਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਘਰੋਂ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਤਰੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਘਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਭੱਜਦੀ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਮਰਦ ਘਰੋਂ

ਫਾਦਰਜ਼ ਡੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਭੱਜਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਵੱਧ ਪਾਤਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਿਭਾਏ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਬਹੁਤੇ ਬਾਪ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਪਿਤਾ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪਿਤਾ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਵਧਦੇ ਫੁੱਲਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਫੁੱਲੇ ਨਹੀਂ ਸਮਾਉਂਦੇ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪਿਤਾ ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਘੱਟ ਆਇਆ ਹੈ।

ਪਿਤਾ ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਮਾਂ ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ ਪਿਤਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਿਆਰ ਲੈਣ ਵਿਚ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਇੱਕ ਲਾਲਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਲਾਇਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਈ

ਵੇਰ ਪਿਤਾ ਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪਿਆਰ ਲੈਣ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪਛੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮਾਂ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਡਲਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਜੁੱਟੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਦੇ ਦੋ ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਏ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਹੀ ਪ੍ਰਵਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਮਾਂ ਜਾਂ ਬਾਪ ਕੋਲ ਪਲਿਆ ਬੱਚਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਉਨਾ ਸਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪਲਿਆ ਬੱਚਾ।

ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਪਣੀ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਇੱਛਾ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਗਿਰਵੀ ਤਕ ਰੱਖਦੇ ਦੇਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਪਿਤਾ ਦਾ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਲਈ ਕੋਈ ਘੱਟ ਮੋਹ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਇਵਜਾਨੇ ਵਿਚ ਮਾਪੇ ਅਗਰ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤੀ ਉਮੀਦ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਰੱਖਦੇ ਵੀ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਨਹੀਂ।

ਜੇ ਬੱਚੇ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਣਗਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਘੱਟ ਘੱਟ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦੁੱਖ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਤਤਫਤਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਆਓ, ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਆਦਰ ਮਾਣ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਦੇਣ ਦਾ ਅੱਜ ਫਾਦਰਜ਼ ਡੇ ਦੇ ਖਾਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰੀਏ। ਪਿਤਾ ਦਾ ਬਣਦਾ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਣ ਉਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈਏ। ਆਓ, ਅੱਜ ਫਾਦਰਜ਼ ਡੇ 'ਤੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗਹਿਰਾਈਆਂ ਤੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਕਰੀਏ।

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਗੰਯੰਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)
 ਇੱਕ ਹਫ਼ਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗ਼ਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਰਿਹਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ	ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ	ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ
ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਬੜਨਾ	ਸੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ	ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।
 ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰੋਏ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਚਰਨ ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)
 MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS
 25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.
 Contact : Dr. Shweat Oberoi E-mail : shweat077@yahoo.com
 Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

Law Office of Navdeep S. Jhaj

Immigration Law Attorney
General Legal Practice

Navdeep S. Jhaj
 Member, American Immigration Lawyers Association

- Estate Planning
- Personal Injury
- Bankruptcy

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

- ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ
- ਜਨਰਲ ਲਾਅ
- ਪਰਸਨਲ ਇੰਜਰੀ
- ਬੈਂਕਰਪਸੀ
- ਐਸਟੇਟ ਪਲਾਨਿੰਗ

1930 W Hubbard, 2nd Floor, Chicago, IL 60622
Voice: 312.404.8893, Fax: 312.243.2277
 email: navjhaj@me.com

ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਸੰਦੇਬਾਜੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਦੁਸਾਂਝ
ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 'ਜੱਸੋਵਾਲ ਮਾਰਕਾ' ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਨਾਮੀ ਸ਼ਾਇਰ ਧਰਮ ਕੰਮੇਆਣਾ ਨੇ ਇਕ ਕਵਿਤਾ 'ਚ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, "ਹੁਣ ਬੇ-ਸੁਰੇ ਬੋਲਾਂ (ਗੀਤਾਂ) ਦੇ ਰੋਲੇ 'ਚ ਸਰਗਮ ਸੁਣਨੀ ਨਹੀਂ"। ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਮੰਡੀ 'ਚ ਸਰਗਮ ਗੁਆਚ ਗਈ। ਮੰਡੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੇ ਲੱਛਮੀ ਸਾਹਮਣੇ ਸਰਸਵਤੀ ਦਾ ਚੀਰਹਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਅੱਜ ਸੂਫੀ ਗਾਇਕੀ ਤੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਬਰਾਂ 'ਚ ਪਏ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ, ਸੁਲਤਾਨ ਬਾਹੂ ਤੇ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਰੌਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਖਿਆਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਬੈਠ ਕੇ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ 'ਤੇ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੂਫੀ ਗਾਇਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮਨ ਦੇ ਟਿਕਾਅ ਨਾਲ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਟਿਕਾਅ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਗਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਏਨਾ ਵਜਦ 'ਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਈ ਬੁੱਲ੍ਹਾ, ਬੋਲ ਤੇ ਰਾਗ ਇਕਮਿਕ ਹੋ ਗਏ। ਅਨਹਦ ਰਾਗ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਗਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਸਾਈਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨੱਚਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਕੀ ਨੱਚਦਾ ਹੋਇਆ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸੂਫੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ? ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਣਿਆਂ-ਸੁਣਿਆਂ ਰੁਹਾਨੀ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗਿਆ ਮਨ ਸਰੀਰ 'ਚ ਹਰਕਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਭ ਸੰਗੀਤ ਮੰਡੀ ਦਾ ਵਪਾਰਕ ਪੈਂਤੜਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਸੂਫੀ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਡਫਲੀ ਫਤਾ ਕੇ ਸਰੀਰਕ ਅਦਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੂਫੀ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਸਾਜ਼ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਗੋਰਿਆਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਸੂਫੀ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਹ-ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ। ਪੁਰਾਤਨ ਸੂਫੀ ਤਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਪੂਰਬੀ ਸਾਜ਼ ਹੀ ਵਰਤਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤਾਤ ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸੂਫੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਗਾਇਕ ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ਼ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਕੋਈ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਅਤੇ ਕੋਈ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਜ਼ ਦੀ ਹਿੱਕ ਝਰਿਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਇਕੱਲੇ ਸਰਤਾਜ਼ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਰਤਾਜ਼ ਸਮੇਤ ਇਹ ਨਵੇਂ ਗਾਇਕ ਤਾਂ ਸੰਗੀਤ ਮੰਡੀ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਹਨ। ਇਕੱਲੇ-ਕਹਿਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ? ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ (ਖਾਸ ਕਰ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ) ਤਾਣ-ਬਾਣਾ ਏਨਾ ਉਲਝ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਰਾ ਲੱਭਣ ਲੱਗਿਆਂ ਹੱਥ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਮੇਰੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਹਰ ਨਾਮੀ ਗਾਇਕ ਨੇ ਸੂਫੀਵਾਦ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਪੇਂਡੀ ਦੇ ਡੰਡੇ ਬਣਾਇਆ। ਹੰਸ, ਦਿਲਸ਼ਾਦ ਤੇ ਸਰਦੂਲ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਸਫਰ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਇਹ ਸਭ ਹਲਕੀ-ਫੁਲਕੀ ਗਾਇਕੀ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਏ ਪਰ ਸਮੇਤ ਸਰਤਾਜ਼ ਸਭ ਨਵੇਂ ਗਾਇਕ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹਲਕੀ-ਫੁਲਕੀ ਗਾਇਕੀ ਲੈ ਕੇ ਪਿੱਛ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਂ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ ਸੂਫੀਵਾਦ ਦਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸੰਜੀਦਾ ਸਰੋਤੇ ਖਣਾ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੰਡੀ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਗਾਇਕ ਬਿਨਾਂ ਸਾਧਨਾ ਰਾਤੇ-ਰਾਤ ਸ਼ੇਰਰਤ ਤੇ ਦੌਲਤ ਦੀਆਂ ਬੁਲੀਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਚਾਂਦ੍ਰੇ ਹਨ। ਸੰਗੀਤ ਵਪਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਖੁਦ ਸੰਗੀਤ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ।

ਇਹ ਮੰਡੀ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ, ਕਈ ਨਾ ਵਿਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੇਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲੇ 'ਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਕੋਈ ਤਾਨਸੇਨ ਲੱਭਣਾ ਕਿਸੇ ਪਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਨਾਲ ਵਿਚਰਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਉਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਡਿੱਗਦੇ ਮਿਆਰ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਹੰਸ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਗਵੱਈਏ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਏ, ਗਾਇਕਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਸੋਦੇਬਾਜ਼ ਹਨ। ਸੰਗੀਤ ਹੁਣ ਵਪਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਵਣਜ ਹੋਣ ਲਗ ਪਵੇ ਤਾਂ

ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ਼ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਫਿਆਂ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਹਫਤਿਆਂ ਤੋਂ ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਈਏ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਨੋਰਥ ਸਰਤਾਜ਼ ਨੂੰ ਭੰਡਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਬਹਿਸ ਛੋੜਣ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੇਖ ਵੀ ਇਸੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਛਾਪੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਉਸ 'ਚ ਕੱਚਾਪਣ ਆਉਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਹੰਸ ਦੇ ਦੱਸਣ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅੱਜ ਚੰਗੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹੀ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹਲਕੀਆਂ ਕੈਸਿਟਾਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨਿਰੋਲ ਵਪਾਰਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ (ਉਹ ਵੇਖੋ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਅੱਗ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ ਐ-ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸੀ)। ਕੋਸਿਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵੀ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਇਕ-ਦੋ ਪਾਏਦਾਰ ਕੈਸਿਟਾਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਹਲਕੀਆਂ-ਫੁਲਕੀਆਂ ਕੈਸਿਟਾਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਜੋ ਬੋਲਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਇਹੋ ਗੱਲ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਜੁਗਤ ਵੀ ਹਾਕਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਸੀ। ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ 'ਚ ਹਾਕਮ ਦਾ ਕਾਫੀ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ। ਖੈਰ, ਗੁਰਦਾਸ ਖਿਡਾਰੀ ਤੇ ਕੋਚ ਬਣਦਾ-ਬਣਦਾ ਵਪਾਰਕ ਗਾਇਕ ਬਣ ਗਿਆ ਪਰ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਸੂਫੀਆਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਾ ਛੱਡ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸੂਫੀ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਂਗ ਨਹੀਂ ਰਚਿਆ ਸਗੋਂ ਉਹ ਸੂਫੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲਲਕ, ਨਾ ਦੌਲਤ ਦੀ ਦੌੜ, ਨਾ ਸ਼ੇਰਰਤ ਦੀ ਭੁੱਖ, ਨਾ ਕੋਈ ਦਿਖਾਵਾ। ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵਧ ਸੂਫੀਵਾਦ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਚੱਕਰਵਿਊ ਨਵੇਂ ਗਾਇਕ ਸਰਤਾਜ਼ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਰਚਾ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਤੇ ਦਿੱਖ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਇਕੱਲੇ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਜਾਂ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਤੇ ਦਿੱਖ ਮੰਡੀ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਸਭ ਮਾਇਆ ਜਾਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਰਤਾਜ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਿਖਦਾ ਤੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਲਿਖਦਾ ਤਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਗੁਨਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰਜ, ਸਹਿਜ ਤੇ ਦਰਦ ਦੀ ਘਾਟ ਰਤਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਗੀਤ ਨਾਲ ਗੀਤ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਮਰਹੂਮ ਚਮਕੀਲੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣਾ ਵੱਖਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਗਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਖੁਦ ਗੀਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਲਗਦਾ ਸੀ ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਗਾਇਕ ਹੈ। ਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਆਵਾਜ਼ ਉਸ ਦੇ ਗਲੇ 'ਚੋਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਸਰਤਾਜ਼ ਨੂੰ ਇਸੇ ਅੱਪੜਨ ਲਈ ਮੇਰੀ ਜਾਂਚੇ ਅਜੇ ਰਿਆਜ਼ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। (ਦੇਵਾਂ 'ਚ ਫਰਕ ਦੇਖਣ ਲਈ ਚਮਕੀਲੇ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।)

ਤੀਜਾ ਹੈ ਸਰੀਰਕ ਮੁਦਰਾ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਰਾਗੀ ਰਾਗ 'ਚ ਲੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਇਕ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰਕਤ ਅਤੇ ਅਦਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਸੰਗੀਤ ਇਕਮਿਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਦਰਲੇ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਬਰਨਾ ਫੁੱਟਣ ਲਈ ਤਪੱਸਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਤਾਜ਼ ਵੀ ਕਈ ਹੋਰ ਗਾਇਕਾਂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਤੋਂ ਅਜੇ ਦੂਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਬਨਾਵਟੀ ਅਦਾਵਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਬੋਝ ਲਿਹਾਜ਼ੀ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਰਤਾਜ਼ ਦੀ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਆਲੋਚਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ
ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਡੂੰਘੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਲ ਦੀ ਖੱਲ ਉਤਾਰਨ ਜਿਹੇ ਯਤਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਤਾਜ਼ ਨੂੰ ਨਿਹੱਕਿਆਂ ਹੀ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਗਾਇਕੀ ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰੌੜ ਤੇ ਸਹੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਪਰ ਹੋਣਹਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਵੱਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮਾਣਿਆ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤ, ਕਲਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਧਰਮ ਆਦਿ ਦੇ ਕਠੋਰ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨਾਂ ਦੀ ਏਨੀ ਲੰਮੀ ਡਾਂਗ ਫੜ ਕੇ ਸਰਤਾਜ਼, ਉਸਦੀ ਗਾਇਕੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੇਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਕਿੱਤ ਦਾ ਝੋਲਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਏਨਾ ਲੋਹੜਾ ਆ ਗਿਆ ਜੇ ਬੇਸੁਮਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਏਨੀ ਦੂਰ ਤੱਕ ਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਆਪ ਸੂਫੀ ਪ੍ਰਚਲਨ ਪ੍ਰਤੀ ਅਰੁਚੀ, ਬਲਕਿ ਤ੍ਰਿਸ਼ਕਾਰ ਭਾਵਨਾ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਲੋਚਕ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸੂਫੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸੂਫੀਵਾਦ ਤੇ ਸੂਫੀ ਕਵਿਤਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ-ਮਾਣਸ ਨੂੰ ਪੋਹਿੰਦੀ ਸੀ/ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਲੋਕ-ਮਾਣਸ ਅਨੁਭਵ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਵਥਰੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੋਇਆ ਸੰਯੁਕਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਗੜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਿਰਾ ਉਪਭਾਵਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਪਾਕ ਪਵਿਤਰ ਦੀ ਹੱਦ ਤੀਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਰੱਖੀ ਹੈ

ਪਰ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਪਗੜੀਆਂ ਲਾਹੁੰਦੇ ਦੇਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਤੀਜਾ ਕੱਣ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: ਸ਼ਰਮ ਬਾਬ ਮੁਛਾਂ, ਅਮਲਾਂ ਬਾਬ ਦਾੜ੍ਹੀ, ਐਵੇਂ ਸਾਂਗ ਹੈ ਪਗੜੀਆਂ ਪੋਲੀਆਂ ਦਾ। ਉਰਦੂ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਹੈ: ਆਪ ਦਸਤਾਰ ਉਤਾਰੋ ਤੋਂ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਹੋ, ਲੋਗ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ਦਸਤਾਰ ਮੈਂ ਸਰ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਮਤਲਬ, ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪੱਗ ਲਾਹਣ ਪਿਛੋਂ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿਰ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜਦ ਕਿਸੇ ਦੀ ਲਿਬਾਸ ਤੱਕ, ਹਰ ਗੱਲ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਨੀਯਤ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੂਫੀ ਗਾਇਕੀ ਕੋਈ ਪਵਿਤਰ ਗੁਊ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਛੋੜ-ਛਾੜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੀਤ ਦੀ ਵਿਧਾ ਏਨੀ ਸਿੱਕੇਬਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੰਭੀਰਤਾ ਹੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਇਸਦਾ ਖਾਸਾ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਬਲਕਿ ਗੀਤ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਲਕੀ ਫੁਲਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਤੇ ਲੌਕਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ, ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਿਰਾਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੀਕ ਸਮੇਂ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਿਰਾਰਥਕਤਾ ਦੀ 'ਸਾਰਥਕਤਾ' ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਕਾਵਿ-ਵਿਧਾ ਨੂੰ ਢਕੋਂਸਲਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਚਿੱਤਰਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਸੰਗਤ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਥ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੁਸਰੋ ਦੀਆਂ ਚੰਦ ਉਦਾਹਰਣਾਂ: ਭਾਦੋਂ ਪੱਕੀ ਪੀਪਲੀ, ਝੜ ਝੜ ਪੜੇ ਕਪਾਸ। ਬੀ ਮਿਹਤਰਾਨੀ ਦਾਲ ਪਕਾਓਗੀ ਯਾ ਨਹਾ ਹੀ ਸੋ ਰਹਾ

ਹਾਥੀ ਚੜ੍ਹਤ ਪਹਾਤ ਪਰ, ਬਿਨ ਬਿਨ ਮਹੂਆ ਖਾਈ

ਚੀਟੀ ਭਰਲਸਿ ਵਯ ਕੇ, ਉਲਟਾ ਪੈਰ ਉਠਾਇ ਢਕੋਂਸਲਾ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉੱਟ-ਪਟਾਂਗ, ਅਸੰਭਵ ਤੇ ਨਿਰਾਰਥਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਨੋਰੰਜਨ ਜਾਂ ਹਾਸਰਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜੇਹੇ ਢਕੋਂਸਲੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅਰਥਹੀਣਤਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੁਸੰਗਤੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਮੰਚ 'ਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਤੇ ਮੰਚ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵੀ ਹਨ। ਕਲਾਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮਜ਼ਮੇਦਾਰੀ ਵੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਤਬਕਾ ਮੰਚੀ ਢਕੋਂਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਹਰ ਕੋਈ ਕਲਾਸੀਕਲ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੂਫੀ ਗਾਇਕੀ ਨਹੀਂ ਗਾ ਸਕਦਾ।

ਕੁਝ ਸਾਲ ਹੋਏ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਫਿਲਮ ਐਕਟਰ ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ੋਅ ਦੌਰਾਨ ਮੰਚ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਉਤਾਰੀ ਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਦੌੜ ਪਿਆ। ਗੰਭੀਰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਹਰਕਤ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਚੈਨਲਾਂ ਦਾ ਏਨਾ 'ਲੱਚਰ' ਅਸੀਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਮਿੱਸ ਕਾਰਨ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣ ਵਾਂਗ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਬੋਝਾ ਉਦਾਰਚਿੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਏਡਾ ਅਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਡਿਗ ਰਿਹਾ। ਅਗਲਾ ਏਡੀ ਦੂਰੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਜੇ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਬਣਾ ਲਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਕੀ ਲੋੜ ਭਜਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਉਭਰ ਰਹੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਸੰਤੁਲਿਤ ਆਲੋਚਨਾ ਤਾਂ ਅਵੱਸ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਵੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਮੱਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਪੱਖ ਤੇ ਪਦ-ਛੇਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਸ਼ਬਦ, ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਨਾਚ (ਸਰੀਰਕ ਮੁਦਰਾਵਾਂ) ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਰਤਾਜ਼ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦ ਬਾਕੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਾਇਕਾਂ ਵਾਂਗ ਸੂਫੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹਨ। ਸੂਫੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਇਸ਼ਕ-ਹਕੀਕੀ ਤੇ ਇਸ਼ਕ-ਮਿਜਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੈ ਪਰ ਸੂਫੀ ਕਲਾਮ ਦਾ ਮੂਲ ਭਾਵ ਇਸ਼ਕ-ਹਕੀਕੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਹੀ ਇਸ 'ਚ ਭਾਰੂ ਹੈ। ਸਰਤਾਜ਼ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਈ ਹੋਰ ਅਖੌਤੀ 'ਲੋਕ ਗੀਤ ਲੇਖਕਾਂ' (ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇਕ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਲੋਕਾਈ ਦੀ ਵੇਦਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ) ਵਾਂਗ ਇਸ਼ਕ-ਮਿਜਾਜ਼ੀ ਦੀ ਤੁਕਬੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਤਾਂ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੀ ਵੀ ਤੁਕਬੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ 'ਚ ਜਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਗੱਲ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਰਤਾਜ਼ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਸੂਫੀ ਕਲਾਮ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਰਗਾ ਕੁਦਰਤੀਪਣ,

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 29 'ਤੇ)

ਸੋਢੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਸੰਗੀਤ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹਨ। ਕੰਪਨੀ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਅਨੁਰਾਧਾ ਪੌਡਵਾਲ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਹ ਕਦੇ ਅਨੁਰਾਧਾ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤੱਕ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਸਿੱਖ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਤੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਗਾਇਕ ਜਗਜੀਤ ਜੀਰਵੀ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਮੰਡੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬੋਲੇਤੇ ਲਾਲਚੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਲਕਾ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸੇ ਕਮਾਂ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹਲਕੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਦੀ ਟਿਕਟ ਜੇ ਪੰਦਰਾਂ ਡਾਲਰ 'ਚ ਵਿੱਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਏਦਾਰ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਟਿਕਟ ਪੰਜਾਹ ਡਾਲਰ 'ਚ ਵਿੱਕਦੀ ਹੈ। ਮੰਡੀ ਦਾ ਆਪਹੁਦਰਾਪਣ ਕਲਾਕਾਰ ਹੀ ਤੋੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕਲਾਕਾਰ ਨੇ ਸਾਧਨਾ, ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਤੇ ਪੂਰਨ ਕਲਾ ਦਾ ਪੱਲਾ ਛੱਡੀ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਮੰਡੀ ਦੀ

ਦੇਣ 'ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ (ਟੀ. ਵੀ.) ਉੱਤੇ ਗਿਆ। ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮਸਾਂ ਇਕ ਟੇਪ ਕਢਵਾਈ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਕੈਸੇਟਾਂ ਦੇ ਢੇਰਾਂ 'ਚ ਨਿਰਾਲੀ ਪਈ ਹੈ। ਕੈਸੇਟ ਦਾ ਗੀਤ "ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮਾਰਾਂ ਡੀਟਾਂ, ਕਰਦੀ ਪਈ ਰੋਜ਼ ਉਡੀਕਾਂ, ਰਾੜਣ ਮਿਲਵਾਏ ਰੱਬਾ, ਪਾਵੀਂ ਨਾ ਦੂਰ ਤਰੀਕਾਂ" ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਤਰੇ-ਤਾਜ਼ਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਕੈਸਿਟ ਨਹੀਂ ਕਢਵਾਈ ਸਗੋਂ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਤਹੌਈਆ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੂਫੀ ਕਲਾਮ ਦਾ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗਾ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਇਸ ਨੂੰ ਆਬਾਦ ਰੱਖੇਗਾ। ਨਵੇਂ ਨਿਰੋਲ ਸੂਫੀ ਗਵੱਟਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਚਹੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹਾਕਮ ਸੂਫੀ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਇੱਕੋ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪਾੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਬਾਲ ਸਭਾਵਾਂ 'ਚ ਇਕੱਠੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਹਾਕਮ ਗੁਰਦਾਸ ਤੋਂ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਕੁ ਜਮਾਤਾਂ ਅੱਗੇ ਸੀ। ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਪੋਟਿਆਂ ਨਾਲ ਡੱਫਲੀ ਨੂੰ ਤਾਲ ਦੇਣ ਦੀ ਜਾਚ-

ਸਰਤਾਜ-ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ‘ਚ ਲੰਬੀ ਔੜ ਪਿਛੋਂ ਪਿਆ ਮੀਂਹ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਆਲੋਚਨਾ, ਵਿਰੋਧਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੈ? ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਓਬਾਮਾ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਕਰੋ, ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਰੋ-ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ? ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਜੋੜੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਹਲਕੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਆਲੋਚਨਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸਰਤਾਜ ਦੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੇਖੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਹੋਰ-ਫੇਰ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ‘ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਦਾ ਖਿਲਾਰ ਪੈ ਗਿਆ’ ਵਾਲੀ ਹਾਸੇਹੀਣੀ ਸਥਿਤੀ ਸਿਰਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਾ ਮੈਂ ਸਤਿਕਾਰ ਸਰਤਾਜ ਦਾ ਬੁਲਾਰਾ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਦਾ ਪੀ.ਆਰ.ਓ.। ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਜਿਸ ਗਾਇਕ ਦੁਆਲੇ ਚੰਗੇ ਲੋਕ ਜੁੜ ਕੇ ਬੈਠਣ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਉਹਨੂੰ ‘ਕਾਂ’ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰ ਸਰਤਾਜ ਦਾ ਉਦਮ ਸਲਾਹਣਯੋਗ ਹੈ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਉਦਮੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਸਰਤਾਜ ਚਰਚਾ ‘ਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ। ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ, ਡਾਕਟਰਾਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ, ਕਵੀਆਂ-ਲੇਖਕਾਂ, ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ, ਅਕਾਲੀਆਂ, ਕਾਮਰੇਡਾਂ, ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਬੁੱਢੇ ਠੇਕਿਆਂ, ਕੁੜੀਆਂ, ਭੈਣਾਂ, ਮਾਂਵਾਂ ਦਾ-ਚਹੇਤਾ ਗਾਇਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਬਣੀ ਹੈ ਕਿ ਗਾਇਕ ਜਿਹੜੇ ਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਣੀ ਲਈ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਅਲੰਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਤਾਜ ਬਾਰੇ ਤੂੰ ਲਿਖ, ਤੂੰ ਲਿਖ ਦੇ ਬੜੇ ਫੋਨ ਆਏ, ਸੋਚਿਆ ਜੀਹਦੇ ਪਿਛੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਨਹੀਂ, ਹੜ੍ਹ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਲਿਖਾਂ।

ਦਰਅਸਲ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਬਦਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਅੱਸੀਵਿਆਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗਾਇਕਾਂ, ਢਾਡੀਆਂ, ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ, ਗੀਤਕਾਰਾਂ, ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਾਜ਼ਾਂ-ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਕਰੀਬ 25 ਵਰ੍ਹੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਧਰੋਂ ਪਾਸਾ ਘੁਮਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਉਮਰ ਦਾ ਪਾੜਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫੋਕਰਖੇਲ ਗਾਇਕੀ ‘ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ। ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਿੱਤਰਾਂ-ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਤਿੱਖੀ ਟੀਕਾ-ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮੈਂ ਲਿਖਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਸਹੀ ਤੇ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇ, ਨੁਕਸ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨਿਰਾਚਾਰਕ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ, ਹਾਰ ਗਏ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨੀ, ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨੀ ਸੁਖਾਲਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਆਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੈ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਓੜੀ ਕੁ ਹੀ ਲਗਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਨੀ ਕੁ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਸਰਤਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਬੋਲੋੜੀ ਬਹਿਸ ਵਰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੁਆਲੇ ਗੋੜਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਸੰਗੀਤ, ਸਾਇਰੀ ਤੇ ਜਿਸ ਸੂਫੀ-ਸੂਫੀ ਦੀ ਕਾਵਾਂ ਰੋਲੀ ਪਈ ਹੋਈ ਐ, ਉਸ ਰੰਗ ‘ਚ ਰੰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਰਤਾਜ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਮ ਸਾੜਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ।

ਘਰਾਣੇ ਦਾ ਗਾਇਕ ਸਰਦੂਲ ਸਿਕੰਦਰ ਆਖਦਾ ਹੈ, ‘ਸਰਤਾਜ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਸਾਇਰੀ ਦਾ ਰੰਗ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਉਹਨੇ ਸਿਰੇ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜੀਹਨੂੰ ਲੋਕ ਹੱਥਾਂ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ, ਸਿਰ ‘ਤੇ ਬਿਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮਾੜਾ ਕਹਿਣਾ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।’

ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਵੇਖੋ, ‘ਲੱਚ-ਪੋਹ ਦੇ ਦੌਰ ‘ਚ ਸਰਤਾਜ ਨੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ।’

ਵਿਵਾਦ ‘ਚ ਪੈਣ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤਕ ਇਸ਼ਾਰਾ ਦਿਆਂਗਾ। ‘ਪਦਮਸ੍ਰੀ’ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੂਫੀ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹੈ, ‘ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ‘ਚ ਲੰਬੀ ਔੜ ਤੇ ਤਪਸ ਪਿਛੋਂ ਮੋਹਲੇਧਾਰ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਿਆ ਹੈ ਸਰਤਾਜ ਨਾਲ।’

ਅੱਜ ਦਾ ਸ਼ਿਵ, ਵਾਰਿਸ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਜੇਤੂ ਕਵੀ ਆਖਦਾ ਹੈ ‘ਸੂਕਰ ਹੈ ਮਹਾਨ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਚੱਜ ਦਾ ਗਾਇਕ ਵੀ ਉਠਿਆ ਹੈ।’

ਸੰਗੀਤ ਸਮਰਾਟ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ‘ਸਰਤਾਜ, ਆਪਣਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਆਪਣਾ ਤੇ ਨਵਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ।’

ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਿਸ ਮੁੰਬਈ ਵਸਦੇ ਗਾਇਕ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਸਰਕਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਆਖਦਾ ਹੈ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਓੜੀ ਹੀ ਲੱਭ ਗਿਆ, ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਲਓ।’

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁੱਠੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਟੋਪੀਆਂ ਲੈ ਕੇ, ਕਦੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਵਸਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਕਦੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਮ ‘ਚ ਬਣਾਏ ਡੋਲੇ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਕਦੇ ਕੰਪਾਂ ਟਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦਣ ਨਾਲੋਂ ਸਰਤਾਜ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇਕੋ ਗੱਲ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਦਸ ਕਿੱਲੇ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਮੱਝ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ, ਜੀਹਦੇ ਮਗਰ ਕੱਟਾ ਸੀ, ਕੱਟੇ ਦਾ ਹੀ ਰੋਲਾ ਪਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਹੋ, ਦੁੱਧ ਦਾ ਚੇਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਸਰਵ-ਪ੍ਰਾਣਿਤ ਵਜੋਂ ਜੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੁਆਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦੌਰ ਸਤਿਕਾਰ ਸਰਤਾਜ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਫਲੋਸਫੀ ‘ਚ ਬੋੜਾ ਲੈ ਕੇ ਚਲਦਾ ਹਾਂ... ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਗਾਇਆ ਸੀ ‘ਕਿੰਨ ਬੀਤੀ ਮੁਕਲਾਵੇ ਵਾਲੀ ਰਾਤ...’ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਨੇ ਗਾਇਆ ਸੀ ‘ਨਾਲੇ ਬਾਬਾ ਲੱਸੀ ਪੀ ਗਿਆ ਨਾਲੇ ਦੇ ਗਿਆ ਦੁਆਨੀ ਖੋਟੀ...’,

ਰਿਹਾ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਖੇ ਤਾਂ ਕੁੱਟ ਪੈਣ ਦੀ ਸੁੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ ਸੀ। ਅਸਲ ‘ਚ ਕਈ ਵਾਰ ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰੋਤੇ ਭੁੱਲ-ਭੁਲਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ‘ਆ ਤਾਂ ਬੱਚੂ’ ਆਖਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਦੇ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਬੜੀ ਹੋ ਰਹੀ ਐ। ਸੂਫੀ ਗਾਇਕ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ, ਦੂਜੀ ਗੱਲ ‘ਦੀਨੋ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ।

ਸਰਤਾਜ ਸੂਫੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਉਹ ਸੂਫੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਇਹਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਸਲੇ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ-ਲਾਦੇਨ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵਾਂਗ ਤੂਲ ਨਾ ਦਿਓ। ਸੂਫੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਸੂਫੀ ਗਾਇਕ ਬਰਕਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ। ਉਹਦਾ ਜਨਮ ਇਕ ਟੱਪਰੀਵਾਸ ਕਬੀਲੇ ਵਿਚ ਹੋਇਐ, ਉਹਦੀ ਗੁਰਬਤ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੇਖਿਆ... ਉਹਦੇ ਹੱਥ ‘ਤੇ ਕਦੇ ਟਕਾ ਧਰਿਆ? ਇਕ ਸੂਫੀ ਗਾਇਕੀ ਤੇ ਬਰਕਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਾਹਲਾ ਸੁਦਾਈ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਧਰਮਕੋਟ ਵਿਚਲੇ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਰੋਡ ‘ਤੇ ਵਸੇ ਘਰ ‘ਚ ਚਲੇ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਬੀਲੇ ‘ਚ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਟਾਂ ਸੁਟਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਸੂਫੀ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੁਦਈ ਨੇ ਉਹਦੇ ਘਰ ਪਾਣੀ ਤੱਕ ਨੀ ਪੀਤਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮਸਰਾਂ ਦੀ ਦਾਲ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖੇ। ਬਰਕਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਰੇ ਲੱਗਣ ਲਈ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ? ਸਰਤਾਜ ਪਤਾ ਨੀ ਕੀਹਦੇ ਕੀਹਦੇ ਗਿੱਟੇ-ਗੋਡੇ ਲੱਗ ਕੇ ਪੱਤਣ ਟੱਪੀਐ ਤੇ ਹੁਣ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਦੀਵੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਨਾਲ ਬਾਲਣ ਵਾਲੇ ਸੂਫੀ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ‘ਚ ਬਾਂਹ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਇਜ਼ਕਦੇ ਕਿਉਂ ਹਨ?

ਸੂਫੀ-ਸੂਫੀ ਦਾ ਰੋਲਾ ਤਾਂ ਬੜਾ ਪਾ ਲਿਐ ਪਰ ਸੂਫੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕੀਹਨੂੰ ਹਨ? ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਕਾਨੂ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ‘ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼’ ਦੇ ਪੰਨਾ 224 ‘ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਸੂਫੀ ਦਾ

ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਸਰਤਾਜ

ਬਰਕਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਾਇਆ ਸੀ ‘ਰੰਨਾਂ ਜੋ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀਆਂ...’, ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਨੇ ‘ਪੰਜੀਂ ਸਾਲੀਂ ਛਤਾ ਨੀ ਭੁਬਈ ਵਿਚੋਂ ਆਇਆ...’, ਉਸਤਾਦ ਲਾਲ ਚੰਦ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਨੇ ‘ਵਿਸਕੀ ਦੇ ਪੈਗ ਵਰਗੀ ਮੈਂ ਇਕ ਕੁੜੀ ਟਿਕਾ ਲਈ ਐ...’, ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਨੇ ‘ਅਹੁ ਵੇਖੋ ਸਤਕਾਂ ‘ਤੇ ਅੱਗ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ ਐ...’। ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਜੇ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਟਪਲਾ ਖਾ ਸਕਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਸਰਤਾਜ ਦੇ ‘ਯਾਮੋ’ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਬਾਰੇ ਏਨੀਆਂ ਢਿੱਡ ‘ਚ ਮੁੱਕੀਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ? ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਗੀਤ ‘ਚ ਮਹਿਜ਼ ਤੁਕਬੰਦੀ ਹੈ, ਚਲੰਤ ਹੈ ਪਰ ਐਡੀ ਕਿਹੜੀ ਗਾਂ ਕੋਠੇ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗੀ ਐ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਆਲੂਆਂ, ਸਬਜ਼ੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰੋਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਐ, ਸਰਦੂਲ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਆਖਦਾ ਹੈ ‘ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦਾ ਫਗਵਾੜੇ ‘ਚ ਹਾਲ ਹੀ ‘ਚ ਇਕ ਸ਼ੋਅ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਗੀਤ ‘ਸਾੜਾ ਹੋ ਜਾ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਲੈ’ ‘ਚ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਾ

ਅਰਥ ਹੈ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਉੱਠ। ਜੋ ਕੰਬਲ ਜਾਂ ਕੰਬਲ ਦੀ ਖਫਨੀ ਪਹਿਨੇ, ਉਹ ਸੂਫੀ ਹੈ। ਜੋ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਸੂਫੀ ਹੈ। ਜੋ ਗਿਆਨੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਸੂਫੀ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਫਿਰਕਾ ਸੂਫੀ ਜਾਂ ਸੂਫੀ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੇਦਾਂਤ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਹਾਉਦੀਨ ਸ਼ਾਮ ਹੈ ਜੋ ਈਸਵੀ 13ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ‘ਚ ਹੋਇਆ ਹੈ।’

ਸਰਤਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਗੀਤ ਵਿਚ ਦੀਨਾ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਵਰਤ ਲਿਆ ਕਿ ਲੰਡਨ ਤਕ ਅਮੀਨ ਮਲਿਕ ਨੂੰ ਦੰਦ ਟੁਕਵੀਂ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਦੇਣੀ ਪੈ ਗਈ। ਜੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ‘ਮਾਂ ਦਾ ਦੀਨਾ’ ਤਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਭੈਣ ਦਾ ਦੀਨਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ। ਭਾਈ ਕਾਨੂ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ‘ਮਹਾਨ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼’ ਦੇ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 637 ‘ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੀਨਾ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ, ਦੀਆ, ‘ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਇ ਲਾਲਨਾ ਗੁਰਮਨੁ ਦੀਨਾ ਇਨਉ ਸੁਨਹੁ ਇਕ ਦੀਨਾ’ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗਾਲੂ ਕਿਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਹਾਲੇ ਤਕ ਕਿਸੇ ਪੁਸਤਕ ‘ਚ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਹੁਣ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਗਾਲੂ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਅਮੀਨ ਮਲਿਕ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਏਦਾਂ ਹੋ ਵੀ ਸਕਦੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜੋ ਉਥੇ ਗਾਲੂ ਵਰਗੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਪਿੱਠ ਨੂੰ ਢੂਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਡੋਗਰੇ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਵੀ ਕਈ ਥਾਂ ਇਹ ਗਾਲੂ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੈਰ! ਅਮੀਨ ਮਲਿਕ ਨੂੰ ਏਨਾ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਮ ਦੇਣ ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਮੀਨ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਨੇ ਕੀ ਇਕ ਉਸਾਰੂ ਬਹਿਸ ਤੇ ਸਭਿਅਕ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ? ਦੀਨ ਤੋਂ ਦੀਨਾ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜੇ ਦੀਨਾ ਗਾਲੂ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦੀਨ-ਧਰਮ ਜਾਂ ਦੀਨ-ਇਮਾਨ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮਾਅਨੇ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਪਰ ਡੇਢ ਕੁ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ‘ਚ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਏਨਾ ਰੋਲਾ? ਤੋਬਾ!

ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਕਲਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ। ਸਰਤਾਜ ਦੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦੈ, ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਉਹਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚਲੇ ਇਕ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸਰਦੂਲ ਸਿਕੰਦਰ ਵਰਗੇ ਗਾਇਕ ਉਹਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਕੋਈ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਲੈ ਰਿਹਾ। ਕੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬੋਰੇ ਹਨ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀ ਨੀਅਤ ‘ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ।

ਸਰਤਾਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਪਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਿਐ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਪਰ ‘ਕੁੜੀ’ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ‘ਆਦਮੀ’ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ‘ਚ ਅਲੰਕਾਰ ‘ਇਥੇ ਜੀਹਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜੋਰ ਉਹਦਾ ਓਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧੰਦਾ... ਜੀਹਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਬਣਾਈ ਆਪੋ ਜਾਣਦਾ ਏ ਰਾਜ...’ ਸਲਾਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਗੀਤ ਵਿਚਲੇ ਦੋ ਅੰਤਰਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਾਂਗਾ:-

ਹੋਣ ਜਿੰਦਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬੰਦਾ ਉਦਾਂ ਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਕਦੇ ਚੋਪੜੀ ਵੀ ਸੁੱਟੇ ਕਦੇ ਸੁੱਕੀਆਂ ਵੀ ਖਾਂਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਖੇਤਿਆਂ ‘ਚ ਅੰਬਰਾ ‘ਤੇ ਉਡੇ, ਉਹੀ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅਤਿ ਦਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਹਰ ਆਦਮੀ ‘ਚ ਹੁੰਦਾ ਇਕ ਨੋਕ ਇਨਸਾਨ ਹਰ ਆਦਮੀ ‘ਚ ਇਕ ਬਦਮਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਏ...

ਜੀਹਨੂੰ ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਸੀਗੇ ਆਪਣੇ ਨਿਆਣੇ, ਫਿਰ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਛੱਡ ਗਿਆ ਖੋਰੇ ਕੀਹਦੇ ਭਾਣੇ, ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਗਿਆ ਸੀ ਲੈਣ ਝੋਲੇ ਵਿਚ ਦਾਣੇ, ਉਹੀ ਸੁਭਾ ਅਖੁਬਾਰ ਵਿਚ ਲਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਏ...।

ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਗੱਲ ਜਿਵੇਂ ਪਾਸ਼ ਦੀ ਸੋਚ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਗੱਲ ਸਰਤਾਜ ਦੇ ਪੱਗ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਾਲ ਕੱਢਣ ਦੀ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਰਤਾਜ ਵਾਲ ਅੰਦਰ ਵੀ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਲੱਗਾ ਪਰ ਸਿੱਖੀ ਏਨੀ ਦੁਰਲੱਭ ਤੇ ਛੋਟੀ ਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਉਹਦੇ ‘ਤੇ ਹਰ ਨਿੱਕੀ ਮੋਟੀ ਗੱਲ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕਤ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਆਏ। ਬਰਮਿੰਘਮ ਦੇ ਮੇਅਰ ਹਾਉਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸੀ ਤੇ ਰੋਲਾ ਸੀ ਲੰਗਰ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ। ਮੈਂ ਮੱਕਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਚਲੋ ਜੇ ਕੋਈ ਬੱਲੇ ਬਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਗੋਡੇ ਦੁਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੁਰਸੀ ‘ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕ ਵੀ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਫਿਕਰ ਉਸ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਕਰੋ ਕਿ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਤਾਂ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਾੜੀ ‘ਚ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਪਾਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਕਈ ਪੱਗ ਤਾਂ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਿਰ ਨਾਈ ਤੋਂ ਮੁਨਾ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਲੇ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਹੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ‘ਚ ਨਾ ਬੰਨ੍ਹੋ। 1990 ਵਿਚ ਲੰਡਨ ਦੇ ਬੈਂਬਲੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਨੁਸਰਤ ਫਤਿਹ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚ 60 ਫੀਸਦੀ ਗੋਰੇ ਸਨ ਤੇ ਗੀਤ ਸੀ ‘ਦਮਾ ਦਮ ਮਸਤ ਕਲੰਦਰ...’ ਗੋਰੇ ਪੱਛਾਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਬਦ ਨਹੀਂ, ਸੰਗੀਤ ਹੀ ਸਮਝ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇ ਦੁਨੀਆਂ ‘ਚ ਸੱਤ ਸੂਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸਾੜ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਗੀਤ ਹੀ ਹੈ। ਕਲਾਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜਾਤ ਧਰਮ ਮਜ਼ਹਬ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੀ ਰੱਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦੈ।

‘ਸਰਪੋਚ’ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਲਗਦੇ ਹੱਥ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਹਮਾਯੂੰ ਤਖਤ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਸੰਗੀਤਕ ਮਹਿਫਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਕਿ ਗਾਇਕ ਦੇ ਤਾਨਪੁਰੇ ਦੀ ਤਾਰ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਗਾਇਕ ਨੇ ਰਾਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਸਗੋਂ ਜਦੋਂ ਤਕ ਤਾਰ ਗੰਢੀ ਜਾਂਦੀ, ਉਹਨੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਇਕ ਤਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਵਰਗਾ ਗਹਿਣਾ ਉਤਾਰ ਏਨਾ ਖੂਬ ਤਾਲ ਸਿਰਜਿਆ ਕਿ ਤਾਨਪੁਰੇ ਦੀ ਤਾਰ ਟੁੱਟਣ ਵਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਸੱਤ-ਅੱਠ ਸਾਲ ਮੈਂ ਸੁਆਮੀ ਹਰੀ ਦਾਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੁਮਾਰ ਗੰਧਰਵ ਤੱਕ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹੋਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸੰਗੀਤ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਇਰਾਨੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦਾ, ਇਰਾਨੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਿਸੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੱਦ ਦੁਆਲੇ ਸੀਣ ਕਿਉਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਇਕ ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਵੀਤ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪੜ੍ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਲਿਆ ਕਿਥੋਂ ਹੈ? ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸੱਚਾਈ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਉਹੀ ਜਾਣਨਾ। ਉਂਜ ਜੇ ਮਲਕੀਤ ਤੇ ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਪੱਗ ‘ਤੇ ਗੋਟਾ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਰਤਾਜ ਦੇ ਗਹਿਣਾ ਟੰਗਣ ਨਾਲ ਕੀ ਪਰਲੋ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਹੈ? ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਨੀਏ ‘ਜੱਗ ਭਾਉਂਦਾ’ ਪਰ ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਸਲਾਹ ਦਈਏ ਕਿ ਤੂੰ ਆਹ ਨਾ ਪਹਿਨ ਤੇ ਆਹ ਪਹਿਨ।

ਇਕ ਘਟਨਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ ਕਿ ਘੁੰਮਦੇ-ਘੁਮਾਉਂਦੇ ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਪਿੰਡ ਹੋ ਬੋਆਲ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ), ਹੁਣ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਇਥੇ ਇਕ ਕਵੀ ਪਸੂਆਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ‘ਚ ਫਾਰਮਾਸਿਸਟ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਡਾਕਟਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, ‘ਤੁਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?’ ‘ਗਾਹੋ-ਬਗਾਹੋ ਚੰਗੀ ਗਜ਼ਲ ਲਿਖ ਲੈਣੈ।’ ‘ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਹੀ ਕਰ ਦਿਓ।’ ‘ਦੱਸੋ?’ ‘ਉਹਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ‘ਚ ਟਾਈ, ਐਨਕਾਂ ਤੇ ਪੋਚਵੀਂ ਪੱਗ ਨਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਆਇਆ ਕਰੋ।’

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 29 ‘ਤੇ)

ਭਾਈ, ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਸਰਤਾਜ ਵੇਖਣ ਚੱਲਣੈ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਐਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ): ਮੇਰਾ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਟੱਕਰਿਆ ਤਾਂ ਚਿਟਕਾਰੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਦੱਸੇ ਕਿ ਕੱਲ ਮੈਂ ਕੰਮ ‘ਤੇ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਬੀਵੀ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਆਹੰਦੀ:

‘ਜੀ ਕੀ ਕਰਦੇ ਓ?’
ਓਹੀ ਜੋ ਰੋਜ਼ ਕਰਦਾਂ।
ਜੀ ਬਬਲੀ ਇਕ ਡਿਮਾਂਡ ਕਰਦੀ ਐ।
ਕੱਲ ਤੇਰੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ‘ਤੇ ਹਜ਼ਾਰ ਲਾ ਕੇ ਹਟਿਆਂ, ਅੱਜ ਬੇਟੀ ਤੋਂ ਡਿਮਾਂਡ ਕਰਵਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਦੱਸ ਕੀ ਐ? ਜੀ ਮਨ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਿਓ।
ਬੋਲ ਤਾਂ ਸਹੀ।
ਬਬਲੀ ਆਹੰਦੀ ਹੈ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ 2 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਰਤਾਜ ਦਾ ਸ਼ੋਅ ਵੇਖਣ ਜਾਣੈ।
ਇਹਨੂੰ ਸਮਝ ਪੈ ਜੁ?
ਜੀ ਬੁਰਾ ਨਾ ਮੰਨਿਓ, ਜੀ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਵੀ ਕਰਦੈ।
ਕੁੜੀ ਦਾ ਪੱਜ ਪਾਈ ਜਾਨੀ ਐ, ਆਪਣੇ ਰੱਜ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ।’

ਤੇ ਉਹ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ‘‘ਜਿਹੜੇ ਰੋਗ ਨਾਲ ਬੱਕਰੀ ਮਰ ਗਈ ਉਹੀ ਰੋਗ ਪਠੋਰੇ ਨੂੰ... ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ ਪਰ ਹੁਣ ਲੱਤ ਉਪਰ ਦੀ ਹੋ ਗਈ।’’

ਗੱਲ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਵਾਂਗ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਾਂਵਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥੀ ਤੋਰਨ ਲੱਗ ਪੈਣ ਉਹ ਜੰਗਾਂ ਹਾਰੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਜਿਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਕਹਿਣ, ‘ਬੱਚੇ ਜਾਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਹਨ,’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਅਸਫਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਠਦਾ।

ਸਤਿਕਾਰ ਸਰਤਾਜ ਦੇ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੋਅ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਮਨਦੀਪ ਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ 2 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਸੰਗੀਤਕ ਮਹਿਫਲ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਿਮਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਬੁੱਢਾ ਹੈ। ਮਨਦੀਪ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਰੇਡੀਓ ਟਾਕ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਹੀ ਸਰਤਾਜ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇੰਨਾ ਪਿਆਰ ਮਿਲਿਆ ਜਿਵੇਂ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਚਲਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ।

ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦਾ ਕਲਾਕਾਰ ਰੇਸ਼ਮ ਬੰਗਿਆਂ ਵਾਲਾ

ਬੰਗਿਆਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਦੀ ਚਰਨ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਅੱਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਸਾਹਿਬ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੀਂਦੋਵਾਲ ਪਿੰਡ ਹੈ ਜੋ ਜੀਣੇ ਗੁੱਜਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ। ਬੰਗਾ ਵਿਖੇ ਹੀ ਬਾਬਾ ਗੋਲਾ (ਮਾਨ) ਪਾਰਕ ਤੇ ਸਕੂਲ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਹੈ। ਉਹੋ ਬਾਬਾ ਗੋਲਾ ਜਿਹੜੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਬੰਗਾ ਆ ਵਸੇ ਸਨ। ਇਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਜਾੜ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਗੋਲਾ ਦੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਵਸਣ ਨਾਲ ਬੰਗਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋਇਆ। ਇਥੇ ਬਾਬਾ ਗੁਲਾਮੀ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਆਏ ਸਾਲ ਇਥੇ ਭਰਵਾਂ ਜੋਤ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੰਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਕਲਾਕਾਰ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ, ਕੁਲੀਦਘ ਮਾਣਕ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਲਾਕਾਰ ਇਥੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਅਗਰ ਬੰਗਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਬੰਗਿਆਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੋਰ ਵੀ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਬੜਾ ਜਿਹਾ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਮਜਾਰਾ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਮੁਫਤ ਇਲਾਜ ਵਾਸਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੀਤਕਾਰ ਪਾਲ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਨਗਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਗਲਾ ਪਿੰਡ ਪਹਿਲਵਾਨ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਸਤਾਦ ਪਹਿਲਵਾਨ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿੰਡ ਰਾਏਪੁਰ ਡੱਬਾ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਤਕੜੇ ਤਕੜੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਅਤੇ ਪੀ.ਆਰ. ਸੌਧੀ ਵਰਗੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੋਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਮਜਾਰਾ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਿੰਡ ਗੁਣਾਚੋਰ ਹੈ ਜਿਥੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ 'ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ' ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਜਸਵੀਰ ਕਰਨਾਣਾ ਵਰਗੇ ਉਲੰਪੀਅਨ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੀਤਕਾਰ ਜਸਵੀਰ ਦਾ ਪਿੰਡ ਵੀ ਗੁਣਾਚੋਰ ਹੈ।

ਅਗਰ ਬੰਗਿਆਂ ਦੇ ਅੱਡੇ ਵਿਚੀਂ ਸੋਤਰਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਸੋਤਰਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਨਿੰਮ ਦੀਆਂ ਦੋ ਦਾਤਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਸਨ। ਬੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਬੜਾ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜਾਦ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿੰਡ ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੁੱਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਬਾ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਤੰਡਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਗੇਟ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਬੰਗਾ ਇਲਾਕਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸ, ਭਗਤਾਂ, ਪੀਰਾਂ-ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸਦਕਾ ਹੀ ਬੰਗਿਆਂ ਦੇ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਜੇ ਗੀਤਕਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪਾਲ ਮਜਾਰੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਰਾਮ ਸ਼ਰਨ ਜੋਸ਼ੀਲਾ ਦਾ ਨਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਲਾਕਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਰੇਸ਼ਮ ਦਾ

ਨਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜੁਬਾਨ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਖਟਕੜ ਖੁਰਦ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਬੰਗਿਆਂ ਵਾਲਾ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਮਾਣ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ 'ਚ ਵਧੀਆ ਆਵਾਜ਼ ਸਦਕਾ ਗਾਇਕੀ ਦੀਆਂ ਧੁੰਮਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਬੰਗਿਆਂ ਦੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਜਾਂ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲਿਆ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਖਟਕੜ ਖੁਰਦ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਲਹਿੰਬਰ ਸਿੰਘ

ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ
ਫੋਨ:917-375-6395

ਵਡੇਚ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਨਛੱਤਰ ਕੌਰ ਵਡੇਚ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਛਿੱਟ ਰੱਖਣ ਤੇ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਬੋਹਿਸਾਬ ਸੌਕਾ ਸੀ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਕਰਕੇ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡੀ ਤੇ ਗਾਉਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਲਈ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚੰਗਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਇਆ। ਅਨੇਕਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਤੱਤੋ-ਠੰਢੇ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਚੰਗਿਆਣੇ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰਲੇ ਵਾਲੀ ਪੱਗ, ਤਿੱਲੇ ਵਾਲਾ ਨੋਕਦਾਰ ਖੁੱਸਾ, ਲੰਬਾ ਕੁਝਤਾ ਤੇ ਛੱਡਵਾਂ ਚਾਦਰਾ ਲਾ ਕੇ ਵਾਰਾਂ ਗਾਉਂਦਾ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀਲ ਲੈਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਰ ਗਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਪੰਡਾਲ 'ਚ ਸੰਨਾਟਾ ਛਾ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੇਖੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸਿੰਘੀ ਦਾ ਮਹਿਲ ਬਣਾ ਚੱਲਿਆ, ਵਿਚ ਇੰਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸੀਸ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਲਾ ਚੱਲਿਆ' ਵਰਗੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਪੂਰੇ ਦਮ, ਜਲੌਅ ਤੇ ਹਿੱਕ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦਾ ਰੇਸ਼ਮ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਗੁਰੂਪ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕਲਾਕਾਰ ਬਲਜੀਤ ਬਿੰਦੂ, ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ, ਬਲਵੀਰ ਪਦਮ ਤੇ ਖੁਦ ਚੰਗਿਆਣਾ ਸਟੇਜ ਸੰਭਾਲਦਾ। ਬੰਗਾ-ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਇਸ ਗੁਰੂਪ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਤ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਯੁੱਗ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੱਥਰ ਦੇ ਤਵੇ, ਟੇਢੇ ਮੰਜਿਆਂ 'ਤੇ ਬੜੇ-ਬੜੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਰੱਖਣੇ ਤੇ ਰੇਗਤੀਆਂ ਜੋੜ ਕੇ ਸਟੇਜ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਕਿਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੇਖਣ ਲਈ ਸਾਈਕਲਾਂ, ਸਕੂਟਰਾਂ, ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲਾਂ ਅਤੇ ਟਰੈਕਟਰਾਂ 'ਤੇ ਵਹਿਰਾਂ ਘੱਤ ਲੈਣੀਆਂ। ਉਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਇੱਜਤ ਮਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਭ ਕੁਝ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 'ਚ ਧੂਮ-ਧੜੱਕੇ ਡੀ.ਜੇ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਂਚ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੀ। ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਨੇ ਸਟੇਜਾਂ ਤੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਲੇਅ ਬੈਕ ਗਾਣਾ ਤਾਂ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਰੇਸ਼ਮ "ਹਾਲ ਸੱਜਣਾ ਦਾ ਪੁੱਛ ਲੈ" ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਨਕਲੀ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਉਹਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਹਿਲਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਰੰਗ ਬਰੰਗੇ ਕੰਡੇਚਨੇ ਵਾਂਗ ਵਾਲ

ਬਣਾ ਕੇ ਟਪੁਸੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਇਉਂ ਹੱਥ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹਦੇ ਮੱਖ ਲੜਦੀ ਹੋਵੇ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੰਗ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਗੈਰਾ ਤੋਂ ਦੂਰ, ਕਲਾ ਤੋਂ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਬੰਗਿਆਂ ਦੇ ਮਾਣ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਅਨੇਕਾਂ ਦੋਗਾਣੇ, ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਤੇ ਯੋਧਿਆਂ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਗਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਦੀ ਛਾਪ ਛੱਡੀ। ਸੁਰ-ਤਾਲ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਮੰਡੀ 'ਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਜਾਂ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਲਈ ਪਿਆਰ ਤੇ ਹੌਸਲਾ ਦੇਣ ਤੇ ਵੱਡੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮਾਣ ਤਾਣ ਤੇ ਇੱਜਤ ਕਰਨੀ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਿਆ। ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਬਾਬਾ ਬੇਹਤ ਲਾਲ ਚੰਦ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਨਾਲ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ 'ਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਯਾਦਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਨੇ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

34 ਸਾਲ ਗਾਉਣਾ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਰੱਖਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ। ਗਾਉਣਾ ਵੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ। ਰਾਤੋਂ ਰਾਤ ਅਮੀਰ ਬਣਨ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ 'ਚ ਕਈ ਨਵੇਂ ਗਾਇਕ ਬਿਨਾਂ ਤਪੱਸਿਆ, ਬਿਨਾਂ ਰਿਆਜ਼ ਕੀਤਿਆਂ ਹੀ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਟੀਸੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਤੱਤ-ਭੜੱਤੇ ਗਾਇਕ ਹਵਾ ਵਾਂਗ ਆਉਂਦੇ ਤੇ 'ਨੇਰੂੀ ਵਾਂਗ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੁਫਤ ਦੀ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ 'ਚ ਪੈ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਹਵਾ 'ਚ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਲਾ 'ਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਲਈ ਕਈ-ਕਈ ਸਾਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਜਤ ਕਰਨ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਗਾਇਕਾਂ ਦਾ ਕੱਦ ਬੁੱਤ ਹੋਰ ਉਚਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਭੇਡੂ ਵਾਂਗ ਨੀਲੇ ਪੀਲੇ ਵਾਲ ਰੰਗ ਕੇ ਨਵੇਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਾਣ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਤੁਰਲੇ ਵਾਲੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਬੰਨ ਕੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ?

ਮਾਖਿਓ ਮਿੱਠੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗਾਣੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਜਿਵੇਂ ਚਰਨਜੀਤ ਆਹੁਜਾ, ਐਚ ਐਮ ਸਿੰਘ, ਕੇ.ਐਸ. ਨਰੂਲਾ (ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕਾ ਜਸਪਿੰਦਰ ਨਰੂਲਾ ਦੇ ਪਿਤਾ) ਅਤੁਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਰਿੰਦਰ ਬੱਚਨ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਬੱਚਨ।

ਇਸੇ ਗੁਰੂਪ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਜੇਜੋਂ, ਵੀਰਮਪੁਰ ਅਤੇ ਨਾਨੋਵਾਲ ਵਰਗੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਆਹਾਂ ਸ਼ਾਦੀਆਂ 'ਤੇ ਗਾ ਕੇ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਜਾਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ 'ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮਾਣ ਤਾਣ ਕਰਨਾ ਤੇ ਆਓ ਭਗਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਾ ਛੱਡਣੀ।

ਦੂਜੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਫਤਰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ, ਜਗਮੋਹਣ ਕੌਰ, ਕੇ. ਦੀਪ, ਅਮਰ ਚਮਕੀਲਾ, ਰੰਗੀਲਾ ਜੱਟ, ਕੁਲਦੀਪ ਪਾਰਸ ਤੇ ਸ਼ੀਤਲ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਤਲ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਰੇਸ਼ਮ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਵਰਗੀ ਸ਼ੀਤਲ ਨਾਲ ਵੈਸੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ ਕੈਸੇਟ ਜਗਮੋਹਣ ਕੌਰ ਨਾਲ 'ਸੁਣ ਮੇਰੀ ਔਸੀਏ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ' ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਈ ਗਈ।

1982 'ਚ ਚਰਨਜੀਤ ਆਹੁਜਾ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ "ਲੈ ਜਾ ਮੇਰੀ ਹਿੱਕ ਮਿਣ ਕੇ" ਰਿਦਮ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਈ। 1983 'ਚ ਐਚ ਐਮ

ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ "ਡਰੈਵਰਾਂ ਦੀ ਡਾਂਗ ਖੜਕੇ" ਚਰਨਜੀਤ ਆਹੁਜਾ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਢਾਲੀ ਗਈ। "ਅਮਲੀ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ" ਨੂੰ ਕੇ ਐਸ ਨਰੂਲਾ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਐਚ.ਐਮ.ਵੀ. ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਅਠਰੀਕੇ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਤੇ ਵੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਏ। ਟੀ ਐਮ ਸੀ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਕੈਸੇਟ "ਬੋਗਮਪੁਰੇ ਦਾ ਵਾਸੀ" ਅਤੇ "ਬਿੱਲੇ ਗਿੱਧੇ ਵਿਚ ਨੱਚ" ਦੋਵੇਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਬੱਚਨ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਈਆਂ। "ਬੋਗਮਪੁਰੇ ਦਾ ਵਾਸੀ" ਕੈਸੇਟ ਦੀ ਮੰਗ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੁਣ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

"ਤੇਰੀਆਂ ਬੇਰੰਗ ਚਿੰਠੀਆਂ" ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ "ਸਾਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ" ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਬੱਚਨ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੈਸੇਟਾਂ

ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ/ਚਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਦਿਲ 'ਚ ਵਸਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਚੌਤੀ-ਪੈਂਤੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਵੇ ਤੇ ਕੈਸਿਟਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣੇ ਨਵੀਂ ਆਈ ਸੀ ਡੀ "ਸੋਹਣਿਓ ਗੁੱਡ ਮੋਰਨਿੰਗ" ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਤੋਹਫਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿੱਛਾ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ, ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਐਤਕੀ ਦੇ 23 ਮਾਰਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਐਮ ਐਲ ਏ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਹਾ ਤੇ ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਤੁੰਬੀ 'ਤੇ ਗੀਤ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਦੇ ਕੇ ਵਡਮੁੱਲਾ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਰੂਹ ਖੁਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚੰਗਿਆਣਾ ਗੁਰੂਪ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕਲਾਕਾਰ ਤਾਂ ਲਗਪਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਉਸ ਗੁਰੂਪ ਦੇ ਆਖਰੀ ਚਿਰਾਗ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਧੁੰਮਾਂ ਪਾਉਣ ਤੇ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਲਾਕਾਰੀ ਦਾ ਜਾਦੂ ਚਲਾ ਰਿਹਾ। ਹਰ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਜਾ ਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਗੀਤਕਾਰਾਂ, ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਯਾਰਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਗਰੀਬ-ਗੁਰਬੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਵੀ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਯਾਰਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹਿਫਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਤੇ ਤੁੰਬੀ ਦੀ

ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਰੇਸ਼ਮ ਦੀ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਤਸਵੀਰ

ਨੇ ਚੰਗੀ ਵਿਕਰੀ ਕੀਤੀ। "ਲੱਕ ਮੇਰਾ ਰੇਸ਼ਮ ਦਾ" ਰਾਮ ਸ਼ਰਨ ਜੋਸ਼ੀਲਾ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਐਚ ਐਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਪਰੋਇਆ ਗਿਆ। ਜ਼ਹਿਰ ਅਹਿਮਦ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਸਮੇਂ ਇਸ ਕੈਸੇਟ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸੀ।

ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਕੁਲਜੀਤ ਵੱਲੋਂ "ਭੋਲੀ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣੀ ਐ" ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜੱਸੀ ਬੁਦਰਜ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ "ਚਿੰਠੀਆਂ ਚੋਰੀਉਂ ਪਾਵਾਂ" ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਈ। "ਹਾਲ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਪੁੱਛ ਲੈ" ਤੇ "ਚਿੰਠੀ ਸੱਜਣ ਦੀ ਆਈ" ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਅਤੁਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਸੰਗੀਤ 'ਚ ਢਾਲਿਆ ਗਿਆ।

ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਤੇ ਮਾਣਕ ਨਾਲ ਜਗਰਾਵਾਂ ਤੇ ਮਜਾਰਾ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ 'ਕੱਠਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤੇ ਤੇ ਇਕ ਸਾਲ ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਹਿਸਾਰ ਵਲ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਨਾਲ ਕਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ, ਜਗਮੋਹਣ ਕੌਰ, ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ, ਅਮਰ ਚਮਕੀਲਾ, ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ ਵਰਗੇ ਨਾਮਵਰ ਫ਼ਨਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਸਾਥ ਮਾਨਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਦੇਵ ਬਰੀਕਿਆਂ ਵਾਲਾ, ਚੰਨ ਗੁਰਾਇਆਂ ਵਾਲਾ, ਲਾਭ ਚਤਾਮਲੀ ਵਾਲਾ, ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ, ਰਾਮ ਸ਼ਰਨ ਜੋਸ਼ੀਲਾ, ਪਾਲ ਧਮਾਈ ਵਾਲਾ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਭੋਰਾ, ਬਾਲੂ ਜੀਂਦੋਵਾਲੀਆ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚੰਗਿਆਣਾ, ਗਿੱਲ ਤਿੰਗਣਾਂ ਵਾਲਾ (ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਭਿੰਦੀ ਤਿੰਗਣਾਂ ਵਾਲਾ), ਪਲਭੰਦਰ ਤਿੰਗਣਾਂ ਵਾਲਾ ਤੇ ਖੁਦ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਗਾਏ।

ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਬਹੁਤ ਗਾਇਆ ਗਾਇਆ ਵੀ ਪੂਰੀ ਰੂਹ ਤੇ ਨੱਕ

ਟੁਣਕਾਰ ਦੇ ਜਲਵੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਵਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਜੱਸੋਵਾਲ ਦੇ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਪਿੱਛੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਥ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਔਰਤ ਦਾ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਹੈ। ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਪਿੱਛੇ ਉਹਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਗਮੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਘਰੇਲੂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਭਾਇਆ। ਸਟੇਜ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਗਾਇਕੀ ਵੱਲ ਕਾਫੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥ ਨੂੰ ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਧੰਨ ਭਾਗ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਖੁਸ਼ ਹੈ। ਘਰ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਦੋਵੇਂ ਬੇਟੀਆਂ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਰੇਸ਼ਮ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬੇਟੀ ਤਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਵਜਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਬਤ ਪੁੱਤ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਰੇਸ਼ਮ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮਾਤਾ, ਭੈਣ ਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੱਕੇ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਾ ਕੇ ਬੀਬਾ ਪੁੱਤ ਤੇ ਚੰਗਾ ਭਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ। ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਰੇਸ਼ਮ ਇਸ ਵਕਤ ਕਾਰਟਰੇਟ, ਨਿਉ ਜਰਸੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 732-925-3444 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ

ਪਰਚੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਅੱਖੇ ਨੇ ਬੜੇ ਮੀਆਂ

ਡਾਕਟਰ ਬਿਨਾਂ ਦਵਾਈ ਦੇ ਬਿਮਾਰ ਦੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਆਕੜੇ ਹੋਏ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਦਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਹੰਕਾਰ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਤਾਲੂਏ 'ਚ ਖੁਰਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜੋਗੇ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੀ ਥਾਂ ਠਿੱਬੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਾਥ ਤਿੜਕੇਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਤਲਾਕ ਢਿੱਡ 'ਚ ਹੁਰੇ ਮਾਰ ਕੇ ਕਰੇਗਾ 'ਚਲੋ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘਰ।' ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਬਦਲਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਪਰਚੇ ਅੱਖੇ ਵੀ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਅਕਲ ਨਾਲ ਵੀ ਨਕਲ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕੋਗੇ। ਜਿਹੜੇ ਸੀ ਤਾਂ ਗਿੱਦੜ ਪਰ ਭਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਖੱਲ 'ਚ ਲੁਕਣ ਦੀ ਸੋਚ ਪਾਰ ਬੈਠੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੱਲ ਤੇ ਛਿੱਲ ਛਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਲੁਹਾਈ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਤਨ 'ਚ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਟੋਲੀ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੁੱਟਣ ਦੇ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਪਰਚੇ ਪਾਉਂਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਈ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿਚ ਪਰਚੇ ਤਾਂ ਮੁਨਸ਼ੀ ਜਾਂ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਪਾਏ ਸਨ ਪਰ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਬਹਿਸ ਨੇ ਨੰਬਰ ਇਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ 'ਚ ਤਾਂ ਬੈਠ ਗਈਆਂ ਪਰ ਪਰਚਾ ਸਿਲੇਬਸ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਉਹ ਫਿਰ ਬਾਰੀਆਂ 'ਚ ਖਲੋ ਕੇ ਬਾਹਰ ਝਾਕਣੇ ਹਟ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕੀਆਂ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਵਰ ਤਾਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਪਰ ਵਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਨਫਰਤ ਦੀ ਅੱਗ 'ਚ ਝੁਲਸ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਸਭਿਅਕ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਲੀੜੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਰੱਬ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰ ਕਰੋ, ਨਫਰਤ ਭੁੱਕ ਦਿਓ, ਪਰ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ। ਧਰਮ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਗਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਡਰਾਵੇ ਦੇ ਦੋ ਕੇ ਛੱਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਮੌਰ ਵੀ ਭੰਨੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਦੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਬਹਿ ਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਖਚਰੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸਣ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਕਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਮਤਿਹਾਨ 'ਚੋਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਰਚੇ 'ਚੋਂ ਇਕ ਨੰਬਰ ਵੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਮਾਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਕੇ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਿਸਾਬ ਦਾ ਅੱਖਾ ਪਰਚਾ ਪਾਸ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ...

ਗੱਲੀ-ਬਾਤੀ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ
ਫੋਨ: 510-277-2592

ਮੈਂ ਕੋਈ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਪਿੱਛੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਦੇਖ ਲਓ ਜੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਹੈ।'

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬੱਚਾ ਪਾਲਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪਈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ। ਔਰਤ ਜਦੋਂ ਮਾਂ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁਣ ਉਦੋਂ ਉਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮਰਦ ਦੀ ਪਤੀ ਬਣਨ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਪਤੀ ਅੰਦਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ, ਚਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੌਜ ਮਸਤੀ ਦੇ ਦਿਵੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਗਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਤੇ ਮਰਦ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਪਰਚੇ ਉਦੋਂ ਮਾਰਕ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੀ ਦੀਵਾਰ 'ਤੇ ਚਾਰੇ ਪੈਰ ਇਕੱਠੇ ਦਸਤਕ ਦੇਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ ਵੀ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਇਮਤਿਹਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਸ ਕਰਨੇ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਪਰਚੇ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਲਾਂਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿਲੇਬਸ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸ ਲਈ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕ ਨਾ ਸਮਝਣ ਤੇ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਪਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨਾ ਕਰਨ। ਅਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪਰਚਾ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਪਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਵੇਖਿਓ ਕਿ ਵੇਟਾ ਵੇਲੇ ਪਰਚਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਅ ਤੇ ਮਹੱਤਵ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਵੇਲੇ ਗਿੱਧਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁੱਕ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਤੀਜਾ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਾ ਵੀ ਜਾਵੇ। ਚਮਚਿਆਂ ਦੀ ਭੀੜ 'ਜਿੱਤੇਗਾ ਬਈ ਜਿੱਤੇਗਾ' ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਿੱਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਂਦਿਆਂ, ਅਸਮਾਨ ਤੇ ਧਰਤੀ ਇਕ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਬਾਅਦ

ਵਿਚ ਜਾਅਲੀ ਵੇਟਾਂ ਦਾ ਉਲਾਂਭਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦੇਣਾ ਪਵੇ। ਜਿਹੜੇ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਥੇ ਇਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਨਾਂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੀ ਰਿਹਾ, ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਵੇਟਾਂ ਵੇਲੇ ਪਰਚਾ ਦਾਖਲ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੇਤਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਸ ਨੇ ਪਾਣੀਊਂ ਪਤਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੋਇਆ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਸੀ ਕਿ ਪਰਚਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਦਸ ਬੰਦਿਆਂ ਤੇ 5 ਗੱਡੀਆਂ ਤੋਂ ਵਧ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਵਿਚਾਰਾ ਉਹ ਪਰਚਾ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣ ਆਇਆ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਾ ਚਮਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖੜਕਦਾ ਪਿੱਛੇ ਸੀ ਅਤੇ 50-60 ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਬਣੇਗੀ ਤੇ ਇਹ ਬੰਦਾ ਜਿੱਤੇਗਾ ਵੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਦੇ ਹਲਕੇ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਬਾਣੇ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ, 'ਲਿਆ ਭਾਈ ਤੇਰਾ ਪਰਚਾ ਹੁਣ ਦਾਖਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।' ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਇਹ ਗੱਡੀਆਂ ਵੇਟਾਂ ਪੈਣ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਛੱਡੀਆਂ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਨੇਤਾ ਨੇ ਡੀ.ਸੀ. ਬਦਲਣ ਦਾ ਚਾਅ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਈਆਂ ਅਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਭਰਮ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਰਚਾ ਲਿਖ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇੰਜ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪਤੀ ਬਹੁਤ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਵਿਕੋਗੀ ਬੜੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਤੇ ਇਸ ਘਟੀਆ ਦਾਅਪੇਚ ਨੇ ਇਹ ਫਿਰਤਰ ਚਲਾਈ ਹੋਣੀ ਹੈ ਕਿ 500 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 5000 ਤੀਕਰ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਪਰਚਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਰੈਡੀਓ ਪਰਚੇ ਕੰਪਿਊਟਰ 'ਚ ਸੇਵ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਾਂ, ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਮਾਤੀ

ਮੋਟੀ ਚਰਚਾ ਹੀ ਭਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਦੁਖਦਾਈ ਗੱਲ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਸਤਕ ਤਾਂ ਬੜੀ ਸਰਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਪਰਚਾ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਪੱਖੋਂ ਏਨਾ ਡੁੰਘਾ ਕਿ ਖੂਹ ਵਿਚ ਵਤ ਕੇ ਵੀ ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਪਰਚਿਆਂ ਦੀ ਘਿਓ-ਖਿਚੜੀ ਬੜੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰਚਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਪਰਚੇ ਇਉਂ ਵੀ ਪੈਂਦੇ ਹੋਣਗੇ? ਗੱਲ ਕੋਈ 15 ਕੁ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਬਾਰੂਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਪਰਚੇ ਪਵਾਉਣ ਲਈ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਬਤੌਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇਕ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਧਿਆਪਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਸੀ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਆਖਰੀ ਤਜਰਬਾ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪਰਚੇ ਵੇਲੇ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਅਫਸਰ ਆ ਟਪਕਿਆ। ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਉਪਰੀ ਜਿਹੀ ਨਿਗਾਹ ਮਾਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, 'ਚੇਲ ਨੰਬਰ... ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਜਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਇਹੋ ਮੇਰੀ ਵੱਡੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਹੈ ਤੇ ਪੇਪਰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦਾ ਪੇਪਰ ਖੁਦ ਚੈਕ ਕਰਨਾ ਹੈ।' 'ਠੀਕ ਹੈ' ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਂ ਗੱਲ ਗੋਲੀ ਵਾਂਗ ਇਧਰੋਂ ਸੁਣ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹਿਸਾਬ ਦਾ ਪਰਚਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਆਣ ਟਪਕਿਆ, ਸਿਫਾਰਸ਼ ਉਹ ਵੀ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਦੀ ਹੀ ਕਰੇ। ਹਾਲੇ ਅੱਪਾ ਘੰਟਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਇਕ ਲੀਡਰਨੁਮਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਫਲਾਇੰਗ ਸੁਕੇਡ 'ਚ ਯਾਦਾ ਬੋਲਣ ਆਇਆ ਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਫਿਰ ਕਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਦਾ ਪਤੈਂ? ਉਹਦਾ ਪੂਰਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ, ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਮਨ 'ਚ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਨਕਲ ਖਿਲਾਫ ਕਿੱਲੂ ਕਿੱਲੂ ਕੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਬੰਦਾ ਕਰ ਕੀ ਰਿਹਾ? ਪਰ ਮੈਂ ਪਰਨਾਲਾ ਪੁੱਟ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਟਿਕਿਆ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦਿਨ ਅੱਪਾ ਕੁ ਸਮਾਂ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਹੋਰ ਬੰਦਾ ਸੈਂਟਰ 'ਚ ਬੋਰਡ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਆਣ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਦੀ ਸਲਿੱਪ ਮੇਰੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਜਸਵੀਰ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤੈਂ।' ਉਹ ਸਲਿੱਪ ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਗੁਆਈ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ; 'ਪਿਆਰੇ ਅਸ਼ੋਕ ਰੋਲ ਨੰਬਰ... ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਦਾ ਪਰਚਾ ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਿਊਟੀ ਲਾ ਦਿਓ। ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਹਿਮ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਮਾਣ ਰੱਖੋਗੇ। ... ਸਿੰਘ... ਗੁਪਤ ਸ਼ਾਖਾ।'

ਬਣਾ-ਫੁੱਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਸਤ ਬਚਨ ਕਹਿ ਕੇ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਲੜਕੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕਿਵੇਂ ਰਿਹਾ? ਉਹ ਪਰਚਿਆਂ 'ਚੋਂ ਪਾਸ ਹੋਈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਪਰਚੇ ਕੀਹਦੇ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਇਕ ਲਾਲ ਲਕੀਰ (ਅਰਥ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਆਪ ਹੀ ਲਾ ਲਓ) ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਹਲੇ ਨਿਹੰਗ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਗਦੇ ਸਨ, ਇਉਂ ਉਸ ਚਿੱਠੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਦਾਗੀ ਨੇਤਾ ਦੀ ਜੱਖਣਾ ਪੁੱਟੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਿ... ਗੰਨਮੈਨ ਨੇ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਹੱਥੀਂ ਫੜਿਆ। ਭੱਲੇ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਵਾਂਗ, 'ਤੂੰ ਐਥੇ ਬੈਠਾਂ, ਪੱਖਾ ਘਰੇ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦਾ' ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਸੀ। ਪਰਚੇ ਉਸ ਜਸਵੀਰ ਕੜੀ ਦੇ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਵਿਚਾਰੀ ਦੇ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੈਰ ਇਹ ਗੱਲ ਭਾਵੇਂ ਭਾਵੇਂ ਦੇ ਛੱਰਾਣੇ ਵਾਂਗ ਆਈ-ਗਈ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਬੰਦਾ ਚਿੱਟੀ ਦਾੜੀ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਲਿਬਾਸ 'ਚ ਬਣ ਠਣ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ 'ਕਦੇ ਪਾਪ ਲੁਕਾਇਆਂ ਨਹੀਂ ਲੁਕਦੇ।' ਪਹਿਲਾਂ ਤੀਵੀਂ ਤੇ ਧੀ ਪਰਚੇ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਗੰਨਮੈਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜ਼ਬਰ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੋ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਈ ਝੂਠੇ ਪਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਜਗਾਧਰੀ ਦੇ ਕਾਂ ਵਾਂਗ ਗੋਡਿਆਂ 'ਚ ਸਿਰ ਦੇ ਦੇ ਰੋਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਵੇਖਿਓ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਧਰੁ ਤਾਰਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਪਰਚੇ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਡਾਕਟਰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਡਿਊਟੀ ਲੈਣ ਲਈ ਸੀ.ਐਮ.ਓ. ਜਾਂ ਫੋਰ ਐਸ.ਐਮ.ਓ. ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦਾਨ ਦਖਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਵੇਂ ਸੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਬੰਦੇ ਹੀ ਪਰਚਿਆਂ ਦੀ ਅਸਲੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੇ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੀਹਦੀ ਚੋਵੀ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ ਤੇ ਕੀਹਦੀ ਛੱਬੀ? ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਕਿਵੇਂ ਲੈਣਾ ਹੈ? ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪਰਚੇ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਕਿਸੇ ਜਾਣਕਾਰ ਦੀ ਗੁਆਂਢ 'ਚ 10/7/51 ਹੋ ਗਈ। ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਲੜਾਈ 'ਚ ਖੌਕਾ ਮੁੱਕੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਕੰਬਲ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਮੈਂ ਵੀ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਫਿਰ ਜੇ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਹ ਬੜਾ ਅਜੀਬ ਸੀ। 'ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਾ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨੈਂ?' ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ।

ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਹਰ ਘੜੀ ਇਮਤਿਹਾਨ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਵੇਂ ਪਰਚੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਸ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪਾਸੇ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਮੱਝੀਆਂ ਚਰਾਉਣੀਆਂ ਰਾਝੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਰਚਾ ਸੀ। ਛੰਨਾ ਚੂਰੀ ਦਾ ਖੁਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੀਰ ਨੇ ਪਰਚੇ 'ਚੋਂ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਨਕਲ ਵੀ ਵਰਤੀ ਸੀ। ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਮਿਰਜੇ ਦਾ ਭਜਾਉਣਾ, ਮਹੀਂਵਾਲ ਵਲੋਂ ਪੱਟ ਦਾ ਮਾਸ ਖੁਆਉਣਾ, ਸੋਹਣੀ ਦਾ ਕੱਚੇ 'ਤੇ ਤਰਨਾ, ਫਰਿਹਾਦ ਦਾ ਪਰਬਤ ਚੀਰਨਾ, ਸੌਸੀ ਦਾ ਥਲਾਂ 'ਚ ਭਟਕਣਾ ਐਥੇ ਪਰਚਿਆਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਸੀ। ਮਨੁੱਖ ਰੱਬ ਵਾਂਗ ਆਪਹੁਦਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਭਰਮ ਪਾਲੇ ਪਰ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਲਕਣਮੀਚੀ ਖੇਡਣ ਲਈ ਪਰਚੇ ਪਾਉਣੇ ਹੀ ਪੈਣਗੇ।

ਜੈ ਹੋ ਸੁਖਵਿੰਦਰ...

ਐਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ
ਕਈ ਵਾਰ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਪੰਜੀਰੀ ਇੰਨੀ ਸਵਾਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਣੇਪਾ ਪੀੜ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਵਾਰ ਵਾਰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੰਘ ਗਈਆਂ ਰਾਤਾਂ, ਬੀੜ ਗਈਆਂ ਬਾਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਛੜ ਗਏ ਸੱਜਣ ਚੇਤੇ ਦਾ ਸੰਖ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਲੰਧਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਉਤੇ ਅਮਿਤੋਜ ਵਾਲੀਆਂ 'ਕੱਚ ਦੀਆਂ ਮੁੰਦਰਾਂ' ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਰਹੇ ਹਰਜੀਤ ਨਾਲ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ? ਇਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਏ ਆਰ ਰਹਿਮਾਨ ਗਰੁਪ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਹੈ।

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਮੈਨੂੰ ਹਰਜੀਤ ਦੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਚੋਕ ਨੇੜਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਟੱਕਰਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਹਰਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਚਾਰ ਲਾਈਨਾਂ ਲਿਖ ਦੇਹ। ਤੇਰਾ ਜਾਣਾ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਇਹਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਤੇ ਫਿਰ ਅਜੀਤ ਦੇ ਫਿਲਮ ਅੰਕ ਵਿਚ ਭਾਅ ਜੀ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਨਾਲ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀਆਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਅੱਜ "ਜੈ ਹੋ" ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ। ਉਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਭਰਮ ਹੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੌ ਰਹੀ ਪਤਨੀ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸੇ ਦਾ ਹੀ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜੀਤ ਵਿਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਤੇਜਪਾਲ ਕੌਰ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਗੀਤਕਾਰ ਅਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇਖਦਿਆਂ ਦੇਖਦਿਆਂ ਬਣ ਗਈ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਉਜ ਜੇ ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ, "ਤੂੰ ਜਾਣਦੈਂ ਅਸ਼ੋਕ ਕੌਣ ਐ?" ਜਵਾਬ ਇਹੋ ਹੋਵੇਗਾ, "ਨਾਂ ਤਾਂ ਸੁਣਿਆ ਲੱਗਦੈ।" ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀ ਪਰ ਲਾਵਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਭਾਈ ਭੁੱਲ ਚੁਕਾ ਹੁੰਦੈ। ਬੈਰ! ਪਰੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਵੀ ਹੋਵੇ।

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਅਦਿਤਿਆ ਸੁਆਮੀ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਲੁੱਚੇ ਸਾਧਾਂ ਦੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣੋ ਭਾਈ, ਆਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਪਛਤਾਉਣ ਲੱਗੋ। ਭਗਵੇਂ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਚ ਲੁੱਟ ਕੇ ਇੱਜਤਾਂ ਨੂੰ, ਵੇਖੋ ਧੂਣੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਧੁਖਾਉਣ ਲੱਗੋ। ਸੁਣੀ ਡਾਢਿਆ 'ਬਖ਼ਸ਼ ਦੀ ਭੁੱਲ ਸਾਡੀ,' ਕਿੰਦਾਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਫੋਰ ਭਰਮਾਉਣ ਲੱਗੋ। ਹੁੰਥੀ ਲਾਹ ਕੇ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਸਿਰੋਂ ਲੋਈ, ਖਿੱਲੀ ਧਰਮ ਦੀ ਫੋਰ ਉਡਾਉਣ ਲੱਗੋ। ਭੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਨਿਰੋਂ ਬੁੱਧੁ, ਕਿਵੇਂ ਗੁੰਗੇ ਨੇ ਕਥਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਖੱਟੀ ਪਾਪ ਦੀ ਖੱਟ ਕੇ ਫਿਰਨ ਢੋਗੀ, ਰੋੜੇ ਰਾਹ 'ਚੋਂ ਆਪ ਹਟਾਉਣ ਲੱਗੋ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਭ ਤਿਆਗਣ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਸੀ, ਗੁੱਡੀ ਕਾਮ ਦੀ ਉਚੀ ਉਡਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਪਖੰਡ ਦੀ ਕਰਨ ਵਿਥਿਆ, ਕਾਂਝੀ ਦੁੱਧ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿਲਾਉਣ ਲੱਗੋ। ਪੁਏ ਦਾਗ ਬਦਨ 'ਤੇ ਲਾਹੁਣ ਖਾਤਰ, ਵਿਚ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਵੇਂ ਨਹਾਉਣ ਲੱਗੋ। ਗੁੰਡੇ ਅਦਿਤਿਆ ਵਰਗੇ ਢੀਠ ਪੂਰੇ, ਕਿਲਾ ਪਾਪ ਦਾ ਫੋਰ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗੋ।

ਰਬਾਬ ਦੇ ਰਾਖੇ, ਸੈਨਿਕ ਤੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਨਰਗਿਸ ਅਪਨੀ ਬੇਨੂਰੀ ਪੇ ਰੋਤੀ ਹੈ, ਬੜੀ ਮੁਸਕਿਲ ਸੇ ਹੋਤਾ ਹੈ ਚਮਨ ਮੇਂ ਦੀਦਾਰ ਪੈਦਾ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਈ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਕਰਮੋ ਨੂੰ ਸਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, “ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਤੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਮਿਹਰਬਾਨ ਅਮੋਲਕ ਯਨ ਹੈ। ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਤੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਰਜਨ ਨੇ ਔਤਰਾ ਹੀ ਮਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਖ ਆਰਾਮ ਬੜੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਹੈ।” ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਸੁਣ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਹਾ।

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ ਬੋਕਰਜ਼ਫੀਲਡ
ਫੋਨ:661-827-8256

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਸੁਣਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਦੇ ਦੇਖੀ ਵਰਤਾਰੇ ਕਾਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੀ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, “ਜੇਕਰ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ ਦੇਵੋ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਵਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਤੋਂ ਅਸੀਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਦੀ ਅਸੀਸ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਵਡਾਲੀ ਵਿਖੇ ‘ਗੁਰੂ ਕੀ ਰੋੜ’ ਵਾਲੇ ਅਸਥਾਨ ’ਤੇ ਹੋਇਆ। ਸਭ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਨਮ ਦੀ ਮਿਤੀ 21 ਹਾਤ, 1652 ਬਿ. 1595 ਈ. ਲਿਖੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ 9 ਜੂਨ ਤੇ ਕੁਝ ਨੇ 19 ਜੂਨ, 1595 ਈ. ਲਿਖੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮਿਤੀਆਂ ਹੀ ਠੀਕ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ 19 ਜੂਨ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਗ੍ਰੈਗੋਰੀਅਨ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ 9 ਜੂਨ ਵਿਚ 10 ਦਿਨ ਜੋੜ ਲਏ ਹਨ। ‘ਬੰਸਾਵਲੀਨਾਮਾ’ ਦਾ ਲੇਖਕ 1652 ਬਿ. ਦੀ ਥਾਂ 1647 ਲਿਖਦਾ ਹੈ: ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਜਨਮੇ ਵਡਾਲੀ। ਸੰਮਤ ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਗਏ ਸੈਤਾਲੀ। ਹਾਤ ਮਾਸ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਇੱਕੀ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਗਤੀ, ਘੋਰ ਅਨੈਤਿਕਤਾ, ਆਚਰਨਗੀਣਤਾ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ, ਚਿੰਤਾ, ਆਲਸ ਆਦਿ ਸਮਾਜਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਆਪਤ ਸਨ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਅਸ਼ਾਂਤ, ਅਸਥਿਰ ਅਤੇ ਲਹੂ ਲੁਹਾਣ ਯੁੱਗ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਰ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਮਨਮੋਹਣੇ ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਨਿਕਲਦਾ ਕੱਦ, ਸਵੈਲ ਅੰਗ, ਗਠਿਆ ਸਰੀਰ, ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਚਮਕਦਾਰ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਜੁੱਸਾ ਲੜਾਈ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਬਲ ਸੀ। ਕੁਸ਼ਤੀ ਲੜਨ ਦੇ ਦਾਅ-ਪੈਚਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਮੁੱਠਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ‘ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਪਟਕਾ ਮਾਰਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਲਵਾਰ ਅਤੇ ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵੀ ਧਨੀ ਸਨ। ਆਪ ਫਕੀਰਾਨਾ ਸੁਭਾ ਵਾਲੇ, ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਬੇਜੋੜ ਸੂਰਮੇ ਸਨ। ਗੱਦੀ ‘ਤੇ ਬੈਠਣ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸੇਲੀ ਟੋਪੀ ਪਹਿਨਾਉਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ ਵਿਚ ਸਾਂਭ ਦਿਓ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੁੱਗ ਬੀਤ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਤਲਵਾਰ ਪਹਿਨਾਓ।” ਆਪ ਨੇ ਸ਼ਾਹੀ ਬਸਤਰ ਪਹਿਨੇ ਅਤੇ ਦਸਤਾਰ ਤੇ ਕਲਗੀ ਸਜਾਈ। ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਪਹਿਨੀਆਂ-ਮੀਰੀ ਭਾਵ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਦੀ, ਪੀਰੀ ਭਾਵ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ ਦੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਇਕ ਗੁਨਾਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਤਲਵਾਰ ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਤਲਵਾਰ ਇਸ ਲਈ ਫੜਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਜ਼ਾਲਮ ਅਗੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਜੁਲਮ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਉਣੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੋ।” ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਧਨ ਦੀ ਥਾਂ ਘੋੜੇ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰਾਨੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਨਵਾਂ ਵਲਵਲਾ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਜਾਨ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਕੁਕਨੂਸ ਦੇ ਜਨਮ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਬਰਬਾਦੀ ਦੀ ਸੁਆਹ ਵਿਚੋਂ ਫਿਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਗੈਰਤ ਅਤੇ ਇੱਜਤ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਸਿਖਾਇਆ। ਆਪ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਵੈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਮੋਹਸਨ ਫਾਨੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੁਭਾਗਾ ਹੈ ਜੋ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਬਹਿਸ਼ਤ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤਨੇ ਮਨੇ ਬਾਕੇ ਗੱਭਰੂ ਕੇਵਲ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਤਨ ਢਕਣ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਨੇਕ ਕੰਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜਾਨ ਵਾਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਦਾ ਨੌਕ ਭੰਨਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਮਜ਼ੋਰਾਂ, ਦੁਖੀਆਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਗਿਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ੇਰ ਗੁਇਆਂ ਦੇ ਵੱਗ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮਾਲਕ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਮਜ਼ਲੂਮ ਗੁਇਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਫੌਜ ਦੀ ਵਾੜ ਖੜੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਜਾਂ ਮਾਸੂਮ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਂ ਮੈਦਾਨ ਫਤਹਿ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਕੋਈ ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਸਭ ਦੀ ਇੱਜਤ ਦੇ ਸਾਂਝੀ ਸਨ। ਲੜੀਫ ਨੇ ਆਪ ਦੇ ਦਿਹਾਂਤ ਨੂੰ ‘ਕੌਮੀ ਆਵਤ’ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਮਹਿਬੂਬ-ਏ-ਅੱਲਾ’ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਹੀ ਸਦਕਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖ ਆਪ ਦੀ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਸੜ ਕੇ ਮਰ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਮਯੋਗੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਨ। ਆਪ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰੁਖ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਭਗਤੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਨੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਾਲਮ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਲਕਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁਧ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਉਠਾਇਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸੁਝ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਜਤ, ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਅਣਖ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਦੱਸਿਆ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿਅੰਤਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਬੁਰੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਤੇ ਗੈਰਤਮੰਦ ਕੌਮ ਬਣਾਇਆ। ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੀ ਰੀਤ ਨਾ ਅਪਨਾਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੀ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਮੱਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਇਕ ਗੰਭੀਰੀ ਹੀ ਬਚੇ ਹੁੰਦੇ। ਆਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਉਸਰਈਏ ਹੋ ਨਿਬੜੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਆਪ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੰਤਵ ਛੂਤ-ਛਾਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਭਰਾਤਰੀ ਭਾਵ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਏਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਧਰਮ ਕਾਰਨ ਚੰਗਾ ਜਾਂ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਰ ਜਾਤ, ਹਰ ਧਰਮ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਮਾਨ ਸੀ। ਏਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਕੇਵਲ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਖਿੱਚੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਜੈਸਲਮੇਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸੈਨਾਪਤੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਜੇ ਪਠਾਣ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਸਨ, ਆਪ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਏ। ਪੈਦੇ ਖਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਪਾਲਿਆ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਜ਼ਖਮੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਮਲੂਮ ਪੱਟੀ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਂਗ

ਹੀ ਕਰਵਾਉਂਦੇ। ਸਿੱਖ ਬੇਸਹਾਰਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਇਜ਼ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ, “ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਘ੍ਰਿਣਾ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ। ਗਰੀਬਾਂ, ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਅਤੇ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਚਲਦੀ ਹੈ।” ਜਦੋਂ ਆਪ ਲਾਹੌਰ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਦਵਾਨ, ਪੀਰ ਫਕੀਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੀਆਂ ਮੀਰ, ਸ਼ੇਖ ਜਾਨ ਮੁਹੰਮਦ ਲਾਹੌਰੀ, ਸ਼ੇਖ ਕਰਮ ਸ਼ਾਹ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਆਦਿ ਸੂਫੀ ਲੋਕ ਆਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਾਹੀਫ ਦੀ ਯਾਤਰਾ, ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਵਿਚ ਮਸੀਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਕਈ ਮਸੀਤਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਆਪ ਦੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੂਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ, ਸਿਆਣੇ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਦੂਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਨੇਤਾ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੌਮ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਮੱਧਮ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਵੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਹੀ ਤਖਤ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਸਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ, ਵਾਰਾਂ ਗਵਾ ਕੇ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਦਬਦਬੇ ਦੇ ਡਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਕਿਲ੍ਹਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਣਵਾਇਆ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕੰਧ ਉਸਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੌਫ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ। ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਦੀ ਜਕੜ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਜੁਲਮ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਕੌਮ ਕਿਤੇ ਫਿਰ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਾ ਲੈ ਲਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਰਾਹ ਦਿਖਾਏ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਗਏ। ਭਾਈ ਜੋਧ ਵਰਗੇ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਵਰੀਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਮਾਲਾ ਦੇ ਮਣਕੇ ਹੀ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ, ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ, ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਸੱਚਾਈ, ਸਬਰ, ਰਹਿਮ, ਧਰਮ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਪਰ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਤ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦਾ ਸੰਗਮ ਸਨ। ਉਹ ਇਕ ਗੁਲਸ਼ਨ ਸਨ ਜਿਸ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਕੇਵਲ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਉਠੀ, ਕਿਸੇ ਨਿੰਜੀ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਜੇਤ ਓਹੀ ਸੀ ਕੇਵਲ ਚੋਲੇ ਹੀ ਬਦਲੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਰਬਾਬ ਦੇ ਰਾਖੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਡਰ ਤੇ ਖਤਰੇ ਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੱਸੇ ਮਾਰਗ ‘ਤੇ ਚੱਲ ਸਕਣ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤੇ ਵੀ ਆਪ ਚੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹੀ ਲੜੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਜਿੱਤੇ ਇਲਾਕੇ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਣਖੀ ਅਤੇ ਜਾਗਦੀ ਜਮੀਰ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ‘ਤੇ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਵਾਉਣਾ

ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੂਝ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੂਝ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੂਝ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੂਝ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੂਝ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੂਝ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੂਝ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੂਝ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੂਝ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੂਝ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੂਝ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੂਝ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੂਝ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੂਝ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੂਝ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੂਝ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, “ਮੈਂ ਇਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨ

Five Rivers Entertainment of Indianapolis

Proudly Presents

On Friday, June 25, 2010 at 7:30 pm

At Madame Walker Theatre Center

617 Indiana Avenue, Indianapolis, IN 46202 • (317-236-2099)

{I-65 to downtown Indianapolis to Dr. Martin Luther King, Jr. Street (AKA West Street) exit #114; take exit to Indiana Avenue (4th stop light); make a right turn at corner of Indiana Avenue in front of building; parking area immediately adjacent to the building.}

Tickets: VIP (\$100), \$75, \$50 & \$35

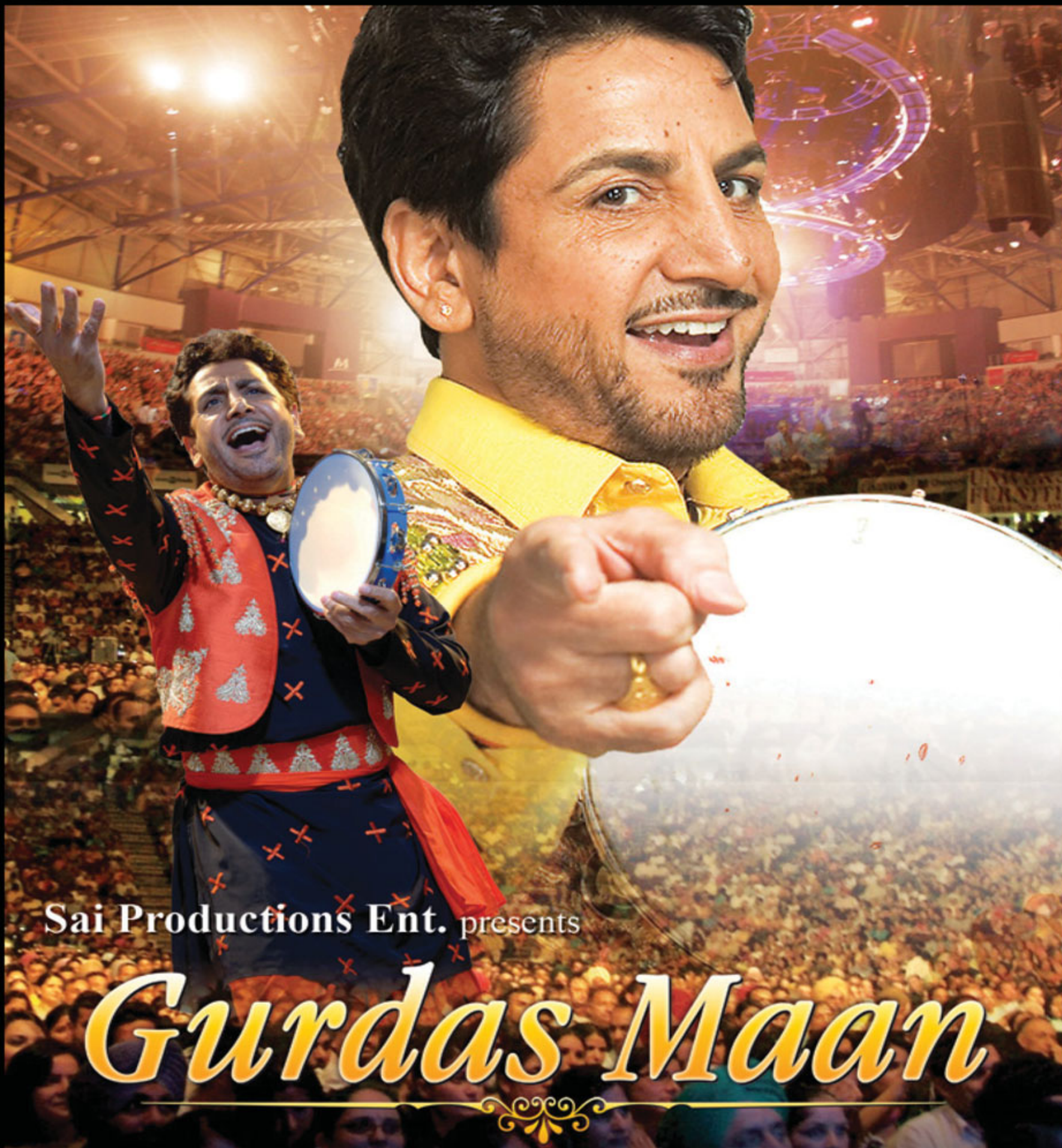
Tickets Available at Desi Bazar and Patel Brothers Grocery Stores

Varinder S Sahi:	317-430-3434	Darshan S Darar:	317-557-4278
Sandeep S Laddi:	317-828-1112	Amarjit S Jimmy:	317-538-5385
Manjit S Nagra:	317-750-1900		

wwwShows2U.com & NEXTAGE ENTERTAINMENT

proudly present

Sai Productions Ent. presents

Gurdas Maan

Sunday AUGUST 29, 2010 @ 7.00PM

ODEUM EXPO CENTER

1033 N.VILLA AVENUE,VILLA PARK IL 60181

Tickets: VIP • \$100 • \$75 • \$55 • \$35

For More Info Call: Karl Singh 847-230-7977

Monty 847-770-1088, Dr. Khaira 630-479-0031, Raju Shah 847-962-7641, Kaleem 630-674-1771